T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

1960 SONRASI TÜRK BASKI RESİMDE KADIN İMGESİ

Hazırlayan
Zekeriya HARMANDA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Emre ŞEN

ÇANKIRI 2020

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

1960 SONRASI TÜRK BASKI RESİMDE KADIN İMGESİ

Hazırlayan
Zekeriya HARMANDA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Emre ŞEN

ÇANKIRI 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....i
BİLİMSELLİK ETİK BİLDİRİMİ iii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ONAYI .....**Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
ÖNSÖZ..... v
ÖZET..... vi
ABSTRACT..... vii
KISALTMALAR viii
GİRİŞ 1
1.PROBLEM CÜMLESİ..... 1
2.ARAŞTIMANIN AMACI..... 1
3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ..... 2
4. YÖNTEM..... 2
5. SAYILTILAR..... 2
6.SINIRLILIK..... 3

BİRİNCİ BÖLÜM

BASKI RESMİN GELİŞİM TARİHİ

1.1.Resim Sanatının Doğuşu 5
1.2 Baskı Resim Tarihi ve Baskı Resim Teknikleri 6
1.3.İlk Baskı Resim Sanatçıları ve Eserleri..... 13
1.4 Baskı Resmin Tarihte İlk Kullanıldığı Alanlar 27
1.5 Baskı Resmin Anadolu'ya Geliş Tarihi..... 28
1.6 Türkiye'de İlk Baskı Resim Sanatçıları ve Eserleri 29
1.7 Cumhuriyet Dönemi Baskı Resmin Gelişimi..... 51
1.8 İhtilallerin Sanat Ortamına Etkisi..... 55
1.9 1960 Sonrası Baskı Resmin Gelişimi..... 58
1.10 1960 Sonrası Baskı Resim Sanatçıları ve Eserleri 60

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK RESİM SANATINDA KADIN İMGESİ

2.1 Sanatta Kadının Yeri ve Önemi..... 74
2.2 Türk Plastik Sanatında Kadın İmgesi 76
2.3 Türk Resim Sanatında Kadın İmgesini Yapan Sanatçılar ve Eserleri 80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK BASKI RESİM SANATINDA KADIN İMGESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

3.1 Baskı Resim Sanatında Kadın İmgesi 89
3.2 1960 Türk Resim Sanatında Kadın İmgesi..... 92
3.3 1960 Sonrası Türk Baskı Resminde Kadın İmgesi 92
3.4. 1960 Sonrası Türk Baskı Resim Sanatçıların Kadın İmgesi Üzerine Eserleri 94
SONUÇ..... 106
KAYNAKÇA 108
ELEKTRONİK KAYNAKLAR 110
RESİM KAYNAKÇASI 115
ÖZGEÇMİŞ..... 124

BİLİMSELLİK ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi şahsımdan bilimsel ahlak ve geleneklere olarak hazırladığım **“ 1960 Sonrası Türk Baskı Resimde Kadın İmgesi ”** adlı çalışmamın, şahsım bakımından geleneklere ve bilimsel ahlaka aykırı düşecek bir yardım almaksızın yazıldığını ve kullandığım eserlerin kaynakça ’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğunu belirtir ve bunu tarafımca doğrularım.

10/08/2020

Zekeriya HARMANDA

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Zekeriya HARMANDA tarafından hazırlanan "1960 SONRASI TÜRK BASKI RESİMDE KADIN İMGESİ" başlıklı bu çalışma, 10/08/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [oybirliği/oy çokluğuyla] başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Danışman	**:** Dr. Öğr. Üyesi Emre ŞEN	**İmza:**.....
Üye	**:** Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Hakan Yılmaz	**İmza:**.....
Üye	**:** Dr. Öğr. Üyesi Arzu Evecen	**İmza:**.....

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../..../ 202.. tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

……..

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“ 1960 Sonrası Türk Baskı Resim Sanatında Kadın İmgesi ” konulu çalışmamda bilgisini, tecrübesini esirgemeyen başta Tez Danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Emre ŞEN hocama, aileme ve değerli eşim İmran HARMANDA’ ya minnet ve şükranlarımı sunarım.

Zekeriya HARMANDA

Çankırı / 2020

ÖZET

1960 SONRASI TÜRK BASKI RESİM SANATINDA KADIN İMGESİ

Bu çalışmada 1960'dan başlayarak günümüze kadar olan süreçte Türk Baskı Resim Sanatında "Kadın İmgesi" incelenmiştir. Sanatın tarihsel süreci göz önünde bulunarak yapılan bu incelemede öncelik olarak plastik sanatlarda ve özellikle baskı resim sanatında kadın konusu irdelenmiştir. Daha sonra Türk Baskı Resim sanatında öne çıkan konulara ve kadın imgesine değinilmiş olup, 1960'a kadar olan süreçte sanatta var olan gruplaşma hareketleri ve bunun yanında II. Dünya Savaşı'nın sanata oluşturduğu etkileri göz önüne alınarak sanatçıların eserlerinde seçtiği konuları ve eserlerindeki kadın figürleri değerlendirilmiştir.

1960 dönemi Türk toplumunun, önceki yıllardaki kültürel kimlikten kurtularak yeni kültürel kimlik kazanma sürecinin en baskın yaşandığı dönem olarak nitelendirebiliriz. 1960 döneminde siyasal, toplumsal ve sanatsal anlamda yaşanan sürecin Türk plastik sanatlarında da konu ve kadın figürü seçiminde yeni bir sürece geçildiği görülmektedir. Dönemde yaşanan toplumsal olaylara kayıtsız kalamayan dönemin sanatçıları önceki yıllardan farklı figür ve konu arayışı içerisine girmişlerdir. Eserlerinde gerçekçi, dışavurumcu ve gerçeküstücülük gibi sanatsal akımlarda eserler ortaya koymuşlardır. Yine 1980 sonrası yaşanan darbe olaylarından sonra toplumda meydana gelen değişimler sanatta da farklı bir sürecin doğmasına neden olmuştur.

Sanatın tarihsel süreci göz önüne alındığında gerek sanat tarihçileri olsun, gerekse sanatçıların kendisi olsun sanatın içerisinde en çok sorgulanan ve düşünülen kısım konu ve figür kavramları olmuştur. Son olarak bu araştırma sonucunda elde edilen bilgiler ışığında 1960 sonrası Türk Baskı Resim Sanatındaki gelişmeler incelenerek "kadın imgesi" araştırma kapsamı olarak irdelenecektir.

Anahtar Kelime: Baskı Resim, Kadın, Toplumsal Olaylar

ABSTRACT

THE IMAGE OF WOMEN IN TURKISH PRINTING ART AFTER 1960

This study examined the “Woman Image ında in Turkish Printed Painting Art from 1960 to present. In this study, process in the selection of subject and female figures in Turkish plastic arts. The artists of the period, who could not remain indifferent to considering the historical process of art, the issue of women in plastic arts and especially in the art of print painting has beenexamined.Then, the prominentissues in the Turkishprint art andtheimage of women were mentioned.The grouping movements that existed in the art until 1960 andbesides II. Considering the effects of World War II on art, the subject schosen by the artists in their Works and the female figures in their Works were evaluated.

The 1960 period can be defined as the period in which Turkish society's process of acquiring new cultural identity by getting rid of cultural identity in the previous years was the most dominant. It is seen that the political, social and artistic process experienced in the 1960s has started a new the social events in the period, searched for different figures and subjects from the previous years. In their works, they have produced works in artistic movements such as realistic, expressionist and surrealism. After the 1980 coup, the changes in society caused a different process in art.

Considering the historical process of art, both the art historians and the artists themselves, the most questioned and contemplated part of art has been the subject and figure concepts. Finally, in the light of the information obtained as a result of this research, the developments in Turkish Print Painting after 1960 will be examined as “woman image” as the scope of the research.

Keyword: Printmaking, Women, Social Events

KISALTMALAR

Türkçe	**Bibliyografik Bilgiler**
Bakınız	bkz.
Karşılaştırınız	karş.
Aynı eser	a.e.
Adı geçen eser	a.g.e.
Eserin bütününe atıf	b.a.
Basım yeri yok	y.y.
Basım tarihi yok	t.y.
Çok yazarlı eserde ilk yazardan sonrakiler	vd.
Sayfa / Sayfalar	s.
Editör / Yayına hazırlayan	ed. veya haz.
Çeviren	çev.

GİRİŞ

Türk plastik sanatları gelişimi bazen toplumsal olaylarla aynı zamanda, bazen de sosyal gelişmelerin çok ilerisinde gelişim göstermektedir. Her durumda da sanatsal konular toplumla ve dönemin özellikleriyle sürekli etkileşim içerisindedir. Bu nedenden dolayı Türk plastik sanatlarını çok büyük değişimlerin yaşandığı 1960' lardan başlayarak Türk resim sanatı çerçevesinde dikkatle okunup incelemek gerekmektedir.

Türk resim sanatı kökenini doğu kültüründen ve özellikle batı geleneklerinden almış olmasından dolayı 1960 sonrası Türk plastik sanatlarında konu ve figür bakımından incelenirken, yine bu dönemlerde batı sanatında yaşanan olayların Türk resim sanatına etkileri dikkate alınarak irdelenmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

1960 sonrası yaşanan toplumsal olaylar neticesinde Türk plastik sanatlarında yeni bir anlam, içerik ve konu bakımından değişen konu ve figürleri inceleyen bu çalışmada, dönemin özellikleri de göz önünde bulundurularak Türk resim sanatında özellikle baskı resim sanatında kadın imgesi çalışma tamamlandığı için incelenmiştir.

Kadın imgesi daha önceki dönemlerde de olduğu gibi günümüz sanat konularının da vazgeçilemez bir parçası halindedir. Çünkü kadın üretkenliğin, birlikteliğin ve devamlılığın sembolü olmasından dolayı önemli bir konuma sahiptir.

Bu çalışma esnasında 1960 sonrası Türk baskı resim sanatçılarının yapmış oldukları eserler içerisinden kadın konusunun nasıl ele alındığı ve nasıl tasvir edildiği irdelenmiştir.

1.PROBLEM CÜMLESİ

1960 sonrası yaşanan toplumsal olaylar bağlamında Türk plastik sanatlarında özellikle baskı resim alanında konu seçiminde ne gibi değişiklikler meydana gelmiştir? Baskı resimde "kadın" imgesi konusunun ele alınış şeklinde ne gibi değişikliklere yer verilmiştir?

2.ARAŞTIMANIN AMACI

1960 Sonrası Türk plastik sanatlarında özellikle baskı resim alanında figür kullanımının ve kadın imgesinin yaşanan olaylar karşısında nasıl bir değişim sürecine girdiğini, dönemin baskı resim sanatçıların da toplumsal olaylar karşısında kayıtsız

kalmayarak eserlerinde figür ve kadın konusunun nasıl ele alındığı incelenmek istenmiştir. Bu bakış çerçevesinde dönemin baskı resim sanatçılarının yaptığı eserler üzerinden örneklendirilerek sunulmuştur.

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Dünyada resim sanatının ilk ortaya çıkmasından itibaren mağara duvarlarına yapılan resimlerden başlayarak günümüze kadar gelen sanat eserleri incelendiğinde çalışmalardaki konu ve çizilen figürlerin dönemin özelliklerinden ve yaşanan toplumsal olaylardan etkilendikleri görülmüştür. Dönem içerisinde yaşanan ekonomik, siyasal ve sanatsal gelişim süreçleri sanatçıların eserlerinde kullandığı figür ve konularla da paralellik göstermiştir. Özellikle geçmiş çağlardan başlayarak günümüz sanatına kadar sanat konusu olan kadın imgesi vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Çünkü kadın imgesi üretkenliği, üremeyi, çoğalmayı, bereketi ve birlikteliği sembolize ettiği için önem arz etmektedir.

4. YÖNTEM

Bu çalışma esnasında konu ile alakalı geniş bir literatür taraması yapılmış olup, ilgili çalışmalar bir araya getirilmiştir. Ayrıca bu çalışmada 1960 Sonrası Türk Baskı Resim Sanatçıların yapmış oldukları eserler içerisinden Kadın İmgesi olan eserleri incelenmiştir.

5. SAYILTILAR

Bu tez hazırlanırken aşağıda verilen sayıtlılar incelenerek çalışma hazırlanmıştır.

1. Araştırma tezinde kullanılan bilgiler, daha önceden incelenmiş kaynaklar içerisinden elde edilmiştir.
2. Araştırmada ele alınan konu ve sanatçılar, sınırlandırılan tarihler içerisinde Baskı Resimde Kadın İmgesini işleyen sanatçılardır.
3. Araştırma esnasında kullanılan elektronik kaynaklar 05/03/2020 tarihlerinde kullanılmış ve bu tarihe kadar kullanılabilir olma durumları tarafımca kontrol edilmiştir.

6.SINIRLILIK

Araştırma konusu “1960 sonrası Türk baskı resim sanatında kadın imgesi” olarak belirlenmiştir.

1960 Sonrası Türk baskı resim sanatçıların yapmış oldukları eserler arasından sadece Anadolu temalı kadın figürü olan eserler ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
BASKI RESMİN GELİŞİM TARİHİ

Gravür sanatı baskı resim tarihinde en eski bir teknik olarak kabul edilebilir. Paleolitik döneme kadar inen bu teknik insanların kemik, boynuz ve kaya gibi malzemelerin üzerine sivri uçlu araçlarla oyuklar oluşturması günümüz baskı resim sanatının ilk eserleri olarak kabul edilebilir.“Başlangıçta sanatsal bir uygulamadan ziyade bir iletişim aracı olarak kullanılan baskı teknikleri batının doğu ile ticari ilişkilerinin artmasıyla birlikte Avrupa’da uygulanmaya başlamıştır”(Aslıer,1985,ss.31-38).

Sümerler döneminde üzeri oyulmuş silindir şeklindeki mühürleri çamur malzemesinin üzerinde döndürerek baskı tekniği uygulanmaktaydı. Yine bu dönemlerde insanlar askeri malzemelerin üzerine zırh, çeşitli ev aletleri takı ve av aletlerinin üzerleri oyularak süsleme yaptığı görülmektedir.

Asıl baskı resim sanatı kâğıdın bulunmasıyla önem kazanmıştır. Kâğıdın icat edilmesiyle günümüzdeki baskı resim sanatının yolunun açılması büyük önem taşımaktadır.

> *“Avrupa’da kitap resimlemesi, ilk olarak özgün baskı tekniklerinin kullanılmasına dayanır. Bu tekniklerden en çok kullanılanı gravürdür. Gravür, aynı zamanda kitap basımında ve resimlendirmede de kullanılan bir yöntemdir. Gravürün diğer tekniklerden farklı ve en belirgin özelliği çoğaltılabiliyor olmasıdır”*(MEB,2018,s.82).

Avrupa’da baskı resim sanatının ne zaman ortaya çıktığı bilinmemesine rağmen 15 yy. larda bazı alanlarda kullanıldığı görülmektedir. Yapılan işlere bakıldığında tahta baskı sanatının ilk olarak kullanıldığını görebiliriz. Gravür sanatının ise daha sonraları ortaya çıktığını söyleyebiliriz.

İlk konu olarak dinsel kitapları süsleme amacıyla yapılan ağaç baskı sanatı, daha sonraları gravür baskı tekniği ile kuyumculuk sanatında yer alacaktır.

1.1.Resim Sanatının Doğuşu

Sanat kavramı yaşamın özünün, insanların düşüncesiyle şekillenmiş bir eseridir. İlk insanlardan başlayarak günümüze kadar sanat kavramı toplumun içerisinde var olmuştur. Toplumun vazgeçilmez temellerinden biri olan dinin yanında ruhsal gelişim ihtiyacı olarak ta sanat hep yer almıştır. Sanat kavramı paleolitik döneme kadar dayanmaktadır. İlk insanların mağara duvarlarına yaptıkları çizimler sanatın temellerini atmıştır. Estetik kavramdan uzak tamamen o dönem yaşam tarzını anlatan, sadece gördüklerini yalın bir anlatımla çizimler yapmışlardır. Bu tarz eserleri incelediğimizde tüm alanlardan önce resim sanatının varlığından bahsedebiliriz.

> *"Resim sanatı, insanoğlunun tarihi kadar eskidir. Nerede bir insan topluluğu varsa, orada, maddi hayatın yanında ruhların ihtiyacı sanat da var olmuştur. Sanat ve yaratıcı fikirler, sezgiler, şuuraltının faaliyetleridir"*(Bigalı,1984,s.13).

Sanat kavramı düşünceyle yeteneğin birleşiminden oluşur. Sanatçı doğada var olan malzemeyi gözlemleyerek kendi diliyle dışa aktarır. Bu ister duvarda, tuvalde, kâğıtta veya tahta gibi malzemelerin üzerinde olabilir.

> *"Sanat diye bir şey yoktur aslında. Yalnızca sanatçılar vardır. Bir zamanlar bazı adamlar renkli toprakla bir mağaranın duvarına kabaca bizon resimleri çiziktiriyordu; bugün de bazıları boya satın alıp duvar yâda tahta perdeleri resimliyor ve daha birçok başka şeyler üretiyorlar"* (Gombrich,1997,s.15).

Türk Resim sanatının da çağdaşlaşma sürecini incelediğimizde 1795 yılında Mühendishane-i Berrii Hümayun' un kurulmasıyla başladığını söylememiz mümkün olabilir."Batı modellere uygun modern bir eğitim kurumu olan Mühendishane-i Berri Hümayunun kuruluşu bu sürecin başlangıcını tarihlendirmede bir kolaylık olarak görülebilir"(Tansuğ,1996,s.11).

Her ne kadar sanatta yenileşme, batılılaşma ve modernleşme sürecine girmiş olsa da bu tarihi temel almak yeterli kalmayacaktır. Dönemi incelediğimizde batı sanat akımından etkilenmesi ve dönemin özelliklerini yansıtsa da Türk resim sanatı geçmişinden gelen kültürlerle de bağını koparmadığını söyleyebiliriz. Batı kültürüyle doğu kültürünü sentezleyerek yeni bir akım sürecine girdiğini ifade etmek mümkündür.

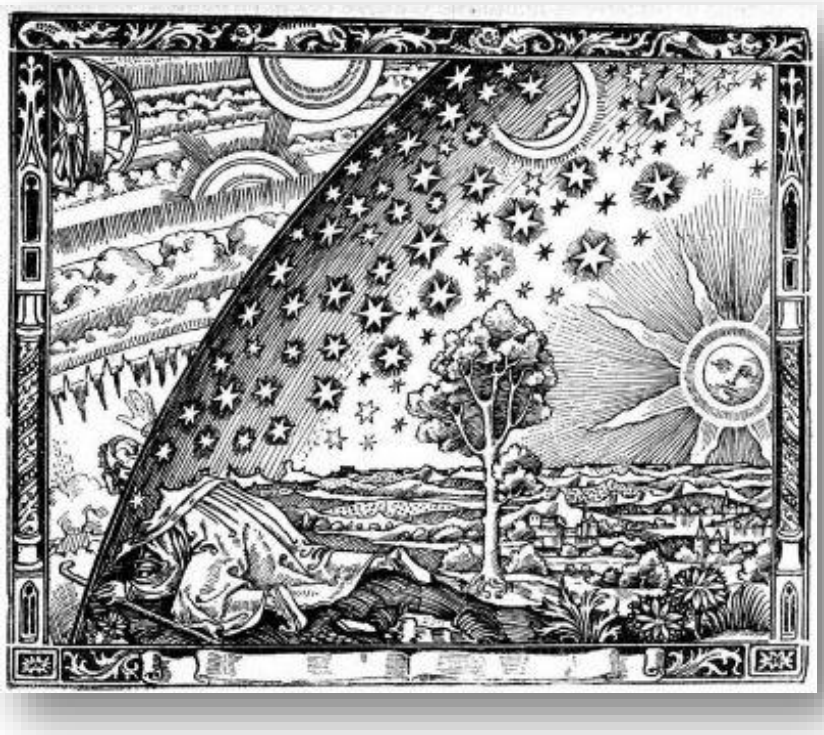
"Türkiye'de Batılılaşma süreci olarak da belirlenmeye çalışılan yenilenme olguları, biçim alanındaki değişimleri belirleyen tek etkenin Avrupa dünyası olduğu hakkında bazı ön yargıları da beraberinde getirmiştir. Çok güçlü etkilenmelere karşı karşıya bulunsa da, belirli bir sanat bölgesinin kendi tarihsel yaratış istemi ve kendi gelenekleriyle bağlantısını koruduğu bir iç dinamizmden yok olarak, çağdaş gelişmeler içine girdiği söylenemez"(Tansuğ,2003,s.11).

1.2 Baskı Resim Tarihi ve Baskı Resim Teknikleri

Baskı sanatının ilk örneklerini gravür baskı tekniğinde görebiliriz. Eski çağlarda mağara duvarlarına, av aletlerine veya takı gibi süs eşyaların üzerine sivri uçlu aletler yardımıyla insanlar şekiller çizerek başlatmışlardır. Çin uygarlığının kâğıdı bulmasıyla günümüz baskı resim sanatının temelleri atılmaya başlanmıştır. Baskı resim sanatının Avrupa ülkelerine tam olarak ne zaman geçildiği bilinmemesine rağmen tahmini 15. Yüzyılda bazı Avrupa ülkelerinde kullanıldığı görülmektedir. Bu dönem eserleri incelendiğinde tahta baskı resim sanatının gravür sanatından önce yapıldığı görülmektedir. Gravür sanatının daha sonraki yıllarda yapıldığı düşünülmektedir.

"Çeşitli araç ve malzeme kullanarak doğrudan veya kalıplar yolu ile kâğıda veya benzeri malzeme üzerine sanatçı tarafından yapılıp basılan resimlere "özgün baskı resim" denir. Bunlar kalıbın yapılması ve basılması süreci içinde yaratılmış grafik resimlerdir. Batı dillerinde; İtalya'da stampa, Fransa'da estampa, İngiltere'de print sözcüğüyle tanımlanan bu teknik, dilimizde "Özgün Baskı" olarak karşılığını bulmuştur"(Kavuran,2019).

Tahta baskı resim sanatını ilk başlarda dinsel kitap içlerinde süsleme için kullanıldığını görmekteyiz. Gravür sanatı ise daha çok takı ve süs eşyalarında kullanılmıştır.

Resim 1. 15.yy, Ahşap Baskı, "Dinsel Kitap Resimleme Örneği"

Baskı resim sanatı ilerleyen yıllarda ünlü ressamların yapmış olduğu eserlerin kopyası alınarak çoğaltılmasıyla daha da önem kazanmıştır. Baskı resim sanatının en önemli sanatçılarından biri olan Albrecht DÜRER (1471-1528) bakır üzerine kazıma tekniği ve tahta baskı tekniklerini kullanmış ve o döneme ait çok önemli eserler bırakmıştır.

Resim 2. Albrecht Dürer," Aziz Yuhanna'nın Şehit Olması " ***39,5 x 28,2 cm***

Gravür baskı resim tekniği o dönemlerde birçok sanatçı tarafından benimsenerek ünlü sanatçıların eserlerini taklit ederek çoğaltılma yoluna gidilmiştir. Avrupa da ilk baskı resim atölyesi sanatçı Rafael tarafından İtalya da açılmıştır. Yine bu dönem sanatçılarından biri olan Ramrand (1606 – 1669) gravür resim tekniğini kullanarak portre sanatında insanların yüz ifadelerini incelemiş, dinsel konularda ise etkili bir ışık gölge düzeni oluşturmuştur.

19 yy da fotoğraf sanatının ortaya çıkması ve o dönem insanların eser çoğaltmada ki ilgisizliği nedeniyle baskı resim sanatıyla uğraşan sanatçıların farklı bir teknik alana yönelmesine neden olmuştur. Bu dönem sanatçılarından James Ensor RENCIR yaşadığı dönem teknolojisinden de faydalanarak farklı bir tarzda baskı resim çalışmaları yapmıştır.

20. yüzyıla baktığımızda baskı resim sanatçıları olarak Jackson POLLACK, Villon, Joan MİRO gibi sanatçılarla karşılaşırız. Günümüz dönemlerinde baskı resim sanatı giderek önem kazanmaya başlamıştır. Nedeni olarak değişik formdaki malzemelerin oluşturduğu dokular sanatçılarda farklı bir bakış açısı meydana getirmiştir. Hızla gelişen teknoloji, bu tarz sanat alanları ile uğraşan sanatçıların dünyasında büyük değişimlere neden olacaktır. Teknoloji alanında gelişmiş olan ülkelerin baskı resim sanat alanıyla ilgilendiklerini görmekteyiz.

Çeşitli Baskı Resim Teknikleri

Baskı resim sanat alanın kendi içerisinde;

Ağaç Baskı

Linol Baskı

Litografi (Taş Baskı)

Gravür Baskı

Ofset Baskı ve Serigrafi olarak dallara ayrılmaktadır.

> *"Özgün baskı resim (gravür, litografi, serigrafi ve ağaç baskı tekniklerinin tümü) grafik sanatlarının bir kolu olarak değerlendirilir. Ancak bu şekilde sınıflandırılmasına rağmen boya resmin tüm özelliklerini taşır ve dolayısıyla en az onun kadar özgündür. Resimden ayrılan yönü özgün baskı resmin çoğaltılabiliyor olması ve birden fazla kopyasının olmasıdır"* (İçmeli,1985,s.61).

Ağaç Baskı Tekniği

Yumuşak dokulu ağaç plakaların üzerine ahşap oyma uçları ile oyularak yapılan baskı tekniğidir. Normal uygulamanın yanında ağacın doğal dokusunun da olması çalışılan esere farklı bir tat katmaktadır.

> *"Sert ya da yumuşak dokulu ağaçlardan boylamasına veya enine kesilerek hazırlanan bloklarla yapılan bir yüksek baskı türüdür. Ağacın iki türlü dokusu vardır. 1. Enine kesilince sert doku, 2. Dikine kesilince yumuşak doku elde edilir.*
>
> *En eski örnekleri 5. yüzyıldan itibaren Çin' de kullanılan yüksek baskı dokuma üzerine uygulanmaktadır. Avrupa'ya ancak 14. Yüzyıl'da girebilmiştir. Avrupa'daki ilk örenekleri. 16. yüzyılda Albrecht Dürer ve takipçileri Lukas Cranach ile hans Holbein tarafından en yüksek düzeye ulaştırıldı. Hollanda'da Lucas van Leyden ve İtalya'da Jocopode Barbari ile Domonico Campagnol'a gibi büyük ustalarda ağaç baskı çalışmalar yapmışlardır"* (*Gravür Sanatı*,1993:19).

Linol Baskı Tekniği

Linol muşamba malzemesinin üzerine aktarılan çalışma, çelik oyma bıçaklar yardımıyla faklı şekillerde doku bırakılarak oluşturulan çalışma türüdür. Muşamba; endüstriyel tarzda bir malzeme olduğu için pürüzsüz bir yapıya sahiptir. Ağaç Baskıdaki gibi doğal dokuları bu malzemelerde elde edilemez.

> *"Özgün baskı sanatçıların tercih ettikleri, yapıtlarını çoğaltmak için kullandıkları Linol baskı tekniğinde, kalıp linol oyma bıçaklarıyla oyularak hazırlanır"* (Tekcan,1997,ss.1413-1414).

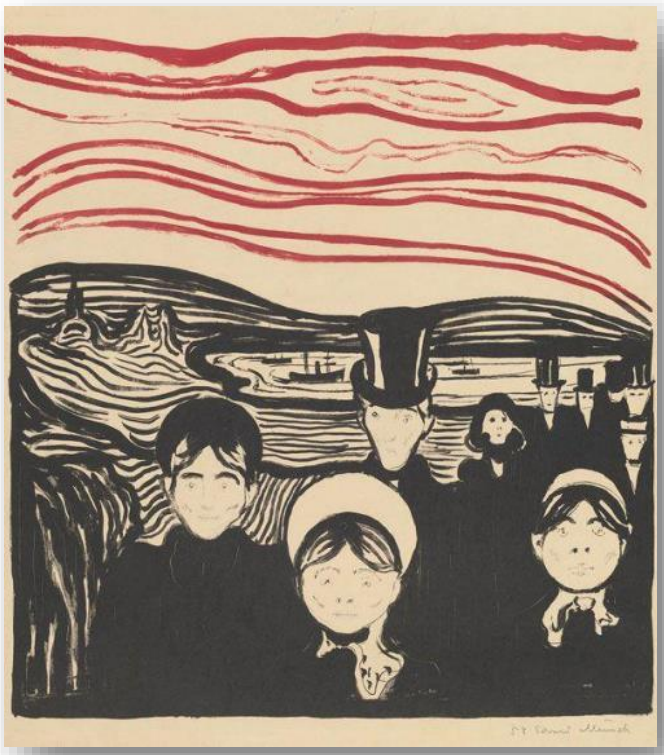
Resim 3. Pablo Picasso,1958,"Kadın Portresi" ***39,5 x 28,2 cm***

Litografi (Taş Baskı) Tekniği

"Düz baskı yöntemidir. Su ve yağın özelliğinden faydalanılarak gerçekleştirilir. Düz baskı levhası üzerine çizilmiş olan desen yağlandıktan sonra levha ıslatılır; ıslak alanların emiciliği olmadığından dolayı boş kalır. Özel baskı aracılığıyla doğrudan basılabilindiği kauçuk kauçuk silindirle de basılabilir" (Gravür Sanatı,1993,s.15).

Taş Baskı yâda diğer adıyla Litografi tekniği Kireç taşı üzerine yağlı mürekkep ile çizilerek malzeme üzerine aktarılma sanatına denir. Litografi sanatı ofset baskı sanatının başlangıç tarihi olarak kabul edilebilir.

"Günümüz endüstriyel basımcılığın başlangıcını oluşturan Litografik Yöntem 1796 yılında Alman Alois Senefelder tarafından bir rastlantı sonucu bulmuştur. l8l0'lardan başlayarak Goya Davmier gibi sanatçıların geniş halk kitlelerine bildirilerini ulaştırmada Litografik basım etkin bir rol oynamıştır" (Kavuran,2019).

Resim 4. Edward Munch,1896,"Anksiyete" 42 *x38,7 cm*

Gravür Baskı Tekniği

"Basılacak resim levha üzerine çukurlaştırılarak çizilir. Konu levhanın üstüne ya elle oyularak ya da aside yedirerek çukurlaştırılarak oluşturulur. (Bu yöntem yüksek baskının tam tersidir.) Daha sonra levha mürekkeple sıvanır ve asite dolu kaba konur çukurlar oluştuktan sonra mürekkep temizlenir. Mürekkep sadece çukur kısımlarda kalır. Levhanın üstüne kağıt bastırılarak görüntünün kağıda aktarılması sağlanır" (Gravür Sanatı,1993,s.11).

Bakır levha üzerine sivri uçlu malzemelerle resim çizildikten sonra nitrik aside yatırılır. Biraz beklendikten sonra oluşan çukurların arası boyalarla doldurularak pres yardımıyla baskı örneği alınır. Baskı Resim Sanatının ilk örnekleri arasında yer alan Gravür Sanatı büyük bir önem taşımaktadır.

Orijinal Gravür (Özgün Baskı Resim) : *Resimsel yaratma amacı ile gravür yöntemlerini kullanarak sanatçının oluşturduğu bir kalıptan baskı ile elde edilen, belirli sayıda ve altında sanatçının imzasını taşı yan resimlere denir.Original (Özgün) kavramı röprodüksiyon endüstriyel*

baskı ve tekrar yapımlara karşı sanatçıların sanatsal çevre ve koleksiyoncuların benimsedikleri uluslararası ilkeler ve ölçütler bütünüdür"(Kavuran,2019).

Resim 5. Rembrandt van Rijn,1653,"Üç Haç"38,4 *x 44,3 cm*

Ofset Baskı Tekniği

Özelliğini Taş Baskı tekniğinden alan Ofset Baskı günümüz teknolojisi ile birleşerek mevcut konumunu almıştır. Seri üretimlerde matbaa gibi basım merkezlerinde kullanılan bu teknik sanat olaylarından ziyade zanaat olarak değerlendirilebilir.

"Yağ ve su temeline dayanan litografinin gelişmiş bir biçimidir. Ancak taşın yerini çinko, alüminyum, bakır vb. metal yüzeyler almıştır. İmge, taş baskıda olduğu gibi doğrudan metale çizilip boyanarak oluşturulmaktadır"(Tekcan,1997,s.1413).

Serigrafi Baskı Tekniği

Serigrafi Tekniği de Ofset baskıda ki gibi seri üretim yapılabilen bir baskı tekniğidir. Kasnak üzerine gerilen ipek bir malzemenin üzeri tozlama denilen teknikle çalışma ipeğin üzerine aktarılır. Daha sonra matbaa mürekkebi, ragle yardımı ile eşit miktarda yayılarak gözeneklerden geçen boya kâğıda aktarılır.

"Dünya ve Türkiye'deki Gelişimi: ipek baskı dediğimiz yada serigrafi dediğimiz baskı tekniğinin hangi tarihte nerede, nasıl başlandığını kesin olarak saptamak mümkün değildir. Serigrafinin ilk örneklerini bilindiği kadarıyla şablon bakı hazırlanarak şablonun elek veya benzeri nitelikte malzeme ye yapıştırılarak boşa geçecek yerlerin arzu edilen biçimde kontrollü bir şekilde boyanın geçirilmesi ile yapılıyordu"(Kavuran,2019).

1.3.İlk Baskı Resim Sanatçıları ve Eserleri

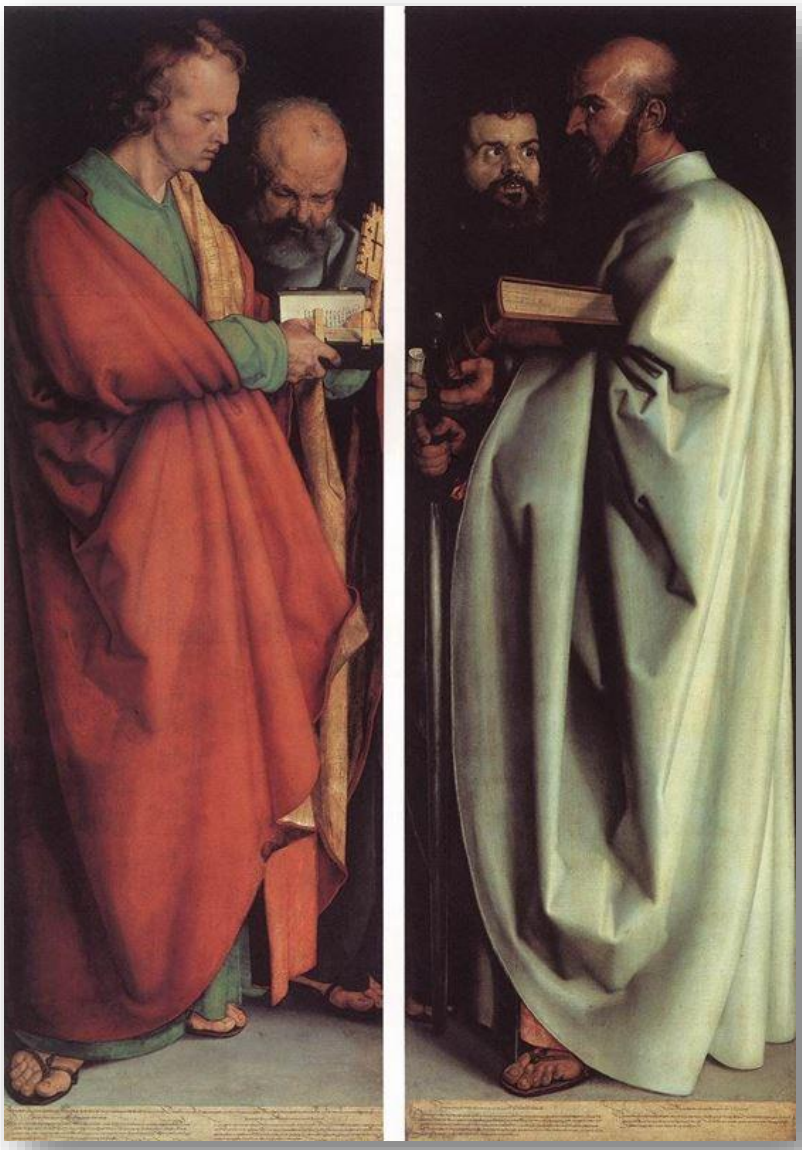
Albrecht DÜRER

"Güzelliğin ne olduğunu bilmiyorum, ama gerçek sanat gerçek güzellik doğadadır, kim onu çekip çıkarırsa onundur" (Gravür Sanatı,1993:7). XVI yüzyılın Alman Sanatı dünyasında en önemli isimlerinden olan Albrecht DÜRER 21 Mayıs 1471 yılında dünyaya gelmiştir. Sanat yaşamına babasının yanında kuyumculukla başlayan Albrecht DÜRER 1486 yıllarında Sanatçı M. WOLGEMUT ile tanışarak atölyesinde çalışmaya başladı. Profesyonel anlamda resim sanatı eğitimi alan Albrecht DÜRER sanata olan düşkünlüğü giderek artmıştır. Bu yıllarda birçok kez seyahat eden Albrecht DÜRER dönemin en önemli gravür sanatçılarından Roger Van Der WEYDEN yetiştirdiği öğrencilerinden Martin SCHONGAUER ile tanıştı. Bu sayede ilk ahşap kazıma eserlerini ortaya çıkartan Albrecht DÜRER baskı resim sanatında önemli bir yer almaya başladı.

Daha sonraki yıllarda İtalya ya seyahat eden Albrecht DÜRER Ressam Mantegna'nın gravür çalışmalarını görmüş ve İtalyan resim sanatının etkisinde kalmıştır. İtalya'da Carpaccio, Vivarini ve Bellini'nin atölyelerinde çalışmıştır.

"Rönesans'a gelinceye kadarki süreçte, Ortaçağa özgü Skolastik felsefe, tanrısal devlet anlayışı ve Kilise baskısı, her alanda kendini göstermiş ve Avrupalının yaşamının her alanını denetler olmuştu. 15. yüzyıla gelindiğinde, Avrupa, yeni düşünsel, bilimsel hareketlere sahne olmuştur. Rönesans ve ardından gelen reform hareketleri, din savaşları, bireyin kendini daha iyi tanıması, kendine olan güveninin artması, düşüncelerinde daha serbest olmasıyla sonuçlanmıştır"(Atabay,2004,s.16).

Hollanda da yakalandığı bir hastalık neticesinde ünlü ressam Albrecht DÜRER 06/04/1528 yılında hayatını kaybetmiştir.

***Resim 6. Albrecht Dürer,1526," Dört Havari"* 212.8 x 76.2 cm**

Rafaello SANZİO

Rafaello SANZİO, 1483 yılında İtalya'nın Urbino kentinde doğmuştur. Resim sanatına olan ilgisi babası Giovanni Santi tarafından geldiği düşünülmektir. Küçük yaşlarda babasını kaybeden Rafaello SANZİO, babasının yetiştirdiği öğrencilerden sanatçı Perugino ile sanat yaşamına devam etti. Küçük yaşlarda çok güzel işler çıkar-

tan Rafaello SANZİO dönemin halkı tarafından çok beğenilmeye başlandı.“Raffaello, devamlı olarak Perugia ve Floransa arasında seyahatler yapıyordu. 1505’de bugün Londra’da Ulusal Galeri’de bulunan «Ansidei Mihrap Arkalığını bitirdi. 1504-1508 yıllan arasında Floransa’da başarılı tablolar meydana getirdi” (Raffaello Santi Hayatı,2020).

Rafaello SANZİO, resim sanatında önemli işler ortaya koyarken bir yandan da Michelangelo ve Leonardo gibi dönemin önemli ressamların çalışmalarını yakından inceliyordu. Sanatta büyük değişimlerin yaşandığı bu dönemde Rafaello SANZİO, halen klasik dönem çalışmaları yapan sanatçı Bartolomeo ile büyük dostluk yaşıyordu.

Rembrandt VAN RİJN

Rembrandt VAN RİJN, 1605 yılında Hollanda’da dünyaya gelmiştir. İlköğretimi yıllarında okuduğu okulda arkadaşlarının ve öğretmenlerinin portrelerini yapardı. Sanata olan yeteneği ailesi tarafından desteklenerek dönemin sanatçılarından Jacob İsaaksz’ın atölyesine verildi. Burada bir süre resim sanatıyla uğraşan Rembrandt VAN RİJN Amsterdam’a giderek ressam Pieter Lastmann’ın atölyesinde çalışmaya devam etti. Daha sonra ülkesine dönen sanatçı gravür sanatıyla ilgilenmeye başladı.

Eserlerinde konu olarak ruhsal durumlara, içsel yaşam ve ifadeye yer vermiştir. Tablolarında kullandığı figürlerin yüz ifadelerini oldukça etkili kullanmıştır. Bunun en güzel örneğini karısı Saskia’ yı farklı iki eserde figür olarak kullanmıştır. Her iki eserde de (Susanna Banyoda ve Samson’un Kör edilmesi) farklı bir yüz ifadesi ile karşımıza çıkmaktadır.

Resim 7. **Rembrandt VAN RİJN,** ***1636" Samson'un Kör edilmesi" 206x276 cm***

Resim 8. **Rembrandt VAN RİJN,** ***1636" Susanna Banyoda" 276x206 cm***

İlerleyen yıllarda dinsel ve kutsal konular yapan ressam toplum tarafından gerekli önemi ve değeri bulamayınca tekrardan portre tarzı eserler üretmeye başladı. Sanatın son dönemlerinde büyük maddi sorunlar yaşayan ressam hayatının son dönemlerinde kendi yaşlılık portresini yaptı.

Resim 9. **Rembrandt VAN RİJN,** ***1661" Kendi Portresi" 91x77 cm***

Francisco GOYA

Sanatçı Francisco GOYA 1746 yılında Zaragoza' da dünyaya gelmiştir. Sanatçı daha küçük yaşlarda iken resme ilgi duymaya başlamıştır. İlk yaptığı resimlerde bile kullandığı renkler oldukça doğal ve büyük bir ustalıkla yansıtmıştır. Resimlerinde fazla ayrıntılara yer vermeyen Francisco GOYA, ilerleyen yıllarda Madrid' te akrabası olan Sanatçı Bayeu'nun yanında çalışmaya başladı.

Sanat alanında ilerleyen Francisco GOYA, İtalya'ya geçerek Roma, Napoli ve Parma da resimler yaptı. Eserlerin görselliğinden ziyade kullanılan teknikleri incelemiştir. Dönemin ressamlarından Velazquez' den etkilendiğini görebilmekteyiz. Her geçen zaman içerisinde Francisco GOYA büyük bir üne kavuştu.

İlk başlarda portre sanatıyla uğraşırken daha sonraları manzara resimlerine oradan da kişisel iç duyguları yansıtan resimler yapmıştır. Yakalandığı bir hastalık sonucu işitme kabiliyetini yitirdi. Yine bu dönemlerde yaşanan savaşlar ressam Francisco GOYA için büyük bir yıkım oldu. Artık eski renk üstadı olan Goya yerine koyu renkler kullanan bir ressam yerini almıştır. Bütün bu olaylardan bunalan sanatçı tedavi için İspanya' dan ayrılarak Fransa da yaşama kararı aldı. Uzun bir süre burada yaşayan ressam arada sırada İspanya ya gitse de Fransa ya tekrar dönüyordu. Bütün bu sıkıntılara dayanamayan Francisco GOYA 1828 yılında hayatını kaybetmiştir.

Resim 10. **Francisco Goya,** ***1814"Madrid Ayaklanmasında Kurşuna Dizilenler" 266x345 cm***

William BLAKE

William Blake, 1757 yılında Londra'da dünyaya gelmiştir. Çocukluk yıllarında James Basire'nin kurmuş olduğu atölyesinde eğitim aldı. "Çağdaşlarının "Çılgın Blake" diye adlandırdıkları sanatçı, daha çocukken mistik hayaller görmeye başladı"(William Blake hayatı ve eserleri,2020).

Sanat yaşamının başlarında ve devamında edebiyat ve resim alanında ileri seviede bulunan sanatçı guruplarından uzak durdu. 18 yy da dönemin devrimci gruplarına katılan sanatçı, yaptığı eserlerde dinsel konulara yer verdi. Masumiyet tarzı konularla yaşanılan dünyanın çıkarcı tarafını yansıtan eserler ortaya koyan sanatçı, eserlerinde üç şeye çok önem verirdi. Bunlar otoriteye karşı durulan güç, gerçek üstü olaylardan kaçınma ve kişinin arzu ve isteklerinin önemliliğiydi.

> *"Bunlar resim dilinde çizginin vurgulanması, çevre çizgisinin belirtilmesi ve gotik biçimin (gelişen ya da kösteklenen yaşam eğrileri, ateş renkleri) benimsenmesi olarak yansıdı. Yayılma, kasılma, hamle, sükunet enerjinin kutsal kitabı, sonsuz hazzın kaynağı diye betimleyebileceğimiz bütün bu hareketler tam bir açıklıkla Blake'in yapıtlarında görülür"* (a.g.e.).

Sanatçı William Blake, 1827 yılında hayatını kaybetmiştir.

Resim 11. **William Blake*, 1786"* Periler Dansı ile Oberon*" 47,5x67,5 cm***

James ENSOR

Sanatçı James ENSOR 1860 yılında Oostende dünyaya gelmiştir. Teknik olarak Sürrealist ve ekspresyonist olan ressam küçük yaşlarda Brükselde aldığı sanat eğitiminden sonra ülkesine geri döndü. Ünlü ressam Van Gogh'un etkisinde kalan sanatçı eserlerinde gerçekçi ve içten, koyu renkler içeren eserler üretmeye başladı. "İstiridye yiyen kadın" isimli tablosu canlı renkleri ilk kullanmaya başladığı eseridir.

İlerleyen yıllarda yirmiler grubuna üye olan James Ensor grubun açtığı sergilere eserler üretti. Ancak yaptığı eserler gerek halk tarafaından gerekse sanat eleştirmenleri tarafından hoş karşılanmadı. Özellikle 1888 yılında yapmış olduğu "İsa'nın Brüksel'e Girişi" adlı eserinden sonra toplum tarafından çok sert tepkiyle karşılandı.

Resim 12.James Ensor, 1888"* İsa'nın Brüksele Gelişi*"260x400 cm

" İsa'nın 1889'da Brüksel'e Girişi'nde (1888) birbirinden farklı şapkalı, korkunç ve gülünç yüzlerin olduğu kaotik bir sahne görülür. Bir karnavalı çağrıştıran ve dinin, sanatın, politikanın iç içe olduğu görünümle ressamın imgeleminin zenginliğine tanık oluruz"(James Ensor'da Alay ve Hüzün,2020).

İlerleyen yıllarda sanatçının en önemli tablolarından biri olacak bu eser Ekspresyonizm sanat akımının özelliklerini taşımaktadır. Sanatçı bu eseri yaptıktan 10 yıl

kadar sonra aynı eseri gravür baskı haline getirerek başarılı eserler ortaya koydu. Sanatçının Ekspresionist tutumu yaptığı eserlerin halk tarafından bensenmediğinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Resim 13.James Ensor, 1887" **Aziz Anthony'nin Çilesi*"117.8x 167.6 cm***

Jacques VİLLON

Sanatçı Jacques Villon R. Duchamp ve M. Duchamp'ın kardeşidir. Çok genç yaşlarda gravür sanatına ilgi duyan ressam, Montmarte yaşamından etkilenmiştir. 1894 yılında Paris' e giden sanatçı ressam Cormon'un atölyesinde eğitim almaya başladı. Yaptığı bir çok desenleri, afişleri gravürleri ve taş baskıları dönemin sanat dünyasında yer almaya başladı. Fütürizm ve Kübizm sanat akımına yakın eserler üreten Jacques Villon, gerçeklik duygusunun dışında soyut tarzda eserler üretmeye başlamıştır.

> *"Soyutlama -Yaratma grubu'na katılmasına karşın, arı soyutlamadan kaçındı ve 1935'ten sonra gerçeğe göndermelerin (manzaralar, figürler) geometrik düzlemlere, güç çizgilerine ve renk titreşimlerine bağlı olduğu bir resim sanatına yöneldi Marcel Duchamp'ın portresi, 1951, Sonja Henie vakfı, Oslo"*(Jacques VİLLON,2020).

Resim 14. **Jacques VİLLON*, 1912”* Piyanodaki Genç Kız*”35x 28 cm***

Alexandr CALDER

“Alexander Calder,(22 Temmuz 1898 – 11 Kasım 1976), Sandy Calder olarak da bilinen ABD’li heykeltraş, ressam, Knetik yada mobil heykel adı verilen türün yaratıcısı,Alexander Calder ayrıca tablo, taş baskı, oyuncak, kanaviçe ve mücevher gibi çalışmalar da oluşturdu”(Alexandr CALDER Kimdir, Hayatı, Eserleri ,Hakkında Bilgi,2020).

Sanatçı Alexandr Calder, 1898 yılında Lawnton’da dünyaya gelmiştir. Kendisi Sürrealist bir ressam olan Alexandr Calder, tanınan bir heykeltraş aileden gelmektedir. Sanatsal eğitimini ilk başlarda kendi kendine geliştirmiştir.

1926 yılında Paris'e yerleşen sanatçı ahşap malzemeden heykeller yapmaya başlamıştır. 1930 yılında Montparnasse'de bir atölye kuran sanatçı, burada Fernand leger ve Piet Mondrian ile tanıştı. Yapmış olduğu ahşap malzemeden heykeleri hareketli hale getirmeye başaran sanatçı, 1931 de Pariste ilk sergisini açmıştır. Daha sonraları Amerikaya yerleşen sanatçı burada bir atölye açarak soyut tarzda heykeller yapmaya başlamıştır. Knestetik sanatın önde gelen sanatçılarından biri haline gelmiştir.

Resim 15. **Alexandr Calder,** ***1969"*** **İsimsiz***"74,8x 109,7 cm*

Joan MİRO

"Kadınlar, kuşlar, yıldızlar, ay ve güneş gelir akla Joan Miró deyince. Ressam Joan Miró (20 Nisan 1893 – 25 Aralık 1983), canlı renkleri, neşeli desenleri ile İspanya'nın simgelerindendir" (Joan Miró Eserleri ve Hayatı, 2020).

Joan Miro 1893 yılında Barselona'da kuyumculuk ve marangozluk mesleğiyle uğraşan bir aileden dünyaya gelmiştir. Küçük yaşlardan itibaren sanata duyduğu ilgiden dolayı okuduğu okulu bırakarak Güzel sanatlar bölümüne gitmeye karar verir. Fakat ailesinden aldığı baskılara dayanamayan sanatçı okulunu bırakmak zorunda kalır ve memurluk görevine döner.

Yaşadığı olaylar karşısında oldukça etkilen Sanatçı Joan Miro sağlık problemleri yaşamaya başlar. Ailesi sanatçının bu durumuna fazla dayanamayarak onun düşüncelerine saygı duyarak resim sanatıyla ilgilenmesine izin verirler. 1912 yılında Barse-

lona'daki resim okuluna başlayan Joan Miro, bundan sonraki yaşamını sanata adamıştır. Picasso, Cezanne, Matisse gibi sanatçılardan etkilenen Joan Miro, 1918 yılında ilk resim sergisini açmıştır. Ancak toplum tarafından istenilen beklentiyle karşılanmamıştır. Kübist ve Fovist bir uslüp izleyen sanatçı yaptığı eserlerden bir tanesi Picasso tarafından satın alınır.

Resim 16. **Joan Miro*, 1917"Portrait of Vincent Nubiola"***

1920 yılında Parise giden sanatçı orada Pablo Picasso tarafından karşılanır, onların arasındaki dostluk ailelerinden gelmektedir. Ancak kişilik olarak asla bir birlerine benzemezler. Sanatçı Miro Picasso'ya nazaran daha düzenli bir yaşam sürer.

> *"Paris'te tanıştığı Max Jacob, Pierre Reverdy ve Tristan Tzara ile I. Dünya Savaşı sırasında ortaya çıkan vahşet, günlük hayatta ve sanat aktivitelerindeki entellektüel katılık ve cinsel sömürüye karşı kültürel ve sanatsal bir protesto olan Dada hareketine katılır"* (a.g.e.).

Ressam Joan Miro suluboya, bakır üzerine kazıma, litografi, heykel ve sermaik gibi bir çok sanatsal türde eserler üretmiştir. Sanatçının eserlerindeki en büyük ilham

kaynağı çocukken yaptığı resimleridir. Yapmış olduğu resimlerindeki çizgiler, noktalar, yıldızlar her biri daha sonraki yapacağı eserler için ışık kaynağı olmuştur. Dönemin ressamları gibi karamsar koyu renkler yerine daha canlı,neşeli ve mutluluk saçan eserler ortaya koymuştur.

Sanat dünyasında bir birinden önemli eserler bırakan ressam Joan Miro, 25/12/1983 yılında İspanya'da hayatını kaybetmişltir.

Alberto GİACOMETTİ

Ressam Alberto Giacometti, 1901 yılında Canton'da dünyaya gelmiştir. Ünlü ressam Giovanni Giacometti'nin oğlu olan Alberto Giacometti, çocukluğundan beri sanatın içinde yer almıştır. Küçük yaşlarda sanattla uğraşan sanatçı İLK OLARAK "Masanın Üzerindeki Elmalar" İsimli eserini yapmıştır. Daha sonra ilk heykeli olan "Diego'nun Kafası" adlı eserini yapmıştır.

İlk dönemlerde eserlerin konusu olarak asker, aile sahneleri,masal ve at gibi konuları işlemiştir. Daha sonraları ise peyzaj ve portre resimleri yapmıştır.

1915 yılında Schiers'e giden sanatçı, 1919 yılına kadar burada eğitim gördü. Eğitimin yanında sanat hayatınada devam eden Alberto Giacometti, buradaki eğitimi bittikten sora Cenevre'ye dönerek sanat okulunda eğitim almaya devam etti.1920 yılında İtalya'ya giden sanatçı burada ressam Giotto,Tintoretti ve Cimabue'nin sanatından oldukça etkilendi. Paris'e dönen Alberto Giacometti, Bourdelle'nin atölyesinde heykel dersleri almaya devam etmiştir. 1925 yılında ilk kendi atölyesini kuran ressam, kübizm ve primitif sanat akımını incelemek için sürekli sergi salonlarını veya müzeleri dolaşıyordu.

Ressam Alberto Giacometti'nin yapmış olduğu eserler Sürrealist ressamların ilgisini çekmeyi başarmıştır. Ve bu ressamlar sanatçıyı kendi gruplarına davet etmişlerdir. Alberto Giacometti bu teklif karşında olumlu yanıt vermiştir. Dali, Breton, Ernst gibi bir çok ünlü ressamla tanışma fırsatı bulmuştur.

Sanat yaşamını iki türlü ayrı bağlamda açıklayan ressam birinci bölüm olarak, modelden yola çıkarak yapılan eserler ve ikinci bölüm olarak ise hayelden yola çıkılarak yapılan eserler diye ikiye ayırmıştır. Ressam ikinci dünya savaşı sırasında Paris'te kalarak Picasso'nun yanında geçirmiştir. Sanatçı elde ettiği üne ve şöhrete rağmen asla kendi yaşam koşullarından ödün vermedi. Samnatın son zamanlarında sanat yaşamına ilk başladığı yere Stampa'ya giden ressam Alberto Giacometti,1966 yılında yaşamını kaybetmiştir.

Resim 17. **Alberto Giacometti,** ***1950"Sanatçı'nın Annesi",89,9x61 cm***

1.4 Baskı Resmin Tarihte İlk Kullanıldığı Alanlar

Baskı resim sanatının kökenleri ilk çağlara kadar dayanmaktadır. Eski çağ insanların mağara duvarlarına, av aletlerine, ev eşyalarına ve takı gibi süs eşyalarının üzerlerine kazıdıkları motifler günümüz Gravür sanatının temellerini oluşturmaktadır.

> *"Sert bir yüzeye çizgiler oyarak desen yapma anlamına kazı resim (gravür) sanatının en eski tekniklerinden biri olarak kabul edilir. İnsanın sert çizimler üzerine desen oyma eğilimi Paleolitik dönemden beri görülmektedir. Kaya, boynuz ve kemik gibi malzemeler üzerine sivri bir aletle çekilerek meydana getirilen çizgiler bugünkü baskı sanatının ilk örnekleri olarak kabul edilir"* (Kavuran,2019).

Sümerler dönemi incelendiğinde ahşap ve taş üzerine oyulmuş yuvarlak şeklindeki mühürler çamur üzerinde gezdirilerek dokusu alınmaktaydı. Gerçek anlamda baskı sanatının gelişimi Çin uygarlığının kâğıdı icat etmesiyle hız kazanmıştır. Günümüz baskı resim sanatının temelleri de bu döneme dayanmaktadır.

Avrupa ülkelerin de baskı resim sanatının başlama tarihi tam olarak bilinmemektedir. 15. Yüzyılların içerisinde bazı Avrupa ülkelerinde baskı tekniğinin örneklerini görmekteyiz.

"Sanatçı hazırladığı baskı kalıplarını geleneksel çoğaltma tekniklerinden biri ya da birden fazlasını kullanarak oluşturabilir. Hazırladığı kalıplardan baskı yoluyla çoğalttığı baskıların her birini imzalar ve numaralandırır" (Tekcan,1997:1413).

Baskı resim tekniklerinden olan tahta baskı tekniğini ilk kullanım yeri olarak dini kitaplarda süsleme olarak görmekteyiz. Gravür sanatının ilk örneklerini ise takı ve süs eşyalarında üzerinde görebiliriz. Ancak bu dönemde bu işlerle ile uğraşan insanlar sanatçılardan ziyade kilisenin görevlendirdiği zanaatçılar tarafından yapılmaktaydı.

15 yüzyıldan itibaren Avrupa sanatına baktığımızda baskı resim ünlü ressamların yaptığı eserlerin kopyalanarak çoğaltılmasıyla büyük önem kazanmıştır. Rönesans döneminde estetik kavramının yoğun bir şekilde yaşanması Yunan ve Roma eserlerine duyulan büyük ilgi nedeniyle baskı sanatına duyulan ilgiyi artırmıştır. Baskı sanatıyla çoğaltılan eserler hemen hemen bütün tabakaya ulaşmasına olanak sağlamıştır.

"Görsel sanatlarda ürün veren sanatçıları baskı tekniklere yönelten, bu türü sağladığı yeni görsel anlatım ve teknik olanaklardır. Sanatçı alışa gelmiş olduğu resim yada heykel teknikleri dışında farklı ifade yolları aradığında, özgün baskı tekniğine ilgi duymaktadır. Özgün baskı emek ve zaman ister, ancak kalıptan ilk baskılar alınmaya başlandığında heyecan sanatçısını sarar. Sanatçı tarafından imzalandığı için özgünlüğü belgelenir. Bu nedenle resim sanatından ayırmak olası değildir. Özgün baskı resmin en önemli özelliği, çoğaltılabildiğinden, tek bir tuval resmine göre daha ucuz oluşudur. Ayrıca, kolay taşınabilen bir sanat üretimidir. Özgün baskı resim türü, sanatçının yapıtını toplumun çeşitli kesimlerine dağılıp tanınmasına ön ayak olasının yanı sıra, sanatın yaygınlaşması gibi bir görevi de üstlenir"(Südor,1999,s.95).

1.5 Baskı Resmin Anadolu'ya Geliş Tarihi

"Ülkemizde ki baskı resim uygulamaların bugüne evrilme sürecine baktığımızda, bunun başlangıçtan bu yana geniş bir zaman dilimi içine yayıldığını görmekteyiz. Anadolu'da baskı resmin ilk kullanımının ne zaman olduğuna dair öngörülerde bulunmak oldukça zordur"(Esmer,2011,s.12).

Baskı resim sanatının Türk tarihinde geçmişi incelendiğinde Orta Asya'ya kadar indiğini görebilmekteyiz. Baskı resim tekniklerinden olan gravür tekniği ile taşların üzerine kazıma yoluyla yapılan eserler örnek olarak verilebilir. Ancak ilerleyen zamanlarda yaşanan göç olayları neticesinde birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış olan Anadolu'da ki kültür ile harmanlanarak yeni sentezler ortaya çıkmıştır. 1453 yılında İstanbul'un fethinden sonra Rum ve Yahudilerin önderliğinde kurulan basımevlerinin kurulmasıyla baskı tekniği uygulaması Anadolu'da daha da hız kazanmıştır.1729 yılında İbrahim Müteferrika'nın kurmuş olduğu basım evi Osmanlı Devleti içerisinde baskı sanatının yaygınlaşmasına yol açmıştır. O dönemlerde dinsel içerikli kitaplarda ve haritaların basımında teknik olarak en uygunu litografi baskı tekniği uygulanmıştır.

1.6 Türkiye'de İlk Baskı Resim Sanatçıları ve Eserleri

"Baskı tekniklerinin Anadolu'daki ilk uygulamaları, kil üzerine basılan silindir ve mühürlere dayanmaktadır. Yüksek baskının ilk örneklerini oluşturan bu teknikten sonra kumaş üzerine, oyularak şekillendirilmiş tahta kalıpların basılması ile elde edilen örnekler de mevcuttur"(Akalın,2003,ss.130-138).

Sabri BERKEL

Sabri BERKEL, 1907 yılında Üsküp'te dünyaya gelmiştir. İlköğretimini burada tamamlayan sanatçı daha sonra Belgrad Güzel Sanatlar Okulunu eğitimine devam etti. İtalya'nın Floransa kentinde Güzel Sanatlar Okulunda fresk, resim ve gravür baskı üzerine çalışmaları yapmıştır. 1935 yılında Türkiye'ye dönen Sabri BERKEL Ankara ve İstanbul da resim dersleri verdi. Eserlerinde geometrik soyut resimler ve doğu kültüründen etkilenen konular işlemiştir. 1991 yılında Devlet Sanatçısı unvanını alan Sabri BERKEL 1993 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Resim 18. Sabri Berkel," Soyut Kompozisyon" 83x73 cm

Nurullah BERK

Nurullah BERK, 22 Mart 1906'da İstanbul da dünyaya gelmiştir. Eserlerinde geometrik formları kullanan ilk ressamların arasında yer alan Nurullah BERK, Hikmet ONAT ve İbrahim ÇALLI ile beraber çalışmıştır. İlerleyen yıllarda Paris'e giderek Ressam Ernest LAURENT' ın atölyesine katıldı. 1928 de Türkiye ye dönen Nurullah BERK " Müstakil Ressamlar" grubunu kurdu. 1933 te Elif NACİ, Cemal TOLLU, Abidin DİNO ve Zeki Faik İZER ile beraber Türk sanatında etkin olan izlenimcilik sanat akımına karşın batı sanatından da etkilenerek kübist sanatının öncülüğünü yapmışlardır. Daha sonra bu grubun adı " D Grubu" olarak eklenmiştir. Nurullah BERK sanat yaşamı boyunca birçok ödüle layık görülmüştür. Nurullah BERK sanat hayatının son yıllarında batı sanatı ile doğu sanatını birleştirerek yeni yorum getirmiştir. 09 Ocak 1982 de İstanbul'da hayatını kaybetmiştir.

Resim 19. Nurullah Berk,1950," Ütü Yapan Kadın"

Ercüment KALMIK

Ercüment KALMIK, 1909 yılında İstanbul da dünyaya gelen sanatçı İstanbul ve Ankara da eğitimini tamamladıktan sonra British School'a gitmiştir. 1928 de güzel sanatlar okuluna giren Ercüment KALMIK İbrahim ÇALLI atölyesinde sanat yaşamına devam etti. 1939 da Paris'e giderek Ressam Andre LHOTE'nin atölyesinde eğitim aldı. İkinci Dünya Savaşının başlaması nedeniyle Türkiye ye dönen Ercüment KALMIK İstanbul ve Ankara da resim öğretmeni olarak görev yaptı.1947 yılında İstanbul da bir üniversitede öğretim görevlisi olarak göreve başlayan sanatçı biçim ve renk üzerine dersler vermeye başladı. İlerleyen yıllarda İtalya ya ve Amerika Birleşik Devletlerine giden Ercüment KALMIK oradaki sanat okullarını incelemiştir. 1950 yılında "Renklerin Armoni Sistemleri" adlı kitabı yazan sanatçı 1971 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Resim 20. Ercüment Kalmık,1961," Çayda Çıra" 25x25 cm

Turgut ZAİM

Turgut ZAİM; Türk Resim Sanatında yöresel konularla ön plana gelen sanatçı 1906 yılında İstanbul da dünyaya gelmiştir. İlköğretim yıllarını İstanbul'da tamamlayan Turgut ZAİM daha sonralarda Sanayi Nefise Mektebinde sanat hayatına devam etmiştir. İbrahim ÇALLI atölyesinde de eğitim alan Turgut ZAİM, 1932 yıllarından Anadolu'yu gezerek " Yörük" yaşamlarından etkilenmiştir. Eserlerinde de bu tarz çalışmalar yer alamaya başlayan ressam Türk Resim sanatının da yeni bir akımın öncüsü olmaya başlamıştır. Eserlerinde yöresel konular ve Anadolu yaşamına dönük kareler görebilmekteyiz.

Turgut ZAİM, 1924 ve 1928 yıllarında Paris'te sanat yaşamına devam etmiştir. Orada ki sanat yaşamını izleyen ressam batı sanatından çok fazla etkileyici özelliğinin olamadığını söylemesi çevresinde batı sanatına bakış açısını etkilemiştir. Eserleri incelendiğinde geleneksel tutumu nedeniyle bu tarz bir bakış açısına sahip olduğunu söyleyebiliriz. Turgut ZAİM gerek kendi döneminde gerekse kendisinden sonraki dönemde sanatla uğraşan özellikle Anadolu resimleri yapan sanatçılar için önemli bir örnek teşkil etmiştir.

> *"Turgut ZAİM' de konusal ilişkileri aşan yöresellik, üslup ve teknik açısından da bu yöreselliği bütünleyen daha kapsamlı bir anlayışta biçimlenmiştir. İlk bakışta minyatürleri akla getiren bu anlayış, figürlerin ve nesnelerin ışık gölge kavramına açık görünümleri, boşluk içinde yer alan sağlam konularıyla, geleneksel tasvir kalıplarının dar sınırını aşar, doğa ve çevre gözlemine öncelik veren tutumuyla gerçekçi anlayış, bir yandan da iyimserlik ve mutluluk mesajına ağırlık tanır"*(Kuzucular,2019).

Turgut ZAİM, eserlerinde figüratif tarzda resim yapan bir ressamdır. Eserlerinde doğa imgesi bu figürleri desteklemek amacıyla yapmıştır. Figürler Turgut ZAİM de her zaman ön planda olmuştur. Sanatçı 1974 yılında Ankara da hayatını kaybetmiştir.

Resim 21. Turgut Zaim," Köylü Kadınlar" 42x34 cm

Abidin DİNO

Abidin DİNO, 1913 yılında İstanbul da dünyaya gelmiştir. Çağdaş Türk Sanatının öncülerinden olan sanatçı 1. Dünya savaşı nedeniyle Cenevre yaşamını sürdürmüştür.1925 yılında İstanbul'a dönen sanatçı abisi sanatçının yardımıyla resim alanında kendini geliştirme fırsatı yakalamıştır. 1930 yıllarında Nazım HİKMET' in oyun ve şiir kitaplarının kapak resimlerini çizmiştir. 1933 yılında D grubu isimli sanat grubunun kurucularından olan Abidin DİNO a Anadolu da sanatın tanıtılmasında büyük önem taşımaktadır. İlerleyen yıllarda sinema bölümüne merak duyan sanatçı 1934 yılında SSCB'ye giderek orada sinema eğitimi aldı.

*“1933 yılında D grubu adlı sanat gurubunun kurucuları arasında yer aldı. Grubun amacı, memlekette sanatın gelişmesini ve yayılmasını sağlamaktı. Düşünce yanı ağır basan resimler yapacak, batıdaki çağdaş akımlarla boy ölçüşecek yenilikler getireceklerdi.Aynı yıl "**Ankara Türkiye'nin kalbidir**" isimli belgesel filmi çekmek için Türkiye'ye gelen Sovyetler Birliği'nin ünlü yönetmenlerinden SergayYutkeviç bir sergide resimlerini görüp beğendi”*(Abidin Dino,2019).

1939 yılında Türkiye’ye dönen sanatçı 1941 yıllında “Yeniler Grubunu” oluşturdu. Eserlerinde gerçekçi ve halktan yana köylü ve işçi gibi konulara yer verdi. Picasso’dan etkilenen Abidin DİNO daha sonraları yerel bir anlatım şekliyle kendi özgün tasarımlarını oluşturdu. 1952 yılında Paris’e giden ressam birçok Avrupa ülkelerinde kişisel sergiler açmıştır. 7 Aralık 1993 yılında hayatını kaybeden Abidin DİNO resim dünyasında vazgeçilemez bir yere sahiptir.

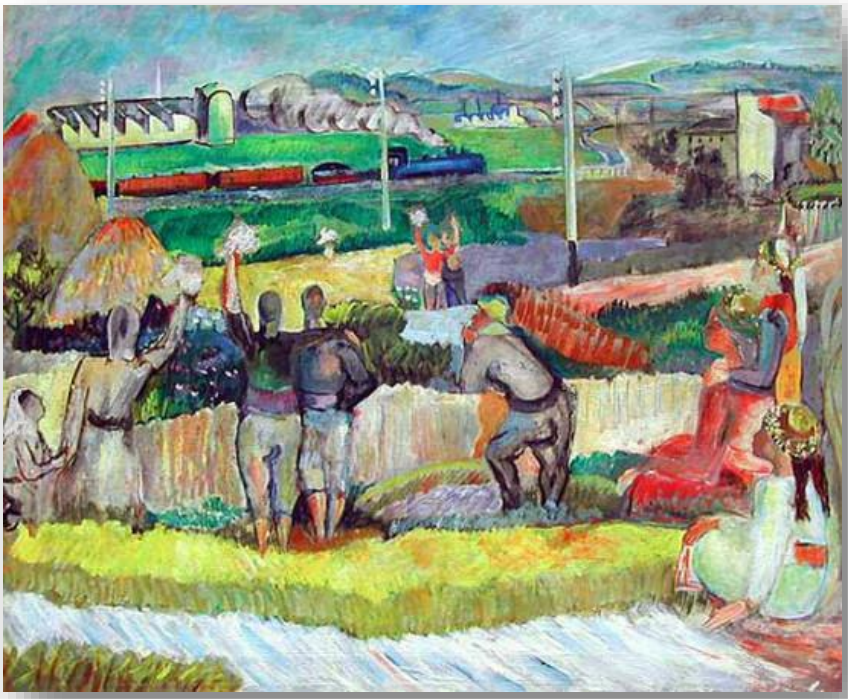
Resim 22. Abidin Dino,1970,” Çiçek”

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

Bedri Rahmi EYÜBOĞLU, 1911 yılında Giresun'da dünyaya gelen ressam Türkiye'nin kıymet verdiği ressam ve şairimizdir. Edebiyat alanında birçok şiiri olan sanatçı 1929 yılında Güzel Sanatlar Akademisine girerek resim eğitimi almıştır. Bedri Rahmi EYÜBOĞLU Ressam İbrahim ÇALLI' nın atölyesinde eğitim görmüştür. 1934 yıllarında "Yeni Adam Dergisinde" ressam olarak çalışmıştır. Aynı yıl D Gurubu ressamların açmış olduğu resim sergisinde de yer almıştır. 1935 yılında Ernestine Letoni' nin öncülüğünde Bükreş'te ilk kişisel sergisini açmıştır. 1937 yılında ressam Leopold Levy'in yardımcılığını yapmıştır. 1941 de yaptığı Anadolu gezilerinde eserlerinde köy manzaraları, faytonlu yollar, köy kahvehaneleri gibi Anadolu yaşamına özgü konuları işlemiştir. Sanatçı Bedri Rahmi EYÜBOĞLU yine bu yıllarda duvar resimleri ile uğraşmıştır. İlk resmini de İstanbul'da 1943 yılında Ortaköy de yapmıştır. 1947 yılında İstanbul da kendi atölyesini açtı ve bir kez daha Paris'e sanat eğitimi için gitti.

> *"Bedri Rahmi aynı yıl bir kez daha Paris'e gitti ve İnsan Müzesi'nde (Musée de I'homme) ilkel kavimlerin sanatını inceledi. Bu incelemeleri 'güzel'in aynı zamanda 'yararlı'da olabileceği, 'yararlı' olmanın 'güzel'in gücünü eksiltmeyeceği düşüncesine ulaşmasına yol açtı"*(Bedri Rahmi Eyüboğlu Hayatı,2020).

Bedri Rahmi EYÜBOĞLU resmin yanında henüz liseli yıllarındayken şiir yazmaya karşı ilgisi bulunmaktadır. Ve birçok şiiri o dönemin dergilerinde yer almıştır. 1941 yılından sonra birçok şiir kitapları yayınlanmaya başlamıştır. Şiirlerinde hep halk dilini kullanmaya özen göstermiştir. Bu özelliğini resim sanatı ile bağdaştırdığını görebilmekteyiz. Sanatçı 1975 yılında İstanbul da hayatını kaybetmiştir.

Resim 23. Bedri Rahmi EYÜBOĞLU,1935." İlk Geçen Treni Seyreden Köylüler"

Zühtü MÜRİTOĞLU

Zühtü MÜRİTOĞLU, 1906 yılında İstanbul da dünyaya gelmiştir. 1924 yılında Sanayi Nefise mektebine giren Zühtü MÜRİTOĞLU ilk başlarda Hikmet Onat'ın öğrencisi olmuş daha sonra ise heykeltıraş İhsan Özsoy'dan eğitim almıştır. Çalışmalarında soyut ve figüratif bir anlayış benimseyen Zühtü MÜRİTOĞLU 1928 yılında Paris'e sanat eğitimini tamamlamak için gitmiştir.

> *"1928-1932 arasında özel Colarossi Akademisi'nde Marcel Gimond'un öğrencisi oldu. 1936-1939 yılları arasında İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde çalıştı. 1939-1947 arasında da Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde resim öğretmeni olarak görev yaptı"* (Zühtü Müridoğlu,2020).

Türkiye'ye dönen sanatçı Zühtü MÜRİTOĞLU Türk plastik sanatlarının içerisinde heykel sanatında önemli eserler vermiştir. Sanat hayatının ilk başlarında Sanatçı A. Maillol eserlerinden etkilenmiştir. Çalışmalarında yumuşak etki yöntemini kullanmıştır. 1941 yıllarında heykeltıraş Hadi Bara ile birlikte Barbaros anıtı yapmıştır. Çalışmalarında soyutsal anlamada ilk eserlerini 1950'lerden sonra yapmaya başlamıştır. Eserlerinde geometrik şekillere yönelen sanatçı Zühtü MÜRİTOĞLU heykel sanatı alanındaki bu tarzın Türkiye de ilk temsilcilerindendir. 1980 li yıllarda soyut ve figüratif çalışmaları beraber yürüten sanatçı ahşap, taş, bakır, demir, alçı gibi bir çok malzemeyi bir arada kullandı.

Resim 24. Zühtü MÜRİDOĞLU," Buz Dansçıları"

Aliye BERGER

Aliye BERGER 1903 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Ailesinde bir çok insanın sanatın içinde olması Aliye BERGER' inde sanata yönelmesine neden olmuştur. Küçük yaşlarda piyano ve resim dersleri almıştır. 1935 – 1939 yıllarında Paris'teki sanat hareketlerini yakından inceleme fırsatı bulan Aliye BERGER, John Buckland'ın atölyesinde gravür sanatının üzerine birçok çalışmalar yaptı. 1951 yılında Türkiye'ye dönen sanatçı 140 parça eserle ilk kişisel sergisini açmıştır. İlerleyen yıllarda gravür sanatını yaygınlaştırmak için yılbaşı kartları gibi birçok etkinlikler düzenledi. Ankara, İstanbul, Paris, Londra, Ravalpindi ve Viyana da kişisel sergilerini açtı.

> *"Aliye Berger'in gravürleri, kendi deyimiyle yaşamda her şeyi "renkli gören, yaşamayı en büyük coşku ve aşk olarak kabul eden bir anlayışın ürünleridir. Gravürün 1960 yıllarında sevilip yayılmasında etkili olan yapıtlarında Aliye Berger, kasap kağıdı, zımpara kağıdı gibi alışılmamış gereçler kullanmıştır"*(Aliye Berger Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 25. Aliye Berger," Halikarnas Balıkçısı" 32x23 cm

Nejat Melih DEVRİM

Nejad Melih DEVRİM 1923 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Ailesinin de sanatın içerisinde olması Nejad Melih DEVRİM' in küçük yaşlarda sanatla iç içe olmasını sağlamıştır. Güzel sanatlar Akademisini okurken sanatçı Leopold Levy' nin atölyesinde eğitim gördü. İlerleyen yıllarda Yeniler Grubuna katılan Nejad Melih DEVRİM 1946 yılında Paris'e giderek sanat dünyasında geniş bir yer almıştır.

Türkiye'deyken Bizans dönemi eserlerini ve eski hat sanat eserlerini inceleyen sanatçı ilk başlarda klasik bir anlatım tarzı resimler yapmasına rağmen ilerleyen yıllarda soyut tarzda resimlere yönelmiştir.

1950'li yıllarında action painting sanatından etkilenen Nejad Melih DEVRİM, kitap resimleme alanında birçok Fransız yazarlarının eserlerini resimlemiştir. İtalyan sanatçılarına ilgi duyan sanatçı Nejad Melih DEVRİM, yıllarca bu alanda çalışmalar yapmıştır.

> *"Bütün bu denemelerin kendine özgü soyut kaligrafisi içinde Nejad Melih Devrim'e, bir olgunluğa erişme olanağı sağladığı üzerinde duruldu. Paris'e gittikten sonra ilk sergisini 1947'de Galeri Allard'da düzenleyen, daha sonraki yıllarda Londra, Brüksel, Kopenhag, New York ve Pekin'de art arda sergiler açtı"*(Nejat Melih Devrim Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 26. Nejad Melih Devrim, "Soyut Kompozisyon" 62x47 cm

Mümtaz YENER

Mümtaz YENER, 1918 yılında dünyaya gelmiştir. 1935 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Üniversitesinde sanatçı Nazmi Ziya Güran'ın atölyesinde eğitim almıştır. Aynı zamanda Leopold Levy ve İbrahim Çallı atölyelerinde de eğitimine devam etmiştir. 1940 yılında Bir Kadın Portresi adlı tablo ile başarı ödülüne layık görülmüştür.

Kemal Sönmezler, Nuri İyem, Ferruh Başağa, Haşmet Akal, Selim Turan ve Turgut Atalay gibi sanatçılarla Yeniler Grubuna katılmıştır.

> *"Yeniler Grubu" na katıldıktan sonra grubun saat anlayışı olan toplumsal gerçekçi çizgisinden bugüne değin hiç ödün vermeden resimler yptı. Bu sanatçı topluluğu ilerki yıllarda sayısı 65' kişiyi bulan üyeleri ile - Faruk Morel, İhan Arakon, Yusuf Karaçay, Abidin Dino- sonradan bu*

topluluğa katılan sanatçıların yalnızca birkaçıdır -Türk Sanatı'nda bir döneme damgasını vuran bir resim topluluğu olarak dikkati çekmiştir" (Mümtaz yener Hayatı ve Eserleri,2020).

Sanatçı Mümtaz YENER o dönem sanatçıları gibi Avrupa ülkelerine giderek sanat eğitimi almak istese de 2. Dünya savaşı nedeniyle bu düşüncesini yerine getirememiştir.

> "*İkinci Dünya Savaşı Mümtaz Yener ve aynı kuşaktan pek çok Akademi öğrencisinin yurtdışına çıkmalarını engellemekle kalmamış, savaşın ekonomik güçlükleri, onun ve arkadaşlarının sanatının biçimlenmesinde de etkili bir unsur olmuştur*"(Kuzucular,2012).

Her ne kadar ikinci dünya savaşı tüm dünyada etkisini sürdürse de Yeniler grubu olarak sanatçıları çalışmalarına devam etmiştir ve 1941 yılında ilk resim sergilerini açmışlardır. Yeniler grubu 1950 li yıllara kadar toplumsal konuları işlemiştir. Sanatçı Mümtaz YENER 1940 ve 1950 yılları arasında İstanbul'da gözlemlediği fabrikaları, tersaneleri, balıkçıları, torna tesviye atölyelerini ve işçileri resimlerinde konu ediniyordu.

Yalnız 1945 yılında sinema sektörünün ortaya çıkmasıyla sanatçı Mümtaz YENER grafik, afiş, pano gibi çalışmalar yapmaya başlamıştır. Ancak bu çalışmaların yanında resim sanatına da devam ediyordu. 1961 yılında resimlerinde makineler ve insanların yanında karınca resmide eklemeye başlamıştır.

> *"Kaynaklara göre saantçı evinde karaıncaların yaşayabileceği özel alanlar oluşturmuş ve karıca resimleri yapabilmek için evinde karıncaları gözlemlemiştir. Sanatçının karıncalara olan merakı ona çok sayıda karınca resmi yaptırtmıştır"*(a.g.e.).

Sanatçı Mümtaz YENER yaptığı çalışmalarla birçok ödül almıştır. Bunlardan bazıları şunlardır; 1979 yılında Görsel Sanatçılar Derneği Başarı Ödülü, 1994 yılında Unesco'nun Ellinci yıl Hizmet Ödülü, 1999 yılında GESAM Türkiye Güzel Sanat Eseri sahipleri Büyük Ödülü almıştır.

Resim 27. Mümtaz Yener,1977," Bakış Açısı"

Fethi KARAKAŞ

Sanatçı Fethi KARAKAŞ 1918 yılında dünyaya gelmiştir. 1936 ve 1946 yılları arasında İstanbul Güzel Sanatlar Üniversitesinde Leopold Levy, Nazmi Ziya ve Cemal Tollu, Zeki Kocamemi' nin yanında asistanlık görevi yapmıştır. Yeniler Grubunun üyesi olan Fethi KARAKAŞ eserlerinde yöresel konularını işledi. Sanatçı 1940 yılında Sabri Berkel' in Atölyesinde baskı resim tekniklerini öğrendi. Haliç ve İstanbul konulu baskı resimleri Yeditepe ve Aile dergilerinde yayınlanmıştır. Ayrıca bir çok şairin şiir kitaplarında illüstrasyon çalışmaları yapmıştır. Tuval resimlerinde yeşil ile mavinin uyumu beraberinde İstanbul resimleri yapmıştır. İlerleyen yıllarda resim sanatından uzaklaşarak eski tablo onarımı ve antika eşyalar ile uğraşan Fethi KARAKAŞ 1977 yılında hayatını kaybetmiştir.

Resim 28. Fethi Karakaş,1966," Kanlı Nigar"53x91 cm

Avni ARBAŞ

Ressam Avni Arbaş, 1919 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Marmara Üniversitesinde Levy'nin atölyesinde eğitim alan sanatçı,1947 yılında Paris'e gitmiştir. İlk kişisel sergisinide burada açan Avni Arbaş, Belçika ve Newyork'ta da bazı karma sergilere de katılmıştır.

> *"1950'ye doğru Avrupa' ya giden ve orada yerleşerek çevre yapmaya çalışan Türk ressamları kuşağının önde gelenleri arasında yer alır. Günümüzde İstanbul Resim ve Heykel Müzesi'nde bulunan Paris dönemine ilişkin bir tablosu ile 1977'de Türkiye'ye döndükten sonra ilk kez Ankara'da sergilediği daha yeni resimleri arasında, eğilim ve duyarlık açısından önemli bir fark yoktur. Güncel akımların dışında kalmak, kişisel beğeniyi elden bırakmamak ve gözlenen gerçekliklerden hareket etmek, Avni Arbaş'ın 1940'lardan bu yana kesintisiz sürdürdüğü resim sanatının temel özellikleridir"*(Avni Arbaş Hayatı ve Eserleri,2020).

Sanatçı yaptığı her eserdeki etkiyi bir sonrakinde daha da ön plana çıkartarak başarıyı yakalamıştır. Ressam eserlerine doğadan esinlenerek çalışmalar yapmıştır. Özellikle 1970 'lerdeki Türkiye gözlemlerini ayrıntıdan uzak biçimi anımsatıcı tarzda ürünler ortaya çıkartmıştır. Bu yaklaşım ressam Avni Arbaş'ın anlatımcılık özelliğinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Objelerin ilk görünümlerinden ayırmayan ancak soyut tarzda eserler yapmıştır.Balıkçılar,tekneler ve deniz yaşamı doğa ile insanların kaynaşması sanatçı için özgün modeller olmuştur.

Resim 29. Avni arbaş,1966," Balıkçılar"52x89 cm

Selim TURAN

Ressam Selim Turan 1915 yılında dünyaya gelmiştir. Resim sanatı hayatına çok küçük yaşlarda başlayan Selim Turan,sanatın başkenti Paris'e giderek orada sanat eğitimine devam etmiştir. Goetz ve Ronson'da sanat dersleri veren sanatçı mermerden heykeller yapmaya başlamıştır. 1976 yılında ilk heykel eserlerini ortaya çıkartmıştır.

Sanatçı Selim Turan sadece heykel sanatıyla kalmamış minyatür ve tezhip alanında da önemli eserler ortaya koymuştur.Ronson Sanat akademesinde tezhip ve minyatür dersleri vermiştir. Sanatçı Selim Turan'nın sanat hayatının başlarındaki bu merakı onu Paris'te çok önemli yerlere taşımıştır. Paris'teki ilk yıllarında ressam Fikret Mualla ile tanıştı.

> *"Paris'e gitmeden önce izlenimci ve kübik peyzaj ile toplumsal içerikli çalışmalar yapan Selim Turan, sonraları Soyut'a yöneldi. Karışık teknikle gerçekleştirdiği mobil heykellerinden biri büyütülerek 1993 yılında Ankara'daki Kurtuluş Parkı'na yerleştirildi"*(Selim Turan Hayatı ve Eserleri,2020).

1994 yılında Paris'te hayata veda eden ressam Selim Turan, Kültür Bakanlığının devreye girmesiyle Türkiye'ye getirilerek burada toprağa verilmiştir. Sanatçı minyatür ve tezhip alanında çok önemli eserler bırakmıştır.

> *"Doğu sanatları, kaligrafi ve Anadolu folklorundan hareketle gerçekleştirdiği özgün soyut yapıtlarıyla, minyatür üzeride yaptığı çalışmlarla tanındı. Figüratif geleneğe bağlı manzara ve günlük yaşam sahneleri ile Muğla ve civarını yansıtan sanatçının günümüze ulaşmayan Tütüncüler adlı çalışması, 1942 sergisinin dikkat çeken resimlerinden birisi olmuştu"*(a.g.e.).

Resim 30. Selim Turan," Sarı Kız Efsanesi"36x27,5 cm

Ferruh BAŞAĞA

Sanatçı Ferruh Başağa 1914 senesinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlköğretimini Sarajevo'da tamamlyan sanatçı Mimar Sinan Üniversitesi Resim bölümünden mezun olmuştur. 1940 yıllarında sanatçı Zeki Kocamemi,Leopold Levy ve Nazmi Ziya ile beraber sanat eserleri yapmıştır. 1954 yıllarında sanat tarihi öğretmenliği yapan ressam Ferruh Başağa, Çamlıca sanat evinde baskı resim dalında eserler ortaya koymuştur. Avni Arbaş, Abidin Dino, Fethi Karakaş, Agop Arat ve Fuat İzler ile beraber Yeniler Grubu'nu oluşturmuşlardır. 1941 senesinde Yeniler Grubunun açtığı sergiye katılmıştır.1980 yılına kadar Mimar Sinan Üniversitesinde öğretmen olarak görev yapmıştır.

Sanatçı Yeniler Grubu, Ressamlar Derneği, Müstakil Ressamlar derneklerin üyesi olmuştur.

Resim 31. Ferruh Başağa," isimsiz "53x78 cm

Nuri İYEM

Ressam Nuri İyem1915 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babasının mesleği gereği güneydoğu bölgesinde uzun bir süre kalmışlardır. Daha sonraki yıllarda İstanbul'a dönen Nuri İyem ortaöğretimini burada tamamlamıştır. Sanata duyduğu ilgi çok küçük yaşlarda başlamıştır. Duvarlara çizdiği köür kalem ile resimler onun ileride büyük bir ressam olacağının belirtisiydi. Hikmet Onat, Nazmi Ziya ve İbrahim Çallı'nın atölyelerinde eğitim alan sanatçı Nuri İyem, Üniversiteyi birincilikle bitirmiştir.

> *"1941 yılında Avni Arbaş, Agop Arad, TURGUT ATALAY ,Haşmet Akal , Kemal Sönmezler, Selim Turan, Fethi Karakaş, Ferruh Başağa ve Mümtaz Yener gibi Toplumcu Gerçekçiler sanat anlayışını paylaştığı arkadaşları ile YENİLER- LİMAN GRUBU 'nun kurucusu oldu. Bu ekibe daha sonra Turgut Atalay Güneri, Haşmet Akal, Agop Arad, Fethi Karakaş, Ferruh Başağa ve Mümtaz Yener de katılmıştı. Leopold*

Levy'nin bu genç öğrencileri, " YENİLER " adını aldı"(Nuri İyem Hayatı ve Eserleri,2020).

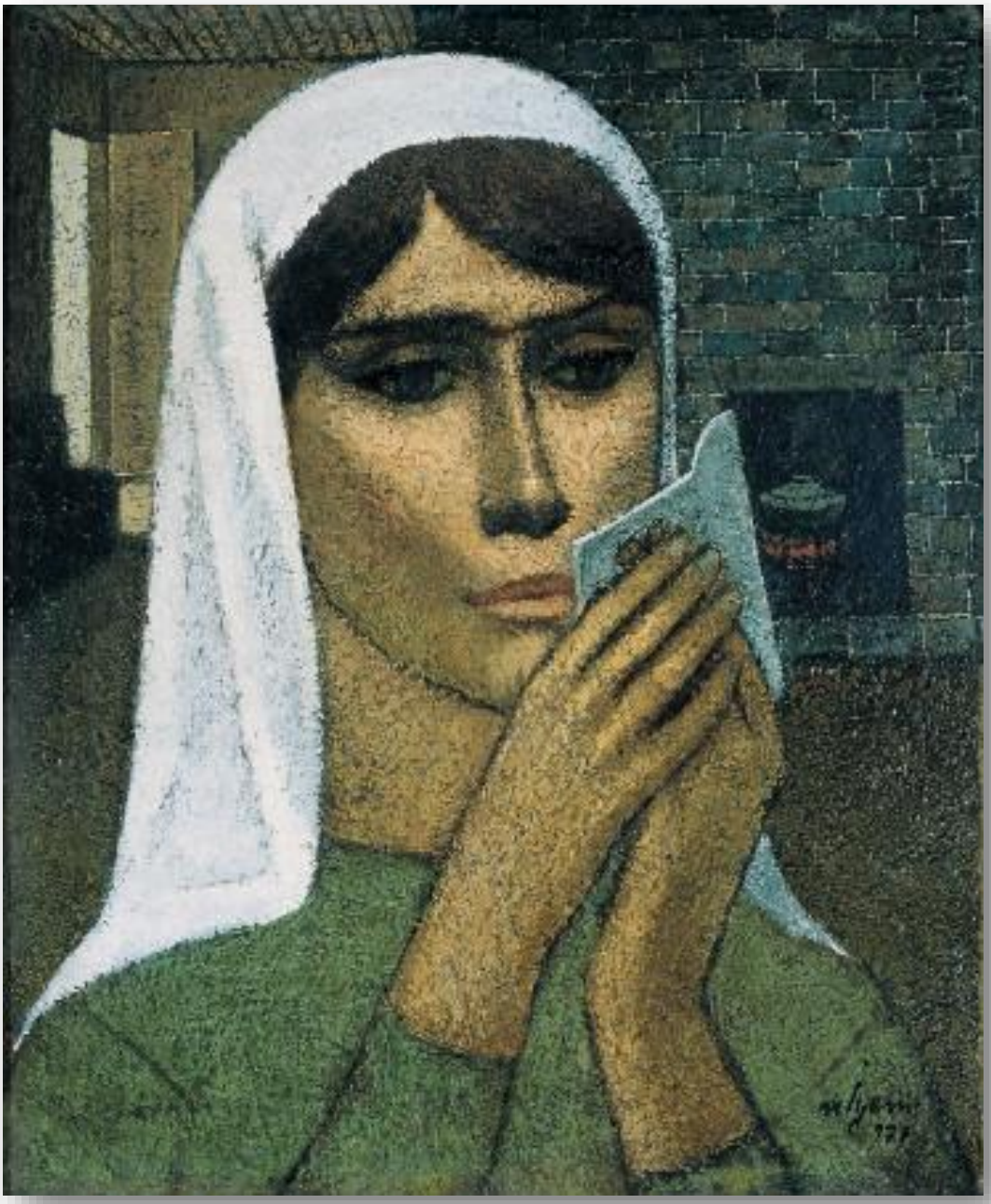
Sanatçı Nuri İyem, Resim ve Heykel müzesinde görev yapmıştır. Bu yıllarda ilk kişisel sergisini bir mobilya mağzasında açmıştır. İzmir'de ve İstanbul'da duvar resim sanatı yapan sanatçı, bir süre sanat yaşamını bu şekilde geçirdi. Soyut rsim tarzında resimler ile uğraşan sanatçı ilerleyen yıllarda geçmişe dönük yaşam tarzı, köyden göç eden insanların portresini, ve o dönem insanların yaşam şekillerini konu alan resimler yapmaya başlamıştır.

"Soyut ve soyut sonrası olmak üzere iki dönem altında biçimlenen Nuri İyem'in sanatı, Tatpınar'ın yerinde deyişiyle "rehbersiz" ve "pusulasız" bir yörünge üzerinde gelişmiş ve Akedemi merkezli sanat görüşlerine karşıt bir seçenek üzerinde kimliğini bulmuştur. Somut içerik ve resimsel yapı (mimari), doğa anlamında sağlam konstrüksiyon, bu resmi niteleyen bsşlıca elemanlardır"(Çantay,2019).

Sanatçı yaptığı ilk eserlerde Avrupa'daki sanatçıların yaşanılan savaş dönemlerinden sıyrılarak aydınlık ve barış süreci aradığı Türkiye'deki sanatçıların ise buna benzer demokratikleşme sürecinde ortaya çıkan çağdaş sanat ve kültür ortamında vermiştir. 1940 yıllarında daha gerçekçi toplum yaşamı ve portreler yapmıştır.Adalet Cimcoz, Şadi Çalık'ın portreleri bu dönemin örneklerindendir. Türk resim sanatının ilk soyut örneklerini Nuri İyem'in çalışmalarında görebilmekteyiz.

Ressam Nuri İyem ilerleyen yıllarda çocukluk döneminin geçtiği güneydoğudaki yaşamından kalan görüntüleri resimlerine yansıtmaya başlamıştır. Çocukken yaşadığı rahatsızlık sürecinde sürekli başında duran ablasının portresini bu dönemde çalışmalarında çokça kullanmıştır.

Ressam Nuri İyem tuvallerinde boylunca kaplayan derin ve hüzünlü bakışlı Anadolu kadınlarının portrelerini yapmıştır. Bu portre sanatı İyem'de 1960'lara kadar sürecektir. Ve Anadolu kültürünü, sevincini, hüznünü tuvallerine başarılı bir şeklide yansıtan ve Türk resim sanatına oldukça değerli eserler bırakan sanatçı Nuri İyem,2005 yılında İstanbul'da hayatını kaybetmiştir.

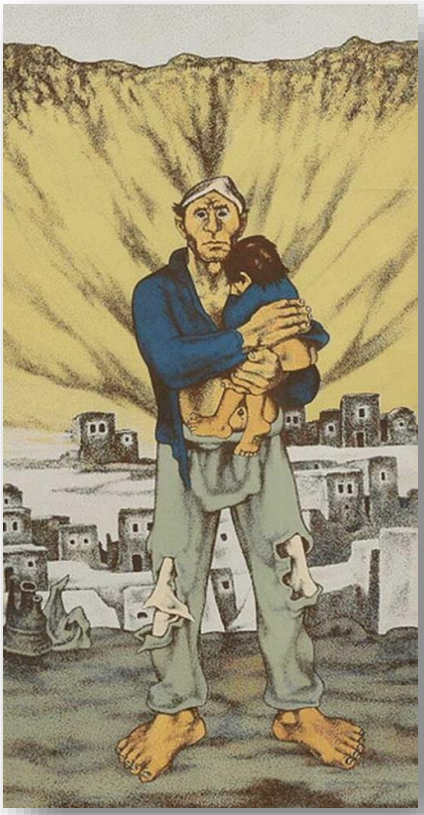
Resim 32. Nuri İyem," Almanya Mektubu"58x81 cm

Neşet GÜNAL

Sanatçı Neşet Günal, 1923 yılında Nevşehir'de dünyaya gelmiştir. İlköğretimini burada tamamlayan sanatçı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesine girmiştir. İlk başlarda Sabri Berkel ve Nurullah Berk'in atölyesinde eğitim alan Neşet Günal daha sonraları Leopold Levy'nin yanında sanat eğitimini tamamlamıştır. 1946 yılında bölümden birinci olarak mezun olan sanatçı Neşet Günal 1948 Paris'e gitmiştir. Orada

önceleri Andre Lhote'un atölyesinde sanat eğitimini almaya başlamıştır ancak istediğini bulamayan Neşet Günal daha sonra Fernand Leger'in atölyesinde deavm etmiştir. Sanatsal eserlerin nasıl yapıldığını öğrenirken bunun yanında da fresk ve duvar resimlerininde ne şekilde yapıldığı hakkında bilgi sahibi olmuştur. Türkiye'ye dönen sanatçı Mimar Sinan Üniversitesinde göreve başlamıştır. Emekli oluncaya kadar burada çalışan Neşet Günal daha sonraları kendi atölyesini açarak tamamen sanatın içinde yer almaya başlamıştır. İlk kişisel sergisini 1955 yılında açmıştır.

> *"Neşet Günal, Türkiye'de toplum içerikli sanat anlayışının önde gelen temsilcilerinden biridir. Gerçeklerden kopmamak, yurt insanını ve doğasını yaşanan ortam içinde yansıtmak biçimsel kalıplara kapılmaksızın doğru bildiği yolda kararlı ve somut anlamlı resimler yapmak, başından beri kabul ettiği ve uyguladığı ilkelerdir"*(Neşet Günal Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 33. Neşet Günal,1977,"Adam ve Çocuk"82x49 cm

Sanatçı yapmış olduğu etkili tablolarıyla yaşadığı Orta Anadolu'da yoksul insanların ve çorak toprakların içinde verilen yaşam savaşını anlatan Türk resim sanatına bambaşka bir bakış açısı getirmiştir.

Büyük ressam Neşet Günal 2002 yılında geçirdiği rahatsızlıktan dolayı hayatını kaybetmiştir.

1.7 Cumhuriyet Dönemi Baskı Resmin Gelişimi

> *" Cumhuriyet'in kuruluş zamanları, toplumsal modernleşme hedeflenmiş, imtiyazsız, devlet merkezli girişimler, kaynaşmış ve sınıfsız bir toplum hedefiyle kültürel ortamlarda varlığını göstermiştir. Sanat devletin himayesine girmiş, sadece estetik bir kaygı olarak değil kültür politikalarının itici güçlerinden biri olarak devletin bekası için gerekli temel koşullardan biri olarak kabul görmüştür. Sanat aynı zaman da çağdaşlaşma yolunda ihtiyaç duyulan devrimlerin gerçekleşebilmesinde, halka benimsetebilmesinde ve değişimin hızlı bir şekilde gerçekleşerek halkın kültür düzeyinin yükseltilmesinde devlet himayesi içinde gelişme imkân bulmuştur. Bu sayılan amaçların gerçekleştirilebilmesinde halkın kolaylıkla anlayabilmesi için figüratif resim sanatı seçilmiştir. Cesaret, sağlamlık, kahramanlık, güçlülük, dayanırlılık gibi sembollerle donatılan resimler siyasi gücün kontrolü altında, ideolojiye koşut olarak değerlendirilmiştir"*(Südor,2012,s.90).

Cumhuriyet, toplumsal gelişmenin, kültürel ve ekonomik kalkınmayla beraber ilerleyebileceğinin bilincindeydi. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu nedenle kurulduğu yıldan günümüze sanata ve bilime her türlü desteği sağlamıştır. 1930' lu yıllarda halkın ilerleyen teknolojiyi yakalayabilmesi için teknolojik, bilimsel ve sanatsal alanda yeni programlar planlanarak uygulamaya geçilmiştir. Özellikle 1930 ve 1940 yılları çağdaşlaşmanın gerçekleştiği yıllar olarak kabul edilebilir.

Cumhuriyet döneminde baskı resim alanının sanatsal açıdan kullanılmaya başlanması 1937 yılında Fransız ressam Leopald Levy ile Güzel Sanatlar Akademisinde litografi atölyesinin kurulmasıyla başlar.

> *"Leopold Levy ve asistanı Sabri Berkel'in yönettiği atölyede 1948 akedemi yangınına kadar geçen sürede yetişen sanatçılar Mazhar OLGUN, Nejat MELİK, Mümtaz YENER, Fethi KARATAŞ, Avni ARBAŞ, Kemal*

İNCESU, Selim TURAN, Ferruh BAŞMAĞA, Nuri İYEM ve Neşet GÜNAL'dır"(Südor,1999,s.90).

Kurulan atölyedeki gravür baskı tekniğinden sonra Gazi eğitim Enstitüsü'nde 1940 yılında yüksek baskı tekniği olan linolyum baskı atölyesi açılmıştır. Bu atölyede yetişen sanatçılar ise Nevzat AKORAL, Muammer BAKIR, Mustafa ASLIER ve Mürşide İÇMELİ' dir.

2.Dünya savaşından sonra yaşanan olaylar nedeniyle özgün baskı resim sanatçıları da teknik gelişmelerin yanında kişisel yorumlamalarını eserlerine yansıtmıştır. Mustafa ASLIER' in kurmuş olduğu baskı atölyesi sayesinde Türkiye'deki sanat dünyasında farklı bir dinamizm meydana gelmiştir. Bir çok farlı tarzda çalışan sanatçılara da ev sahipliği yapmıştır.

Çağdaşlaşma kavramının dallarından biri olan sanat alanında üretimin yanında konular üzerine tartışma ortamı da ortaya çıkmıştır. Plastik sanatlarda fikir, üretme, tasarım 1930'lu yıllarda sorgulamanın canlanmaya başladığı dönem olarak düşünebiliriz.

2. dünya savaşından sonra Türkiye'de de büyük değişimler meydana gelmiştir. Çok partili hayata geçilmesiyle beraber sanatsal ve kültürel kalkınmanın yerini ekonomik kalkınma almıştır.

Bu yıllar içerisinde sanat devletten ziyade özel sektör içerisinde destek görmeye başlamıştır.

"1960' lı yılların ardından dünya, modern sonrası döneme dönüşümünü yaşamaktadır. Türkiye de bu etkinin izlerini yansıtır. Bilgi çağının anlatım biçimlerine ulaşmaya çalışır. Bu dönem, giderek yığılan sorunlarıyla birlikte, çağı yakalama sancılarının çekildiği dönem olarak nitelenebilir"(Ödekan,1999,s.2).

2. Dünya savaşı sonrası Avrupa ve Anadolu için bir dönüm noktası haline gelmiştir. Anadolu da yaşanan değişimler neticesinde kırsal alanlardan kentlere yaşanan büyük göçler neticesinde beraberinde köklü değişimlere yol açmıştır. Bu değişimleri sanatın içerisinde de görebilmekteyiz. Özellikle 1950 sonrası Avrupa ile kültürel ilişkilerin artması neticesinde daha da etkili bir sürecin başlamasına sebep olmuştur.

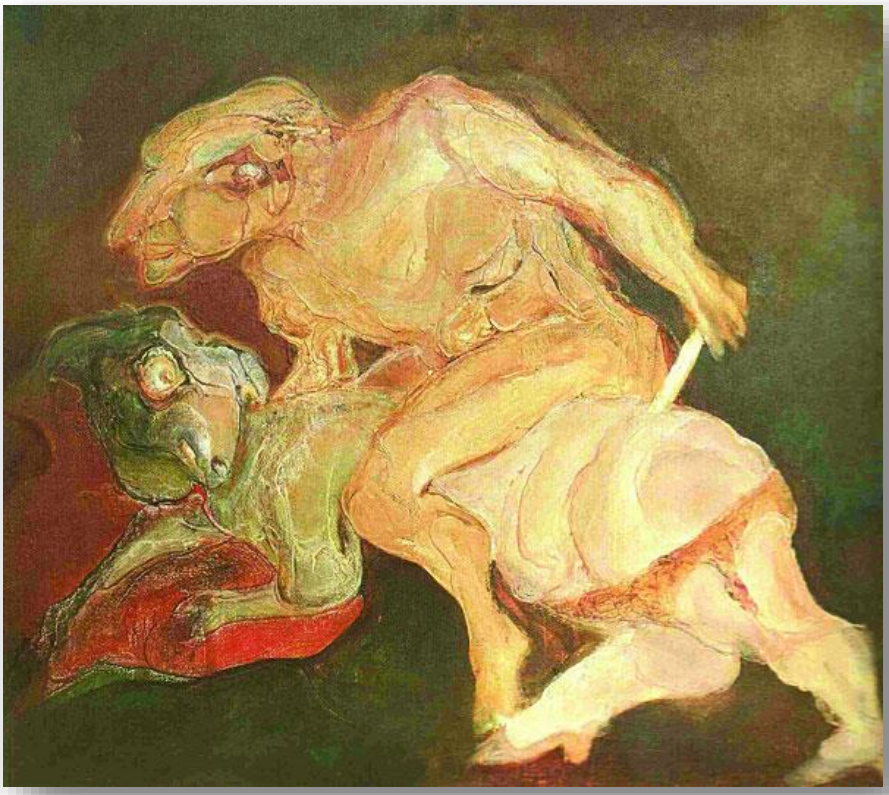
"1950'li yıllarda Türk resim Sanatı hem yerel kaynaklardan beslenmiş, hem de bu dönemde Avrupa ve ABD'de etkili olan soyut (abstre), soyut

dışa vurumcu ve non-figüratif akımların etkisinde örnekler vermiştir. Türk resminde 1930'lardan beri denenen kübizm ve konstrüksiyon çalışmaları, sanatçıları soyut sanat kavramlarıyla yakınlaştırmıştır. 1950'li yıllarda daha çok figüratif çalışan ressamlarca benimsenen yerel konular, kuşkusuz sonraki yılların soyut eğilimli sanatçılarını da etkilemiştir. Yapıtlarında folklorik motiflerden hareketle soyut biçimlere varmayı deneyen Bedri Rahmi Eyüboğlu bu anlayışın tipik örneklerinden birini oluşturmaktadır"(Ödekan,1999,s.21).

Resim 34. Bedri Rahmi Eyüboğlu,1952," Kadın ve Kuş"28x20cm

1968 yıllarının sonlarında Kübizm sanat ve soyut sanat varlığını sürdürürken dönemin genç sanatçılarının çalışmalarında figürlü anlatımlara yer verildiği görülmektedir.

Resim 35. Mehmet Güleryüz,1967,"Kuzu ve Çıplak"71x82cm

1970 – 1980 yılları arasında ülkede yaşanan toplumsal bunalımlar sonrasında sanatta sosyal içerikli resimlerin yanında teni figüratif eserlerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle 1960 yıllarında yaşanan askeri darbe sonrasında Türk Resim Sanatında politik konulu resimler işlenmeye başlanmıştır.

1.8 İhtilallerin Sanat Ortamına Etkisi

> *"Sanat insanın yaşamla içiçeliğidir. Kültür ise bu içiçelikten doğan tüm değerlerin bütünüdür. Devlet gerçekten demokratik düşünce ve sistem üzerine kurulmuşsa, o zaman kültür ve sanat politikaları da özgürlükçü bir yaklaşım içinde ele alınır. İnsanlar da özgürce kültür ve sanat etkinliklerine katılabilir ve yaratabilir.Bu da toplumun kültürünün kısa zamanda atılım yapabilmesini sağlar"*(Günümüz Türk Resim Sanatı,1998,s.30).

Ülkemizde 1960, 1971 ve 1980 yıllarında demokratik sistemi deviren askeri darbe yaşanmıştır. Türkiye'de toplumsal, ekonomik ve siyasal açıdan birçok yeniliğin ve değişimin geliştiği 1960 ve 1980 askeri darbeleri Türk resim sanatında da büyük değişimlere yol açmıştır. Hareketli dönemlerin yaşandığı bu dönemlerde Türk halkı sosyal ve ekonomik yönden zor dönemler geçirmiş, yaşanan bu zor süreç Türk sanatını da derinden etkilemiştir. Bu dönemlerde sanatta konu olarak dönemin yaşamını anlatan zorluklardan seçilmiştir. Sanayileşmenin artması, kentleşme sorunu, göçlerin artması sonucunda şehir kültüründe değişimlerin yaşanması, işsizlik, bireylerin toplum içindeki sınıf farklılaşması, alt ve orta tabakaların oluşması Türk Sanatında kendisini oldukça hissettirmiştir. 1960 ve 1980 yılları arası Türk sanatının yeni bir kimliğe büründüğünü söylemek mümkündür. Türk resim sanatı 1960 'larda önemli değişimlerin yaşandığı ve bunun yanında toplumla siyaset arasındaki çekişmeleri dönemin eserlerine yansıdığını görebiliriz. Her ne kadar sanat ve siyaset kavramı farklı olsa da sürekli etkiletişim içerisinde olmuştur. Çünkü sanat yaşamın vazgeçilmez bir parçası halindedir. Dolasıyla her sanat eseri içerisinde bir parça siyaset barındırdığını söyleyebiliriz. Yukarıda bahsettiğimiz yıllarda Türk siyasi hayatında büyük değişimlerin yaşanması sanatın içerisinde de yavaş yavaş değişimlere yol açmıştır. Daha önceki yıllara nazaran daha büyük tualler, konu seçimleri olarak siyasi polemikleri yansıtan konular, eser içerisinde yazıların, sloganların kullanılması, enstalasyonlar gibi değişimler yaşanmıştır. Askeri darbenin sanatın içerisinde birden yer alması sanatta enstalasyonlar gibi kavramların çıkmasına sebep olmuştur.

Resim 36. Bedri Baykam,1987,"Demokrasinin Kutusu"

"Bedri Baykam; boya resminin içerik ve ideolojik biçiminin köklü bir şekilde değişime uğradığının farkındadır ve dolayısıyla biçim ve anlamın geleneksel yapısının kırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Kesin bir putkırıcılık olamasa da sanatçının yaptığı putun, anlam ve sözde bütünlük yapısının da çöktüğünün kabulünü öngörmesidir"(Baykam,2002,s.112).

"80'lerden önce Türk sanatında süregelen çok farklı eğilimler, Osman Hamdi'den itibaren Oryantalistler 'den, Empresyonistlere ardından Nazmi Ziya'dan Ali Avni Çelebi'ye, Avni Lifij'den Abidin Dino'ya, Bedri Rahmi'den Nurullah Berk'e, d Grubu'ndan Paris Ekolü'ne, Nejat Melih Devrim'den Altan Gürman'a ve Sosyal Gerçekçilerden Adnan Çoker'e, geometrik soyut ekole kadar geniş bir skalada değerlendirilebilir"(Baykam,2014,s.8).

Ülkemizde ki 1960 sonrası yaşanan darbe olayı ve 2. Dünya savaşı sonrası Avrupa da ortaya çıkan (kinetik art, asamblaj, color field veya action painting) sanat akımları Türk resim sanatına da damgası vurmuştur. "Batı da özellikle 1960 -1970 arası, sanat açısından çok verimli geçmişti. Bugün bilinen bütün çağdaş üslupların temeli, hemen hemen söz konusu on yılda atılmıştır"(Eroğlu,2014,s.535).

Resim 37. Bedri Baykam,2008,"4 dler"180x240

1.9 1960 Sonrası Baskı Resmin Gelişimi

"Türkiye'de özgün baskı sanatının oluşum süreci 1960'lı yıllarda başlamıştır. Bu dönemde tekniklerin giderek birbirinden ayırmaya ve kendi içinde özerk birer kimlik kazanmaya başladığı görülmektedir. Sanatçıların ilgilerinin daha yoğun bir biçimde bu alana yönelmeleri için gerekli kültürel ve sosyal ortak koşullarıda bu tarihten itibaren oluşmaya başlamıştır. Gerçi 1960 öncesinde de bazı ressamlar gravür çalışmaları yapmışlardır ama henüz öğretim kurumlarının sınırlı atölye olanaklarını aşan bir çevre oluşmamıştır. Ayrıca özgün baskı resme duyulan ilgi ve pazarlama girişimleri de olmadığından bu tür resim de gerektiği ilgiyi ve hak ettiği yeri bulamamıştır. Bu yüzden özgün baskı ressamların bir yan uğraşı olarak kalmış, ancak 1970'lerden sonra sadece özgün baskı çalışmalarda yoğunlaşan bir sanatçı kuşağı ortaya çıkmıştır"(Günümüz Türk Resim Sanatı,1998,s.169).

Türkiye de 1960 sonrası yaşanan askeri darbe sonucunda her alanda olduğu gibi sanat alanında da büyük değişimler meydana gelmiştir. Sanat alanlarından biri olan baskı resim sanat alanı da bu değişimlerin içerisinde yer alır.1960 yıllarında baskı resim tekniklerinin yanında da sanatçıya özgün fikirlerde giderek hissedilmeye başlanmıştır.

"Baskı resim, kökeni daha eskilere gitse bile esas olarak, 1960'lı yıllardan itibaren kendi özgül biçimini almaya başlayan ve yeni bir karakter kazanan süreci yansıtmayı hedeflemektedir. Bu yıllarda kısıtlı olanaklara önemli bir altyapı oluşturmaya çalışan ve kendisini bu alana ait hissederek yapıt üreten sanatçıların ortaya çıkışı ve yapıtlarının yetkinlik niteliğinin dikkat çekici biçimde artması baskı resim açısından kuşku yok ki, önceki dönemden farklılaşan yeni bir sürece işaret etmektedir"(Esmer,2011,s.10).

1962 yılında Mustafa ASLIER tarafından kurulan baskı resim atölyesinde birçok sanatçıya ev sahipliği yapmıştır. Bu sanatçılar Ergin İNAN, Sabiha ERENGÖNÜL, Kadri ÖZAYTEN, Mustafa PLEVNELİ 'dir. O dönem sanatçılarından Sabri BERKEL tarafından kurulan ancak atölyelerin yetersizliği ve ayrılan sürenin fazla

olmamasından dolayı öğrenciler tarafından fazla ilgi görmemiştir. Daha sonra Fethi KAYAALP döneminde atölye ortamı yenilenerek mekânlar genişletilmiş ve baskı resim atölyeleri amacına uygun hizmet vermeye başlamıştır. 1960 – 1970 yıllarda bu atölyelerden Mehmet GÜLERYÜZ, Teoman SÜDOR, Gül DERMAN, Asım İŞLER gibi sanatçılar yetişmiştir.

Yine bu dönemde Gazi Üniversitesinde Muammer BAKIR ve Nevzat AKORAL tarafından gravür baskı atölyesi kurulmuştur. 1970 li yıllarda Mürşide İÇMELİ tarafından Ankara da özgün baskı atölyesi kurulmuştur. Ayrıca 1970 li yıllarda İzmir ve İstanbul'da özgün baskı resim atölyeleri de oluşturulmuştur.

> *"1970'li yıllarda yurtdışında eğitime gidenlerin dönüşüyle birlikte, hem kurumlardaki hem de kurumlar dışındaki pek çok sanatçı özgün baskı tekniğine ilgi duymuş; yurtiçi ve yurtdışındaki sergilere katılmışladır. Bu alanda yoğun üretim yapan sanatçılar arasında yukarıda belirtilen sanatçılara ek olarak Devrim ERBİL, Ali Teoman GERMANER, Mehmet GÜLER, Hayati MİSMAN, Zahit BÜYÜKİŞLEYEN, Özer KABAŞ, Gündüz GÖLÖÜ, Süleyman Saim TEKCAN, Erol DENEÇ, Güngör İBLİKÇİ, Uğur ÜSTÜNKAYA, Alaatin AKSOY, Şükrü AYSAN' ın adları sayılabilir. Genç kuşak sanatçılar arasında Atilla ATAR, Devabil KARA, Balkan Naci İSLİMYELİ, Aydan AYAN, Şakir GÖKÇEBAĞ, Emin KOÇ, Sinan DEMİRTAŞ, Ayşegül İZLER, Melih Tayyar GÖRGÜN, Sema Ilgaz TEMEL, baskı sanatının çeşitli dallarında başarılı çalışmalar yapmaktadır"*(Südor,1999,s.94).

1970 den başlayarak 1990 'na kadar özgün baskı resim parlak bir dönem geçirmiştir. Ancak 1990 dan günümüze olan kısımda gerek sanatçılar açısından gerekse sanat galerileri tarafından gereken önem verilmediğinden etkisini yitirmeye başlamıştır.

1.10 1960 Sonrası Baskı Resim Sanatçıları ve Eserleri

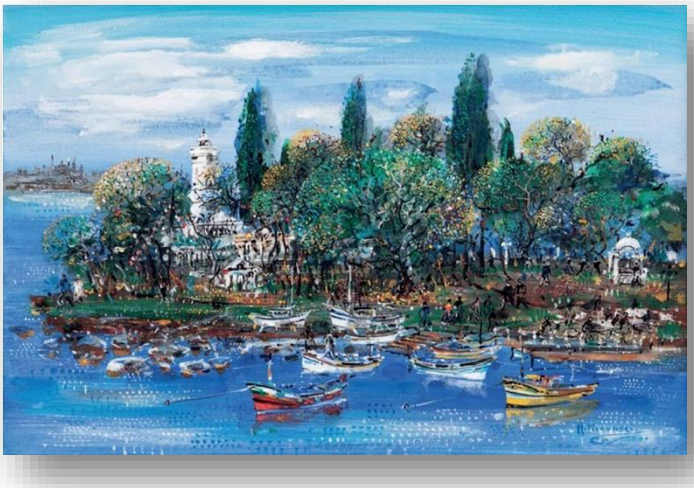
Mustafa PİLEVNELİ

Sanatçı 1940 yılında İstanbul da dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaöğretimini tamamladıktan sonra 1957 yılında Marmara üniversitesi Güzel Sanatlar Resim Bölümüne girdi. Sanat alanındaki başarılarından dolayı Almanya'ya giden sanatçı sanat yaşamına Avrupa'da devam etti. İlerleyen yıllarda yurda dönen sanatçı mezun olduğu okulda eğitmen olarak görev yaptı.

Sanatçı Anadolu da yaşanan mitolojik yaşamdan esinlenerek çalışmalarına yansıtmıştır. Mustafa Pilevneli tuval resimlerinin yanında farklı tekniklerde de eserler ortaya çıkarmıştır. Seramik, mozaik, cam, vitray, beton ve ahşap tarzı malzemeleri ustalıkla kullanan sanatçı farklı tarzlarda sanat eserleri üretmiştir.

> *"60 yılı aşkın bir zamandır görsel sanatların çeşitli dallarında sanatıyla kendini gösteren Mustafa Pilevneli, duvar resminden seramik ve emay uygulamalarına, özgün baskıdan yağlıboya, akrilik ve suluboya resimlere, çeşitli malzeme ve tekniği pratik bir yetkinlikle uyguladığı çalışmalarıyla görkemli bir imajlar dünyası kurmuştur"*(Mustafa Pilevneli Hayatı ve Eserleri,2020).

Sanatçı sanat yaşamı boyunca yurt dışı ve yurt içinde olmak üzere birçok kişisel sergiler açmıştır. Son dönem eserlerinde konu olarak yaşadıklarını, çevresindeki olayları şiirsel bir ifade ile resmetmiştir.

Resim 38. Mustafa Pilevneli," Fenerbahçe"100x50cm

Ergin İNAN

Sanatçı Ergin İnan 1943 te Malatya da dünyaya gelmiştir. 1968 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar fafültesinden mezun olan sanatçı, ressam Prof. Mac Zimmerman ve Emilio Vedova ile çalışma fırsatı bulmuştur.

> *"Ergin İnan'ın sanatı, var oluşla yok oluş arasındaki meta-fizik anlamın kendi bakış açısından irdelenip yorumlanmasına dayanmaktadır. Resimlerinde, Doğu ve Batı kültürlerinin sentez arayışları gözlemlenir. 1970'lerden başlayarak böcekleri ve insan figürlerini işlediği eserlerinde, imgeler arasında kurulan görsel ve simgesel ilişkileri yansıtır"* (Ergin İnan Hayatı ve Eserleri,2020).

Bütün bunların yanında eski dönem uygarlıklardan aldığı kültür ve yaşam şekillerini eselerinde değerlendirmiştir. Tablolarında birden çok farklı malzeme kullanan sanatçı duralit,ahşap, yağlıboya,tempera, suluboya, kolaj gibi farklı materyaller kullanmıştır. Yurt içi ve yurt dışında birden fazla sergiler açan Ergin İnan sanat hayatına İstanbul'da devam etmektedir.

Resim 39.Ergin İnan,"Portre"50x40cm

Berna TÜREMAN

Ressam Berna Türeman 1945 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Türk plastik sanatlarında önemli bir konuma sahip olan Berna Türeman, 1968 de Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar fakültesini bitirmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında bir çok sergilere katılmış ve başarı ödülleri almıştır. En önemli ödüllerinden birisi olan Gabrova Bieanelide Desen alanında aldığı ödüldür. Sanat yaşamında ilk başlarda soyut tarzada çalışmalar yapmış daha sonraki senelerde figüratif konulu resimler yapmıştır. Yaptığı resimlerde detaya önem veren sanatçı Berna Türeman, seçtiği konuları tablolarına aktarmada sanat severleri çok etkilemiştir."Kadın ve kedi teması üzerine yoğunlaşan çalışmalarında, saf bir anlatım biçimi, ironik motiflerle zenginleştirilir. Güncel akım ve eğilimlerin dışında, spontan ve duyarlı bir çizgi dili yaratılmaya çalışılır"(Berna Türeman Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 40.Berna Türeman,"Çiçekçi"Litografi,38x27cm

Sabiha ERENGÖNÜL

Ressam ve gravür sanatçısı olan Sabiha Erengönül,1941 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Gravür sanatının önemli sanatçılarından olan Sabiha Erengönül, eski yaşanmış öykülerden esinlendiği konuları günümüze uyarlıyarak eserlerinde yansıtmıştır. Sanat yaşamına Viyana da ressam An Ton Lehmden'le başlayan Sabiha Erengönül, Marmara Güzel Sanatlardan mezun olmuştur. İlerleyen yıllarda İspanya'ya giden sanatçı ordan İtalya ya geçerek Bergamo Sanat Okulun'da öğretmenlik görevi yapmıştır. İstanbul'a dönen sanatçı 1959 ve 1981 yılları arasında ulusal ve uluslar arasında sergiler açmıştır.

> *"Sabiha Erengönül daha çok gravür dalında ürün vermiştir. 1960'lardaki ilk yapıtlarında yalnız siyah beyaz çizgiler kullanmış ve Lehmden'in fantastik gerçekçi anlayışının etkilerini yansıtan, insanın soyut iç dünyasını aktaran resimler yapmıştır"*(Sabiha Erengönül Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 41.Sabiha Erengönül,"İsimsiz",29x20cm

Fevzi KARAKOÇ

Sanatçı Fevzi Karakoç, 1947 yılında Çankırı'da dünyaya gelmiştir. 1968 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümünden mezun olan sanatçı, aynı okulda asistan olarak göreve başlamıştır. 1979 yılında Salzburg'a giden sanatçı yapmış olduğu litografi baskı ile başarı ödülü almaya hak kazanmıştır. 1983'te Özgün Baskı alanında yeterlilik belgesi alan Fevzi Karakoç, kendisini bu alanda yetiştirmiştir. Şu an da Yedi Tepe Ünivertisinde görev yapmaktadır.

> *"Fevzi Karakoç'un resimlerinde başından bu yana var olan insanlar, duruş ve hareketleriyle bizim insanlarımız. Ancak onlar herhangi somut bir tipin, yöresel bir olayın öyküsünü anlatmak için değil, evrensel insan kavramına ve her insanın değerli bir varlık olduğuna dikkati çekmek için resme giriyorlar"*(Prof. Dr. Fevzi Karakoç Hayatı ve Eserleri,2020).

Ressam Fevzi Karakoç, çalışmalarında dinamik kalmının, eserlerinde gizem dolu bir etki oluşturması nedeniyle sürekli bir sanatsal arayış içerisinde olmuştur. Buarayışın en belirgin özelliği olarak eserlerinde ki ışık arayışları diyebiliriz. Çünkü tablodaki ışık kaynağının değiştirmesi ustanın eserlerindeki konuya ilişkin tutumunuda değiştirmektedir.

Resim 42.Fevzi Karakoç,2000"Geçiş",65x44cm

Kadri ÖZAYTEN

Sanatçı Kadri Özayten 1947 yılında Antalya'da dünyaya gelmiştir. 1973 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümünü bütüren sanatçı, kendi okulunda asistan sonrasında öğretim görevlisi olarak görev yapmaya başlamıştır."Resimlerinde, özellikle baskı resminde yerel kaynaklara bağlı bir içerik ve biçim dengesi kurmayı öngören araştırıcı, özgün bir üsluba yöneldi"(Kadri Özayten Hayatı ve Eserleri,2020).

Sanatçı İstanbul ve Ankara da birçok kişisel sergiler açmıştır. Kadri Özayten yaptığı eserlerde her zaman baskı resim ve tuval çalışmaları beraber yürütmüştür. İlk başlarda baskı resim sanatını ön planda tutmuş, simgesel tarza, çizginin ön planda tutulduğu fantastik tarzda resimler ortaya koymuştur.“İnsan ve savaş temaları çerçevesinde geliştirdiği, simgelere dayalı resimleriyle tanınır”(Yer yüzü düşleri,2020).

Resim 43.Kadri Özayten,2008”Yer Yüzü Düşleri”,34x47cm

Utku VARLIK

Ressam Utku Varlık 1942 yılında Bolu'da dünya ya gelmiştir. Sanat yaşamına Sabri Berkel ve Bedri Rahmi Eyüboğlu atölyelerinde sürdürdü. Taşbaskı ve oyma baskı atölyelerinde de eğitim alan Utku Varlık, Paris'e giderek George Dayez taş baskı sanatı üzerine çalışmalar yapmıştır. Sanatçı halen Paris'te sanat yaşamına devam etmektedir.

> *"Önceleri figürü dışa vurumcu bir anlatımla şekillendiren Utku Varlık 1960 ve 1970'lerde bu anlatımı, dönemin karışık politik yaşamının etkisiyle gerçekleştirdiği resimlerinde ve taş baskılarında kullanmıştır. 1974-1975'te sanatçı dışavurumcu anlatımdan uzaklaşarak, yoğun bir şiirselliğin egemen olduğu düşsel bir anlatıma yönelmiştir"*(Utku Varlık Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 44.Utku Varlık," Bozlu Art Project izniyle-Fragmanlar-Akşam",113x93cm

Mehmet GÜLERYÜZ

Sanatçı Mehmet Güleryüz 1938'te İstanbul'da dünyaya gelmiştir. 1966 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümünü birincilikle bitiren ressam Mehmet Güleryüz, sanatın yanında tiyatro eğitimide aldı. İlk oyununu 1963 yılında Arena Tiyatrosun'da Asaf Çiğiltepe'nin yazdığı oyunda rol almıştır.

1963 yılında ilk kişsel sergisini açmıştır. 1970'te sanat eğitimini tamamlamak için Paris'e giden sanatçı Mehmet Güleryüz, ilk heykel çalışmalarına burada başlamıştır. Daha sonra Türkiye'ye dönen sanatçı Marmara Üniversitesinde ders vermeye başlamıştır. Kendi atölyesini kuran Mehmet Güleryüz 1986 yılında "Kalın" adlı sanatsal dergi yayınlamaya başladı.

> *"1989-1992 arasında Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Kurucu Başkanlığı'nı üstlendi. 1990-1995 arasında Votre Beauté Dergisi için Güleryüz'lü Sohbetler başlığı altında röportaj dizisi yaptı.1991'de Ankara Shearaton Oteli'nin Atrium mekânı için kalıcı olarak sergilenmek üzere 14 resimden oluşan Karşı Rüzgar serisini yaptı"*(Mehmet Güleryüz,2020).

Ressam Mehmet Güleryüz son dönemlerde kendi kurmuş olduğu atölyede verdiği dersler yanında Bilgi Üniversitesinde de sanat eğitimini vermektedir.

Resim 45.Mehmet Güleryüz,2018,"Sızlanmalar Bahçesi",46x61cm

Asım İŞLER

Ressam Asım İşler 1941yılında Giresun'da dünyaya gelmiştir. Çok küçük yaşlarda sanata duyduyu ilgi onda farklı bir tarzın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Eserlerinde konu olarak metafizik öğeler, figür, manzara tarzı resimleri barok tarzı kendine has bir dil kullanmıştır. Sanat eğitimini Türkiye'de alan sanatçı eğitimini tamamlamak için Paris'e gitmiştir.

> *"İşler'in estetik ifadeye yönelik çalışmalarında dış çizgilerin erimesi resimsel öğelerin yan yana ve üst üste gelerek düzlemler oluşturması, aşamalı katlarla çalışılan Oymabaskı tekniğini çağrıştım. Sanatçının önceleri manzara ve figür yorumlamalarından yola çıkarak gerçekleştirdiği yapıtları, son yıllarda büyük boyutlu ve çok renkli tuvallerde öznel bir yaklaşımla, yer yer boyanın hem konuyu hem de nesneyi tanımladığı soyutlamalara dönüşmüştür. İşler 1993'te "Support Surface" adlı çalışmasıyla profesör ünvanı almıştır"*(Asım İşler Hayatı ve Eserleri,2020).

Türkiye' deki çağdaş sanat kavramının ortaya çıkmasında çok büyük katkısı olan ressam Asım İşler'in sayısız sergileri bulunmaktadır. Sanatçı Asım İşler 2007 yılında İstanbul'da hayatını kaybetmiştir.

Resim 46.Asım İşler,1990,"Siyahlı Salome",225x175cm

Teoman SÜDOR

Teoman Südor 1943 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. 1968 'te Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun atölyesinde eğitim alan ressam Teoman Südor daha sonra İtalya'ya giderek sanat eğitimini orada tamamlamıştır. Rönesans dönemi eserlerinden etkilenen sanatçı eserlerinde bu tarzı yakalamaya çalışmıştır. 1980'lerde Anadolu'da var olan efsanelerden, söylencelerden yola çıkarak konuları soyut biçimde eserlerine yansıtmıştır. Tuvallerinde ışık ve rengi ön planda tutarken özgün baskı çalışmalarında çizgiyi ön plana çıkartmıştır. 2006 yılına kadar İTÜ' de sanat dersleri veren Teoman Südor ememkli olduktan sonra kendi kurmuş olduğu atölyesinde sanat hayatına devam etmektedir.

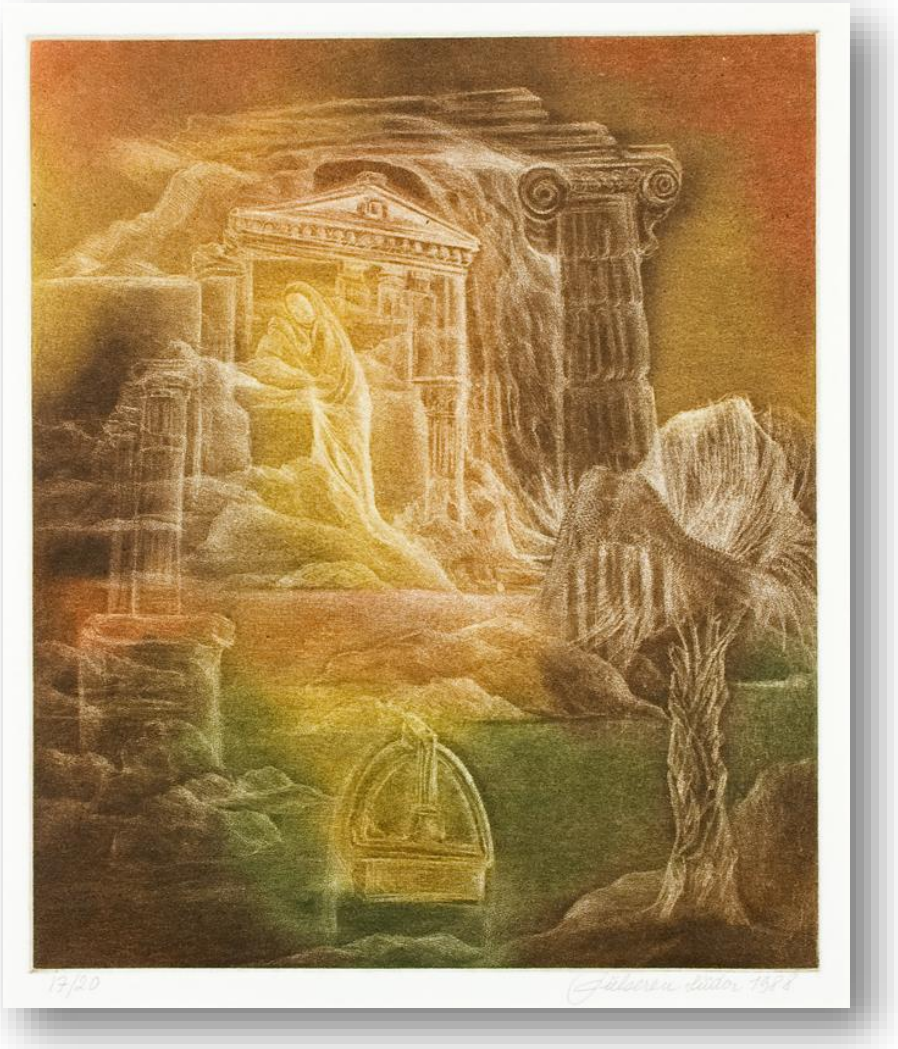
Resim 47.Teoman Südor,1985,"İsimsiz",91x116cm

Gülseren SÜDOR

Sanatçı Gülseren Südor 1945'te Ordu'da dünyaya gelmiştir. İlköğretimini burada tamamlayan sanatçı 1970 yılında İstanbul'da Bedri Rahmi Eyüboğlu atölyesinde sanat eğitimini tamamlamıştır. Daha sonra eşi Teoman Südor ile birlikte Roma'ya sanat eğitimini tamamlamak için gitmiştir.

Türkiye'ye dönen sanatçı İstanbul'da liselerde ve İstanbul Teknik Üniversitesinde sanat tarihi dersleri vermiştir. Avusturya'da ve İtalya'da kişisel sergiler açan sanatçı sanat alanında birçok'ta başarı ödülü almıştır.

1995 yılında emekli olan Sanatçı Gülseren Südor kendi atölyesinde resim ve sanat hayatına devam etmektedir.

Resim 48.Gülseren Südor,1988,"İsimsiz",29x24cm

Gül DERMAN

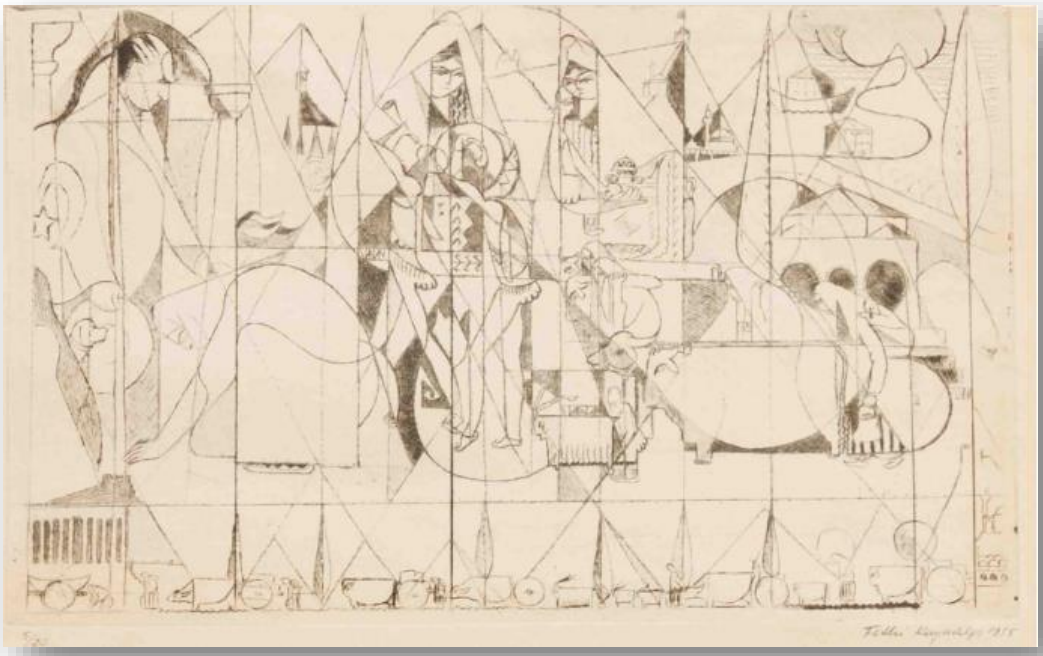
Sanatçı Gül Derman 1942 yılında Ankara'da dünya'ya gelmiştir. 1971 yılında Mimar Sinan Üniversitesinden Bedri Rahmi Eyüboğlu atölyesinden sanat eğitimini almıştır. 1980 yılında Avusturya da ressam Otte Eglau ile litografi ve gravür sanatı üzerine çalışmalar yapmıştır. Daha sonra ülkesine dönen Gül Derman, burada da serigrafi çalışmaları yapmıştır. 1994 yılında trafik kazasında hayatını kaybeden sanatçımız Türk resim sanatında çok önemli eserler bırakmıştır.

Resim 49.Gül Derman,1982,"İsimsiz",50x70cm

Fethi KAYAALP

"Fethi Kayaalp, Türkiye'de gravür sanatının gelişimine katkıda bulunan kuşağın üyeleri arasında yer alır. Gravürlerinde nesnel bir anlatım, özellikle kalkan balıklarını konu aldığı çalışmalarında dikkat çeker" (Fethi Kayaalp Hayatı ve Eserleri,2020). Sanatçı 1923 yılında Ezine'de dünyaya gelmiştir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesinde eğitim gören sanatçı farklı okullarda resim öğretmenliği yapmıştır. Daha sonraki yıllarda okuduğu üniversitenin gravür baskı atölyesinde baskı çalışmaları yapan sanatçı ilerleyen yıllarda ismini taşıyan bir atölye kurdu ve bu atölyede sanat hayatına devam ediyordur.

Resim 50.Fethi Kayaalp,1995,"İsimsiz",30x42cm

İKİNCİ BÖLÜM
TÜRK RESİM SANATINDA KADIN İMGESİ

2.1 Sanatta Kadının Yeri ve Önemi

Eski çağlardan günümüze kadın imgesi insan topluluğun uygarlık süreciyle aynı süreci geçirmiştir. Yaşanılan bir dönemi anlamanın en önemli özelliklerinden biriside "kadın kimliğinin" ne şekilde ele alındığının irdelenmesidir.

Sanatın geçmiş tarihine bakıldığında kadın imgesinin toplumun estetik düşüncelerini belirlemede en etkin bir yöntem olduğunu söyleyebiliriz. Kadın bolluk, bereket ve doğurganlık kavralarını çağrıştıran ilk insanlığın yaşadığı dönemlerde dinsellik ve sanat arasındaki çokta fazla yer almamıştır. Daha sonraki yıllarda kentleşme kavramı ortaya çıkmaya başladığı zaman ve din üzerine kurulan bir yaşamdan sonra ona karşılık olarak felsefi ve bilimsel temeller üzerine kurulan bir yaşamdan sonra "kadın" kavramı ön plana çıkmaya başlamıştır.

Bunun da ilk örneklerini Yunan kaynaklarında görebilmekteyiz. Her ne kadar felsefe üzerine bir düzen kurulmaya başlansada sanatın içinde çok daha fazla yer aldığı yok sayılamaz. Çok eski dönemleri incelediğimizde gerek dinsel konularda gerekse düşünce dünyasında olsun sanatın gücünü görebilmekteyiz. Bu gücü gerek Ortaçağ gerekse Yeniçağ dönemlerinde incelediğimizde görebiliriz. Bu tutum sanatın kültür üzerindeki gücün ne kadar yapıcı olduğunu göstermektedir.

Ancak sanatın içinde var olan kadın imgesini daha iyi algılayabilmek için sanat tarihinin bütün bir açıdan irdelemek gerekir. Bu yolla dönemin yaşayan insan toplulukların ekonomik,kültürel ve sosyal düzeyleri hakkında bilgi elde edinilebilir. Kısacası dönemin sanatsal türlerine bakılarak toplulukların uygarlaşma ve gelişim düzeyleri hakkında bakış açısı elde edilebilir.

Sanat tarihi incelendiği zaman 18. ve 19. yüzyıllarda batı sanatı dünyasında modern yaşamın gelişmişliği hakkında kesin bir bilgi alabiliriz. Sanat kavramı modern tarzada batı ülkelerinde yer almaya başlamıştır. Modern sanatının batı merkezli olduğunu düşünürsek teknoloji, sosyal ve ekonomik gibi birçok alanda da batının ileri seviyede olduğunu söyleyebiliriz. Doğu ülkelerinde de bu gelişimleri görebilmekteyiz ancak doğu bu konularda da batı kültüründen beslenmektedir.

Türkiye'deki plastik sanatlarda batı kültürü reformları ile etkileşim içerisine girmiştir. Türkiye de 1923 yılında Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle sanatsal gelişimin hızlanmasında büyük rol oynamıştır. Dönemin sanatçıları batı ülkelerine giderek

modern sanatı yakından inceleme fırsatları bulmuşlardır. Daha sonraki yıllarda ülkelerine dönen bu sanatçılar öğrenmiş oldukları sanatsal kültürleri Anadolu kültürüyle harmanlayarak modern sanatın temellerini atmışlardır.

Kavramsal sanat terimi, performans ve enstalasyon kavramları batı ülkeleri ile eş zamanlı biçimde ortaya çıkmıştır. Nezaket Ekici, Nil Yalter gibi sanatçılar Avrupada yaptıkları sanat tarzları ile adlarını duyurmuşlardır. Yaptıkarı eserlerde kadın sorunu, göçmenlik,göç gibi kavramlar yaptıkalrı eserlere konu olmuştur.

Resim 51.Nil Yalter,1975,"Göbek Dansı Videosu"

Çağdaş ve modern dünyanın en net özelliği beslendiği sosyal toplulukların birbirlerinden esinlenerek çoğalmasıdır.1960 yılı bu anlamda sadece sanat için bir dönüm noktası olarak kalmamış toplumsal yaşam içinde bir kırılma noktası haline gelmiştir. Kadın sanatçıların bu dönemde daha fazla sanatın içersinde yer aldığını söyleyebiliriz. Bunun neticesinde sanatta oluşan gelişmeler kadın eliyle ortaya çıkmaya başlamıştır. Feminist sanat kavramı özellikle performans, heykel gibi sanat akımlarında kendini göstermiştir. Kadın imgesi bu dönemlerde kendine has özellikleri sor-

gulayarak sanatın içerisine yerleşmiştir. Gerek heykel sanatında gerekse diğer alanlarda kadın imgesi sanatın merkezinde yer almaya başlamıştır.

Kadın sanatçılar yaptıkları eserlerde genellikle ötekilik, göç, bireysel arası farklılıkları göz önünde bulunduran konular işlemişlerdir. Batı sanatında ise kadın sanatçılar bireysel sorunları ele alan konular tercih etmişlerdir. Sonuç olarak her iki toplum kadın sanatçılarının ortak buluşma nokatası kadın imgesi olmuştur.

2.2 Türk Plastik Sanatında Kadın İmgesi

Türk plastik sanatçıların önde gelen isimlerinden olan Osman Hamdi Bey'in eserlerini incelediğimizde İslam dininde insan resimlerinin yapılmasının sakıncalı olmasına rağmen eserlerinde insan figürlerinin yer aldığını hatta kadın portreleri yaptığını görmekteyiz

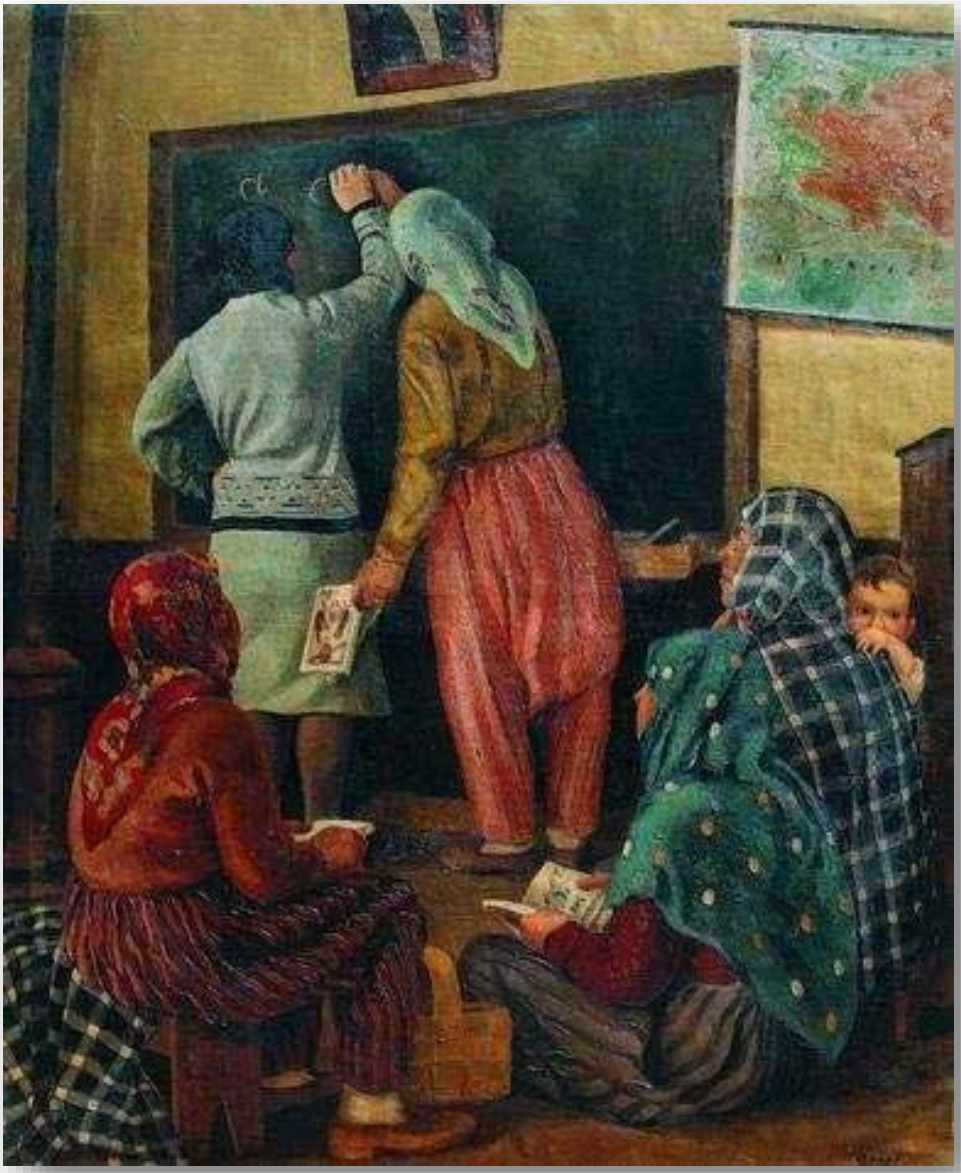
Resim 52. Osman Hamdi Bey,1906,"Mimozalı Kadın"130x93cm

Yine bu dönem sanatçılarından biri olan İbrahim Çallı' nın eserlerini de incelediğimizde insan figürlerini ve tablolarında kadın figürlerini görebilmekteyiz. İbrahim Çallı 1910-1914 yıllarında yurt dışında sanat eğitimi almak için Paris'e gitmiştir. O dönemin sanat akımlarından olan empresyonizm sanat akımından etkilenen Çallı eserlerinde bu etkiyi görebilmekteyiz. 1914 yılında 1.Dünya Savaşının ortaya çıkmasıyla ülkesine dönen İbrahim Çallı Sanat Akademisinde ders vermeye başladı. İbrahim Çallı 14'ler gurubu diğer adıyla Çallı kuşağının kurucularındandır. Bu dönemin sanatçıları Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimlerini destekleyen eserler yapmıştır.

Resim 53. İbrahim Çallı,1930,"Bir Balo Gecesi"

Dönemin sanatçılarından olan Şeref AKDİK eserlerinde dönemin sorunlarıyla örtüşen figürler sergilemiştir. Sanatçının yapmış olduğu eserlerden biri olan "Halk Mektebi" isimli tablosunu incelediğimizde Cumhuriyet dönemi cahil kalmış Türk kadınlarının karatahta önünde okuma yazma öğrenme çabası içerisinde oldukları bir konu işlendiğini görebilmekteyiz.

Resim 54. Şeref Akdik,1930,"Halk Mektepleri "

1933 yıllarında Nurullah BERK, Zeki Faik İZLER, Zühtü MÜRİTOĞLU ve Elif NACİ "D Gurubu" isimli bir topluluk oluşturmuşlardır. Daha sonralı Abidin DİNO ve Cemal TOLLU' nun da gruba katılmasıyla Türk resim sanatında yeni yorumlamalar ortaya çıkartmışlardır. Empresyonist sanat akımından ayrılarak kübist tarzı sanat akımını benimseyen grup eserlerini bu sanat akımının izlerini yansıtmışlardır. D grubunun kurucularından olan Nurullah BERK' in eserlerinden biri olan " Ütü Yapan Kadın" isimli tablosunu incelediğimizde kübik formları görebilmekteyiz.

Resim 55. Nurullah Berk,1977,"Ütü Yapan Kadın "99x99cm

D Grubu sanatçılarından Cemal TOLLU' yu incelediğimizde Atatürk'ün ilan ettiği devrimlerden biri olan harf inkılâbını destekleyen bir eser yaptığını görmekteyiz.

2.3 Türk Resim Sanatında Kadın İmgesini Yapan Sanatçılar ve Eserleri

Osman Hamdi Bey

Osman Hamdi Bey, 1842 yılında İstanbul'da doğmuştur. Şimdiki Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinin kurucusu olan Osman Hamdi Bey ressam kimliğinin yanında aynı zamanda arkeologdur. Osman Hamdi Bey Paris'te sanat eğitimini dönemin ünlü ressamları olan Gerome ve Boulanger almıştır. 1869 yılında İstanbul'a dönen sanatçı Anadolu da birçok yerde tarihi kazılarda bulunmuştur. Bunlardan bir tanesi olan Nemrut dağında bulunan Hakete Tapınağında kazılar yapmıştır. En önemli arkeoloji kazılarından birisi olan Lübnan'da bulunan kral mezarlığı kazısıdır. Bu kazı aşamasında bulunan ve şuan İstanbul Arkeoloji müzesinde sergilenen İskender Lahti Osman Hamdi Bey'e uluslar arası bir unvan getirmiştir.

Osman Hamdi Bey 1881 yılında ilk müzecilik kavramını ortaya koymuştur. Yapılan kazılarda ortaya çıkan eserlerinin yurt dışına çıkışlarına izin vermeyen kanunlar çıkarmasıyla bir çok önemli eserin Anadolu da kalmasını sağlamıştır. 1882 yılında Sanayi Nefise Mektebinin başına getirilen Osman Hamdi Bey Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinin temellerini atmıştır.

Osman Hamdi Bey Arkeoloji kazılarının yanında ressam kişiliğini de devam ettirmiştir. En önemli eserlerinden bazıları şunlardır. "Arzuhalci, Kaplumbağa Terbiyecisi, Kuran Okuyan Hoca, Leylak Toplayan Kız, Feraceli Kadınlar, Mihrap" gibi bir çok önemli eserleri bulunmaktadır. Eserlerinde Türk kültürü, çini panoları, halıları, örtüler, süslemeli objeler, rahleler, kandiller, aile portreleri, hat levhaları kullanmıştır. Osmanlı dönemi kadınlarının iç ve dış mekandaki yaşam şekillerini resmetmiştir. Osman Hamdi Bey batılı tarzı sanat anlayışı ile 20 yy. sanat dünyasında batılılaşma yönündeki öncülerinden biri olmuştur. 1910 yılında İstanbul'da yaşamını kaybetmeden sanatçı Türk Sanatında önemli bir yer almıştır.

Resim 56. Osman Hamdi Bey,1901,"Mihrap "

İbrahim ÇALLI

İbrahim Çallı, 1882 yılında Denizli'de dünyaya gelmiştir. Ailesi tarafından eğitimini tamamlamak için İstanbul'a gönderilen İbrahim Çallı resim sanatına ilgisinden dolayı Vefa İdadisi öğrencileri ile birlikte resim dersleri görmeye başladı. Daha sonraki yıllarda Ermeni asıllı bir sanatçı ile tanışarak ondan eğitim almaya başladı. Şeker Ahmet Paşa'nın yönlendirmesiyle Mimar Sinan Güzel Sanatlara girdi ve çok kısa bir sürede eğitimini tamamladı.

1910 yılında Ruhi Arel ve Hikmet Onat gibi ressamlar ile beraber Paris'e gönderilen İbrahim Çallı, Fernand Cormon'dan sanat eğitimi aldı. 1914 yılında yurda dönen ressam sanatta köklü değişimlerin yaşanmasında büyük rol almıştır. Ressam Cormon'dan klasik bir sanat eğitimi almasına rağmen serbest bir teknikle eserler ortaya çıkartmıştır. Renk armonisinde, ışık gölgede ve seri fırça darbeleriyle kendine özgü bir tarz yakalayan İbrahim Çallı, eserlerinde peyzajlar, portreler ve natürmortlar kullanmıştır.

> *"İbrahim Çallı renk kullanımı konusundaki görüşlerini, görev yaptığı akademinin resim bölümü başkanlığını yürüten Leopold Levy ile girdiği tartışma sırasında şöyle ifade etmişti: "Talebeye yapılan telkin ve müdahalelerin neticesi, tabiat onlara ayni atmosfer ve ayni renkte gösteriliyor.*

Halbuki bizim memleketimiz, güneş, ziya ve renk memleketidir"(İbrahim Çallı Hayatı ve Eserleri,2020).

İbrahim Çallı'nın en önemli eserlerinden bazıları şunlardır; Zeybekler, Balıkçı, Defli Kadın, Mevleviler, Gül Koklayan Kadın, Boğaz İçinden Peyzaj, Arzuhalci, Bir Bola Gecesi, Balıkçı, Hatay'ın Ana Vatana Hasreti, Manolyalar, Çıplak Yatan Kadın, Çayır ve Evler gibi bir çok önemli eserleri bulunmaktadır. Sanatçı İbrahim Çallı 1960 yılında hayatını kaybetmiştir.

Resim 57. İbrahim Çallı,"Kadın Portresi"

Namık İSMAİL

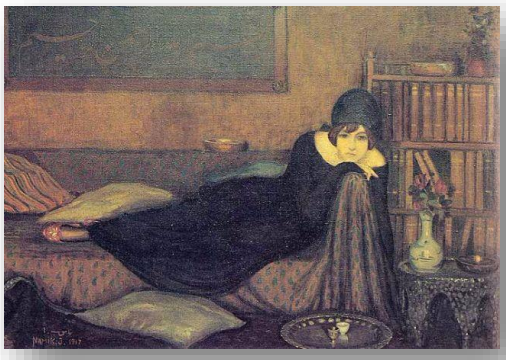
Namık İsmail 1890 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Dönemin sanatçılarından Şevket Dağ'dan sanat eğitimini alan Namık İsmail, eğitimini Paris'te devam ettirdi. 1914 Sanat kuşağının temsilcilerinden olan Namık İsmail daha sonraki yıllarda Almanya'da sanat eğitimine devam etti. Paris'teki sanat eğitimini tamamlayan sanatçı renkçi ve izlenimci tarzda resimler yapmaya *başlamıştır*. Eserlerinde iç mekan, manzara, figür, kent görünümleri gibi farklı tarzda resimler yapan sanatçının bu şekilde birçok tablosu bulunmaktadır.

"Namık İsmail, genellikle empresyonist (izlenimci) üslupta eserler ortaya koydu. Ünlü çiçek tablolarında olduğu gibi, özellikle natürmort (ölü doğa) çalışmalarında başarılı oldu. Eserleri Ankara ve İstanbul resim sergilerinde her zaman takdir görmüştü"(Namık İsmail Hayatı ve Eserleri 2020).

Namık İsmail'in ressam kişiliğinin yanında edebiyat alanında da eserler vermiştir. Yeni Mecmua, İleri, Kurtuluş, Akşam, Dergah adında bir çok öyküsü yayınlanmıştır. Ülkemizde sanata ve sanatsal hareketlere ilginin artması, sanat eserlerinin devlet binalarına konularak korunmasını sağlayan kanun teklifi sanatçı Namık İsmail'e aittir.

"Bu konuda dönemin hükümetine sunduğu raporlardan birisi olan "Güzel Sanatların Memleketimizde İnkişafına Dair Proje ve Kanun Layihaları Esbab-ı Mucibe Raporu", 1933 yılında Arkitekt Dergisi'nde (sayı: 7-11) yayımlandı. Mikel Anj adlı eseri 1931 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları'nın "Büyük Adamlar" dizisinde yayımlandı" (a.g.e.).

Sanatçı Namık İsmail resim sanatının geleneksel anlatımdan ayrılarak kendine özgü fonksiyonel bir anlatım tarzına ulaşacağı fikrini savunmaktadır. Bu düşüncelerini girdiği her ortamda savunmuştur. Türkiye'de ilk süsleme sanatları atölyesini açarak uygulamalı sanatlarının ilk örneklerini oluşturmuştur. Resim sanatı artık gelenekselden ayrılarak günlük yaşamın içerisinde daha da fazla yer alacaktır. Süsleme sanatının giderek toplumun içerisinde yayılmasına öncülük edecektir. Bunun en önemli örneği Ankara ilindeki Ziraat bankasının genel müdürlüğündeki büyük pano örnek olarak verilebilir. 1935 yılında İstanbul'da vapurda seyahat ederken kalp yetmezliğinden hayatını kaybetmiştir.

Resim 58. Namık İsmail,1917," Sedirde Uzanan Kadın, Düşünceler De Battı, Tefekkür,"

Şeref AKDİK

Şeref Akdik, 1899 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Baba Kamil Akdik'in hat sanatına yatkınlığından dolayı kendiside resim sanatına ilgi duymuştur. İlk eğitimi İstanbul da tamamlayan sanatçı Mahmut Cuda, Refik Epikman ve Cevat Dereli ile Paris'te Paul Albert Laurens atölyesinde eğitimine devam etmişlerdir. 1928 yılında Türkiye'ye dönen sanatçı Şeref Akdik Ankara'da devlet resim sergilerine katılmıştır. Ayrıca birçok resim sergisi açan Şeref Akdik Haydarpaşa Lisesinde ve Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik yapmıştır. Çalışmalarında empresyonist tutum izlemiştir. 1930 lu yıllarda Cumhuriyet konulu resimler yapmıştır. İstanbul'un çoğunlukla Anadolu kısmını peyzajlar şeklinde çalışmalar yapmıştır. Resim sanatının yanında hattatlık sanatını ile de ilgilenmiştir. Ve kurmuş olduğu atölyesinde birçok sanatçıda yetiştirmiştir.

Resim 59. Şeref Akdik,1964,"* İsimsiz*"57,5x40 cm

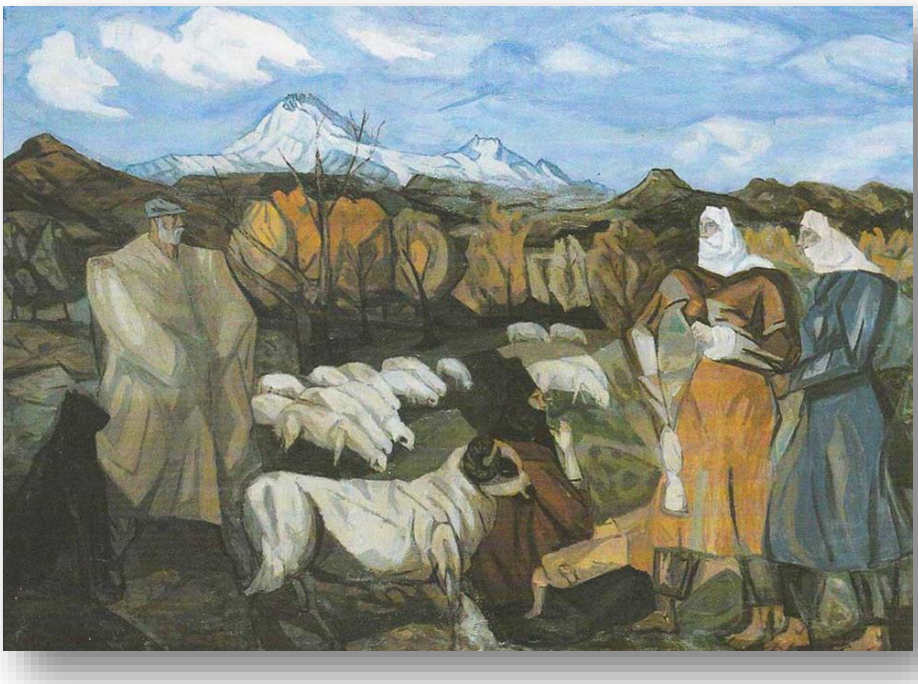
Cemal TOLLU

Cemal TOLLU 1899 yılında İstanbul da doğmuştur. Resim alanına ilgisi küçük yaşlarda ilgi duyan Cemal Tollu dönemin koşulları nedeniyle İstanbul'dan Ankara'ya geçmek zorunda kalmıştır. İlerleyen yıllarda sanata olan yeteneğini geliştirmek için Almanya ya sonra Paris'e Fernand Leger ve Andre Lhote' nin yaynında eğitim görmüştür. Bu eğitiminin yanında Despiau'nun yanında heykel sanatı ile ilgili eğitim almıştır.

Türkiye ye döndüğünde Elazığ'da ilk resim sergisini açmıştır. Daha sonra birçok sergilerde yer almıştır. 1933 yılında D Grubu sanat akımının kurucuları arasında yer almıştır.

> *"D Grubu'nun yenilikçi estetiği içinde, Cemal Tollu'nun sanatını iki temel öğeye bağlayabiliriz. Bunlardan biri, 1930 yıllarının sonuna doğru devletin kültür siyasetine koşut bir görünüm kazanmış olan yöresellik, ikincisiyse kompozisyon ressamlığıdır."*(Cemal Tollu Hayatı ve Eserleri,2020).

Leopold Levy'nin özel davetiyle İstanbul'a gelen Cemal Tollu sanatçının yardımcılık görevini üstlenmiştir. Emekli oluncaya kadar kendi adını olan atölyede öğretmenlik yaptı. Sanatçı 1968 yılında hayatını kaybetmiştir.

Resim 60. Cemal Tollu,1965,"* Çoban ve Kadınlar*"135x185 cm

Cevat DERELİ

Cevat Dereli 1900 yılında Rize'de dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğretimini Rize'de tamamlamıştır. Daha sonra Sanayi Nefise Mektebinde eğitimine devam etti. Burada İbrahim Çallı'nın atölyesinde eğitimini tamamlamıştır. Girmiş olduğu bir yarışmada 1. olan Cevat Dereli ödül olarak Paris'e gönderilmiştir. Sonra Türkiye'ye dönen sanatçı Sanayi Nefise Mektebinde öğretmen olarak görev yapmıştır.

Anadolu'da görevlendirildiği illerden birisi olan Sinop'ta birçok peyzaj çalışmaları yapmıştır. İlk başlarda empresyonist tarzda resimler yapan sanatçı birçok peyzaj ve natürmort çalışmaları yapmıştır. "Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar birliğinin kurucularından sayılan Cevat Dereli daha sonra (D) gurubuna katıldı"(Cevat Dereli Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 61. Cevat Dereli,1971,"* Tohum Ekenler*"42x34 cm

Ramiz AYDIN

Sanatçı Ramiz Aydın, 1937 yılında Giresun'da dünyaya gelmiştir. Hasanoğlan Köy Enstitüsü eğitim görürken resim sanatına ilgisinden dolayı Çapa Resim okuluna gönderilmiştir. Daha sonra Gazi resim öğretmenliğini bitiren Ramiz Aydın, daha sonraları İstanbul'da Atatürk Eğitim Fakültesinde resim öğretmeni olarak görev yapmıştır. Yaptığı eserlerde konu seçimi olarak dolaştığı coğrafyanın insanların yaşam şekillerini anlatan konulara yer vermiştir. Toplamda 40 'a yakın kişisel sergi açmış olan Ramiz Aydın, katıldığı birçok yarışmadan da ödüller kazanmıştır. Sadece yurt içinde sergi açmakla kalmayan sanatçı yurt dışı sergilere de katılmıştır. Bunlardan bazıları Almanya, ABD, İsveç, Hollanda, Romanya, Japonya, Kuveyt, Fransa ve Bulgaristan gibi ülkelerde Anadolu kültürünü ve yaşam tarzının anlatan sergiler açmıştır.*" Gri – pastel renk armonileriyle dingin, statik duruşlar içinde Anadolu'dan insan tiplemeleri ve yöresel konular, toplumsal sorunlar ve toplumsal çelişkiler üzerine yoğunlaştı. Son yıllarda Kurtuluş Savaşı üzerine bir seri çalışma gerçekleştirdi"* (Ramiz Aydın Hayatı ve Eserleri,2020).

Resim 62. Ramiz Aydın,1977," Adsız"40x80 cm

Neşe ERDOK

Sanatçı 1940 yılında Üsküdar da dünyaya gelmiştir. İlköğretimini tamamladıktan sonra İstanbul Güzel Sanatlarda Ressam Neşet Günal'ın atölyesinde sanat eğitimi almıştır. İlerleyen yıllarda sanat alanında gösterdiği başarı sonucunda Paris'te sanat hayatına devam etmiştir. 1972 yılında yurda dönen sanatçı öğrenim gördüğü okulda eğitmen olarak göreve başlamıştır. Sanat alanında birçok sergiler açan Neşe Erdok resim alanında birçok eşsiz örnekler vermiştir.

"Figüratif resmin ustası sayabileceğimiz, insanı özellikle kadını bir kadın sanatçı gözüyle tuvaline aktarırken çarpıcı ifadeler kullanmıştır. Kimi zaman normal insan boyutunda kimi zaman deformasyon ile ele aldığı figürlerin ruh halinin belirtildiği ve figürle mekan ilişkisi arasında sıkı bir bağın var olduğu gözlenmektedir. Sanatçının eserlerinde genel olarak kullandığı renkler, üstte beyaz altta siyah diğer tarafta ise karşılıklı olarak turuncu ve mavinin yer aldığı bir çemberden oluşmaktadır"(Neşe Erdok Hayatı ve Eserleri,2020).

Sanatçının yaptığı başlıca eserleri; Saltanat, Ateş Yakanlar, Ayakkabı Boyacısı, Kuaförde, Atölyede Gece, Cennet Kuşu, Eylülde Gölköy, Soma, Neydik Ne Olduk ve Bekleyiş bu eserlerden bazılarıdır.

Resim 63. Neşe Erdok,2016,"* Suriye*"130x100 cm

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK BASKI RESİM SANATINDA KADIN İMGESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

3.1 Baskı Resim Sanatında Kadın İmgesi

Kadın imgesi her alanda yer aldığı gibi baskı resim sanatınında kadın imgesi temel taşlardan birisi olmuştur. Sanatın ilk örneklerinde "kadın imgesi" insanların mağralardan çıkarak toprakla buluşma sürecinde kadın konusu mutlak yerini korumuştur. Çok tanrılı dinden tek tanrılı dine geçiş sürecinde kadın konusu baştan yorumlanmıştır. Her ne kadar islamiyet'te figüratif resimler olmamasına rağmen Hıristiyanlığın temel konularından biriside kadın imgesi olmuştur. Meryem Ana figürü sanatın içerisinde bolca örnekleri mevcuttur.

Resim 64. Albercht Dürer,1511,"* Meryem'in Hayatı*"21.3x18.8 cm

Resim 65. Albercht Dürer,1512,"* Meryem'in Doğumu*"29.7x20.7 cm

Resim 66. Albercht Dürer,1513,"* Meryem'in Evlenmesi*"29.6x20.9 cm

Baskı sanatında da diğer sanatlarda olduğu gibi kadın imgesine yer verilmiştir. Özellikle ilk başlarda dinsel konularda kitap resimlemelerinde baskı sanatından yararlanılmıştır.

Rönesans dönemi baskı sanatında Hümanist düşüncenin ortaya çıkmasıyla kadın konusunun daha da ön plana çıktığını görebiliriz. Aristokrat ve Burjuva kadın imgeleri zenginliği, zerafeti ve estetiği yansıttığını görebiliriz.

3.2 1960 Türk Resim Sanatında Kadın İmgesi

Kadın imgesi sanat tarihinin vazgeçilemez konularından birisidir. Günümüz modern sanattan ilk sanatsal döneme kadar kadın imgesi sanatın hep merkezinde yer almıştır. Sadece dönemin özelliklerine göre şekil değiştirmiştir. Günümüz modern sanatın doğuş yılı olarak 1960'larda bile kadın imgesi temel konulardan birisi olmuştur.

Türk plastik sanatlarında kadın imgesi 19 yüzyıllın son dönemlerinde karşımıza çıkmasına rağmen Ancak 1980'lerden sonra kadın kimliği ve kadınların sorunlarını sanatın içerisinde yer aldığını görebilmekteyiz. Bu hareketlerinin Türkiye'deki siyasal hareketlerin yanında batıda ortaya çıkan feminist hareketlere bağlı olduğunu düşünebiliriz. Cumhuriyet'in ilanından sonra kadın sanatçıların ifade özgürlüğü ve bağımsız olarak ortaya çıkmasını belirtmekte fayda vardır.

3.3 1960 Sonrası Türk Baskı Resminde Kadın İmgesi

Özgün baskı resimin Anadolu'da çok geçmiş bir tarihçesi olmadığından ancak Cumhuriyet'le beraber bugüne değin gelişimi hakkında bilgi edinebiliriz. Baskı resim sanatı Türkiye'de 1960 sonrası özgün bir ifadeye kavuşmuştur. Bu dönemlerde özgün baskı resim sanatı kökten bir değişim içerisine girmiş, tüm tekniklerin kullanılmaya başlandığı ve bütün bunların yanında kültürel anlamda bir arayış içersinde olduğu zamanlardır. Batı sanatının getirdiği yenilikler içerisinde içerisinde bulunduğumuz coğrafyanın zengin kültür birikimi arasında kendine ait bir sanat olmaya başlayan Baskı Sanatı bu dönemde de içerisinde konu olarak "Kadın İmgesinden" ayrılamamıştır.

1936 yılında Türkiye'ye gelen Leopold Levy'in kurmuş olduğu atölyede eğitim alan sanatçılar Özgün Baskı resim sanatının yan alan olmaktan çıkartmış başlıca bir sanat dalı olduğunu göstermişlerdir. Bu atölyede yetişen sanatçılar Nuri İyem, Mümtaz Yener, Ferruh Başağa, Neşet Günal, Selim Turan, Nejat Devrim, Kemal İncesu, Avni Arbaş, Turan Erol, Mazhar Ongun ve Orhan Peker gibi sanatçılar baskı resim sanatında Kadın İmgesinide vurgulamıştır.

Resim 67. Mürşide İçmeli,1991,"Desen"28x31 cm

1960 ve 1980 yıllarında baskı sanatında yeni figüratif çalışmalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunun en büyük nedeni Avrupa'da o dönemlerde Ekspresyonist tavırda çalışan ressamların bulunmasıdır. Örneğin ressam Orhan Peker dönemin batılı sanatçılarından Oscar Kokoshka'dan etkilenmiştir.

3.4. 1960 Sonrası Türk Baskı Resim Sanatçıların Kadın İmgesi Üzerine Eserleri

Resim 68. Ferit Apa,1934,"Yaşlı Kadın"22x28 cm

Resim 69. Nevzat Akoral,"Köy"35x50 cm

Resim 70. Adnan Turani,2014,"Müzisyenler"72x78,5 cm

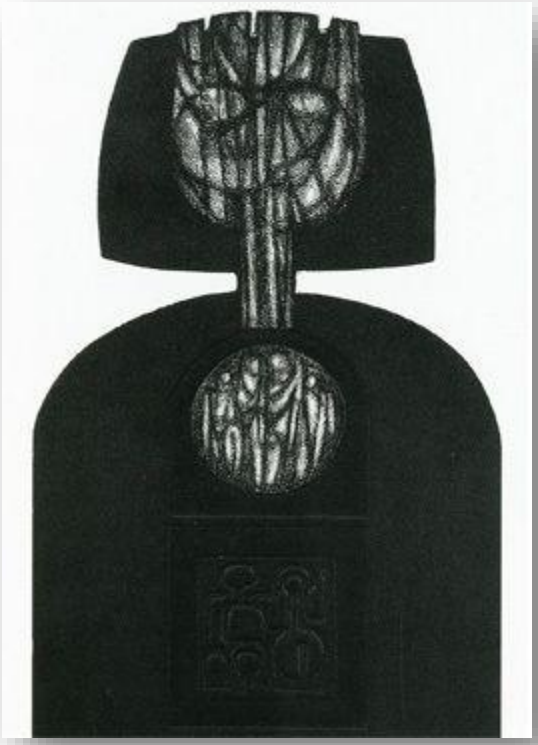
Resim 71. Nevide Gökaydın,"İsimsiz"52x70 cm

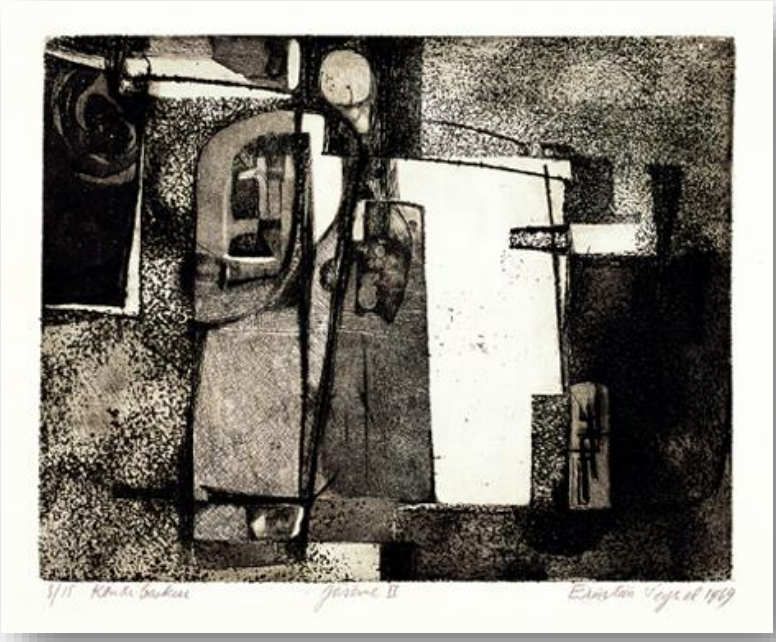
Resim 72. Mustafa Aslıer,1978,"Ana"20x50 cm

Resim 73. Muammer Bakır,1974,"Ana ve Çocuğu"43x26 cm

Resim 74. Mürşide İçmeli,1974,"Hayat Ağacı"48x31 cm

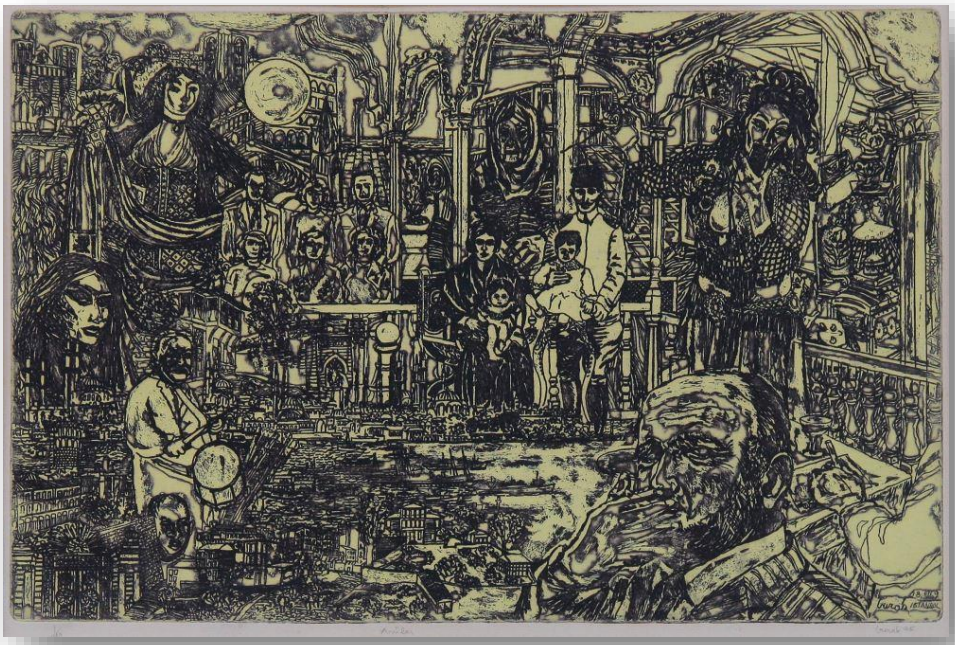
Resim 75.Veysel Erüstün ,1969,"Göreme"25,5x32,5 cm

Resim 76.Süleyman Saim Tekcan,2010,"İsimsiz"124x60 cm

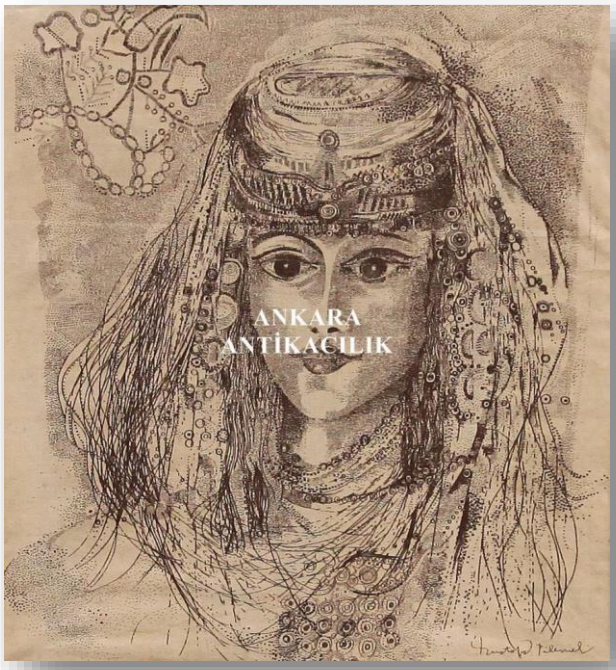
Resim 77.Aliye Berger,"Otoportre"31x25 cm

Resim 78.Cahit Burak,1975"İsimsiz"35x50 cm

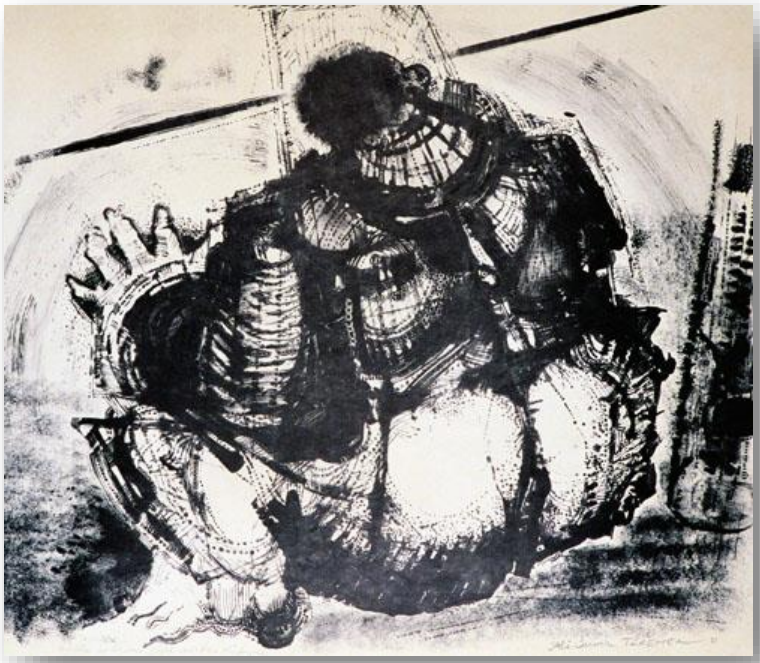
Resim 79.Erol Deneç,2005"Başak Burcu"50x30 cm

Resim 80.Mustafa Pilevneli,"Köylü Kızı"40x37 cm

Resim 81.Ergin İnan,2015,"Çoklu Figür"87x67 cm

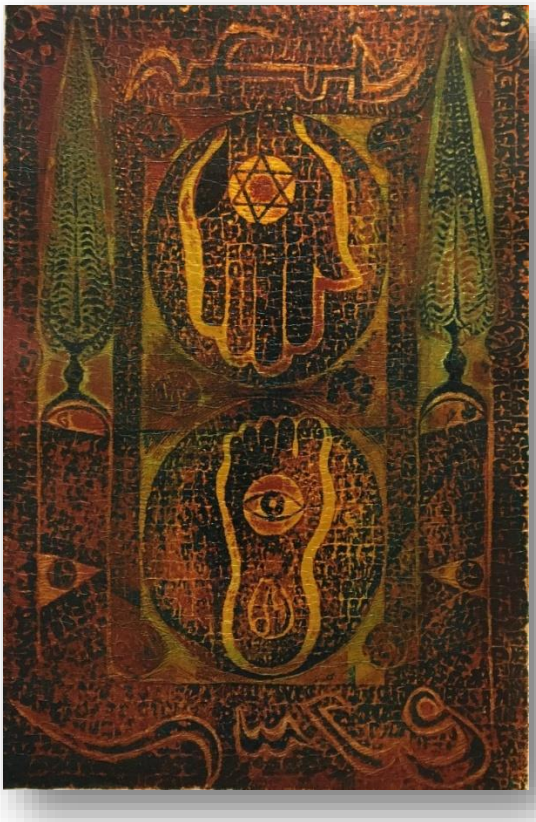
Resim 82.A.İsmail Türemen,1981,"Figür"61x81 cm

Resim 83.A.Fevzi Karakoç,2000,"Atlar"35x25 cm

Resim 84.Kadri Özayten,"İsimsiz"50x70 cm

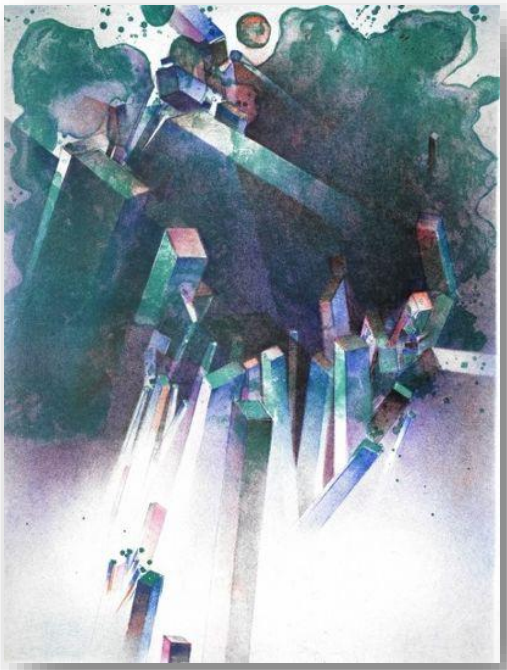
Resim 85.Güngör İblikçi,2012"İsimsiz"59x40 cm

Resim 86.Hayati Misman,2009"Figürlü Kompozisyon"41x27 cm

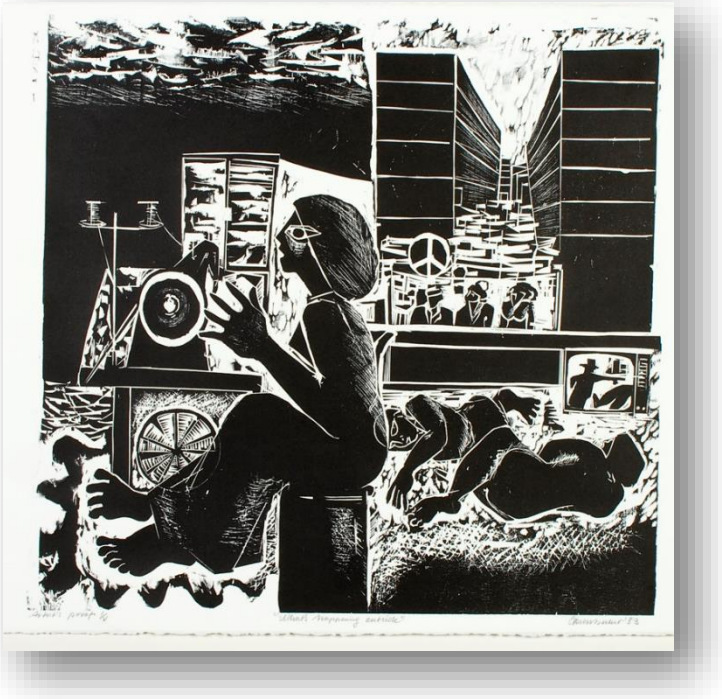
Resim 87.Mehmet Güler,"İsimsiz"72x52 cm

Resim 88.Atilla Atar,2008,"İsimsiz"58x43,2 cm

Resim 90.Hasan Pekmezci,2011,"İsimsiz"73x95 cm

Resim 89.Gören Bulut,1983,"İsimsiz"57x57 cm

SONUÇ

Özgün baskı resim sanatında kadın imgesini araştıran bu çalışmada plastik sanatlar kapsamındaki örnek çalışmalar, konu ile ilgili sanat akımları ve "kadın" konulu eserlerler vermiş olan sanatçıları hakkında yorumlamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Plastik sanatlarda da olduğu gibi baskı sanatında da "Kadın İmgesi" en önemli konuların arasında yer almayı başarmıştır. Bu çalışmada seçilen sanatçılar, dönemin baskı sanatında kadın imgesini kullanan, örneklerini çalışmalarında görebildiğimiz kişlerin başlıcalarıdır.

İnsanoğlunun varoluşundan başlayarak günümüze kadar var olan ihtiyaç ve istekler doğrultusunda sanat kavramı da pek çok değişim süreci geçirmiştir. Bu süreçlerin içerisinde en kökten değişimi olan günümüz modern sanat sürecidir. Düşünsel ve bilimsel alandaki hızlı değişimler sanat alanında olduğu gibi özgün baskı resim sanatında da ortaya çıkmıştır. Sanatın tüm alanlarında görülen bu gelişmeler baskı sanatında da yeni bir oluşumun başlangıcı olmuştur.

20. yüzyılda ortaya çıkan değişim geçmiş dönemlerde olmadığından daha fazladır. Bu dönemde birçok olay ve durum ortaya çıkmıştır. Teknolojik gelişmeler,kapitalist düzen, toplumsal olayların getirdikleri ve cinsellik tanımı bu dönemde daha da ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu çalışmanın ana unsuru "özgün baskı resim sanatında kadın imgesi" 20 yüzyılın içersinde sanattaki kadın konusu, ele alınışı ve kadın imgesinin genel anlam içerisinden sıyrılarak sanatta vazgeçilmez bir unsur haline gelmesi ele alınmıştır. Modern sanat içerisinde var olan özgün baskı resim sanatında da milyonlarca konu arasından önemli konulardan birisi olan "Kadın İmgesi" de bu değişim süreci içerisine girmiştir. Dolayısıyla modern sanatı bu değişim sürecin milat tarihi olarak kabul edebiliriz. Günlük yaşamın içerisinde var olan kadın artık sıradanlıktan çıkarak sanatın temel taşlarından birisi haline gelmiştir. Kadın imgesine olan bu yaklaşım bu gelişim tarihi içerisinde daha merkezi bir alana taşınmasına neden olmuştur.

Günümüz sanatlardan birisi olan özgün baskı resim sanatında kadın konusunun ele alınışı son zamanlarda farklı bir boyut içerisine girmiştir. Sanat kavramı sanat içindir olmaktan çıkmaya başlamış onun yerine başka bir kavramsal terime yönelmiştir. Bundan dolayı kadın imgesine verilen önem giderek azalmış ve sıradanlaşmaya başlamıştır. Hızla değişen zaman içerisinde sanatsal konular büyük değişimlere

uğramaktadır. Figüratif tarzda resimler yerine kolaj tarzı, lekesel ve dokusal sanat türüne dönmeye başlamıştır. Bu değişim sürecinde binlerce imge sanat kavramı içerisinde yer almaya başlamıştır. Dolayısıyla bu kadar imgeler arasında kadın kavramı eski önemini bulamamıştır. Artık kadın imgesi metalaşmaya başlamıştır. İlk başlarda merkezde olan kadın imgesi, zamanla sıradanlaşarak önemini yitirmeye başlamıştır. Ancak modern sanatta, özgün baskı resimde veya grafik sanatlar ile günümüz sanat anlayışı birlikte beraber hareket ederse kadın imgesini dahada ön plana çıkartılabilir.

Çalışmada anlatıldığı gibi özgün baskı resim sanatında "kadın imgesi" gerek Türk ressamlar tarafından gerekse diğer ulusal ressamlar açısından ortak noktada birleşerek eserler vermişlerdir. Genelde Türk özgün baskı resim sanatçıları Kadın imgesini feodalite, göç, ötekilik gibi tarzda sunarken diğer batılı sanatçılar Kadın imgesinin bireysel sorunlarını ön plana getiren eserler yapmışlardır. Ancak bütün sanatçılar "Kadın İmgesi" noktasında ortak yerde birleşmişler ve sanatsal duyumlarını bu tarzda kurgulamışlardır. Bu sanatın evrensel olduğuna dair önemli bir konuyuda ön plana çıkartmaktadır.

KAYNAKÇA

Akalın, G. (2003). "Türkiye'de Özgün Baskı Resme Tarihsel Bir Bakış; Gravür'ün Sorunları ve Çözüm Önerileri". *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (8), 130-138.

Aslıer, M. (1985). *Son Yüzyılda Türkiye'de Özgün Baskıresim Sanatı. Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1.Uluslararası Sanat Sempozyumu*. Ankara: Güzel Sanatlar Fakültesi:1. 31-38.

Atabay, M.(2004). *Aydınlanma Çağı ve Avrupa*, Ankara: Nobel Yayınları

Baykam, B.(2002). *Dişi Entrikalar.*İstanbul: Piramid Film Prodüksiyon Yapımcılık ve Yayıncılık A.Ş

Baykam,B. (2014).*Türk Çağdaş Sanatın Devrim Yılları:80'ler.* Ankara: Ajans Türk Basın ve Basım A.Ş.

Bigalı, Ş. (1984). *Resim Sanatı.* Ankara: Şafak Matbaası

Daşdemir, A. (2018). *İmgesel Resim.* Ankara: Özyurt Matbaacılık

Eroğlu,Ö. (2014). *Sanatın Tarihi*. İstanbul: Format Matbaacılık

Esmer,H. (2011). *Türkiye'de Baskı Resme Bakmak.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basım Evi Tesisleri

Gombrich,E.H. (1997). *Sanatın Öyküsü.* İstanbul: Remzi Kitabevi

Gravür Sanatı. (1993). İstanbul: Engin Yayıncılık

Günümüz Türk Resim Sanatı 1950'den 2000'e. (1998). İstanbul: Bilim Sanat Galerisi Yayınevi Creative Yayıncılık

İçmeli, M. (1985). *Çağdaş Açıdan Türk Grafik Sanatları. Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Tansuğ, S. (1996). *Çağdaş Türk Sanatı.* İstanbul: Remzi Kitabevi

Tansuğ, S. (2003). *Çağdaş Türk Sanatı.* İstanbul: Remzi Kitabevi

Tekcan, S. S. (1997). Özgün Baskı. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 3* . İstanbul: Yem. 1413-1414.

Südor, T. (Ed.).(1999). *Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimler.* İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları

Südor,T. (1999). *Devlet Himayesinden Serbestleşmeye Plastik Sanatlar, Sanatın Sosyolojik Gözü*. İstanbul:Bağlam Yayınları

Ödekan, A. (Ed.).(1999). *Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimler.* İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

"Abidin Dino, Abidin Dino Hayatı, Abidin Dino Kimdir?", *https://gelisenbeyin.net/abidin-dino.html* (Erişim Tarihi: 25/12/2019).

"Alexandr CALDER Kimdir, Hayatı, Eserleri ,Hakkında Bilgi", *http://www.filozof.net/Turkce/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/18719-alexander-calder-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html*. (Erişim Tarihi: 15/03/2020).

"Aliye Berger Hayatı ve Eserleri", *https://www.istanbulsanatevi.com/unlu-sanatcilarin-hayati/soyadi-b-unlu-sanatcilarin-hayati/aliye-berger-hayati-ve-eserleri/* (Erişim Tarihi: 20/01/2020).

"Asım İşler Hayatı ve Eserleri", *https://www.bilgimnette.com/asim-isler-kimdir.html*, (Erişim Tarihi: 16/03/2020).

"Avni Arbaş Hayatı ve Eserleri", *https://www.istanbulsanatevi.com/unlu-sanatcilarin-hayati/soyadi-a-unlu-sanatcilarin-hayati/avni-arbas-hayati-ve-eserleri-1919-2003/*, (Erişim Tarihi: 16/03/2020).

"Bedri Rahmi Eyüboğlu Hayatı", *https://www.antoloji.com/bedri-rahmi-eyuboglu/hayati/* (Erişim Tarihi: 28/01/2020)

"Berna Türeman Hayatı ve Eserleri", *http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=34&l=1&modPainters_artistDetailID=830*, (Erişim Tarihi: 11/03/2020).

Çantay, Deniz, "Nuri İyem", *http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=8465*.
(Erişim Tarihi: 24/12/2019).

"Cemal Tollu Hayatı ve Eserleri", *https://www.istanbulsanatevi.com/unlu-sanatcilarin-hayati/soyadi-t-unlu-sanatcilarin-hayati/cemal-tollu-hayati-ve-eserleri-1899-1968/.* (Erişim Tarihi: 29/01/2020).
"Cevat Dereli Hayatı ve Eserleri", *https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-d/dereli-cevat/cevat-dereli-1900-1989/.* Erişim Tarihi: 29/01/2020).

"Ergin İnan Hayatı ve Eserleri", *https://www.galerisoyut.com.tr/artist/ergin-inan/*, (Erişim Tarihi: 11/03/2020).

"Fethi Kayaalp Hayatı ve Eserleri", *http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=531*, (Erişim Tarihi: 16/03/2020).

"İbrahim Çallı Hayatı ve Eserleri", *https://www.haberler.com/ibrahim-calli/biyografisi/*, (Erişim Tarihi: 27/01/2020).

"Jacques VİLLON",*https://www.msxlabs.org/forum/sanat-ww/486391-jacques-villon.html*. (Erişim Tarihi: 09/03/2020).

"James Ensor'da Alay ve Hüzün", *http://lebriz.com/pages/lsd.aspx?lang=TR&sectionID=2&articleID=830&bhcp=1* (Erişim Tarihi: 09/03/2020).

"Joan Miró Eserleri ve Hayatı", *http://www.leblebitozu.com/joan-miro-eserleri-ve-hayati/* (Erişim Tarihi: 19/03/2020).

"Kadri Özayten Hayatı ve Eserleri", *http://hakkindabilgial.com/kadri-ozayten-kimdir/*, Erişim Tarihi: (15/03/2020).

Kavuran,Tamer."Baskı Sanatı Tarihi".*https://www.kozanbilgi.net/baski-sanati-tarihi.html*. (Erişim Tarihi: 29/12/2019)

Kavuran,Tamer.“Baskı Sanatı ve Grafik Üretim Teknikleri Basılmamış Ders Notları”.*https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://abs.firat.edu.tr/dersler_notlar/not_dosya_ac/f555c9c9b9c062ab0fcad2d10c4eefea34fa3566_1504&ved=2ahUKEwiqroszs3mAhXjuXEKHa3bD2sQFjAAegQIBBAB&usg=AOvVaw2tj8wcZWuIypRxPFAyrFj5*. (Erişim Tarihi: 24/12/2019)

Kuzucular, Şahamettin “Turgut Zaim ve Resim Sanatı”, *https://edebiyatvesanatakademisi.com/turk-ressamlar/turgut-zaim-ve-resim-sanati/2097* (Erişim Tarihi: 19/12/2019).

“Mehmet Güleryüz”,*http://www.mehmetguleryuz.com/biography.php?lc=tr*, (Erişim Tarihi: 16/03/2020).

“Mustafa Pilevneli Hayatı ve Eserleri”, *https://turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=235*, (Erişim Tarihi: 02/03/2020).

“Mümtaz yener Hayatı ve Eserleri”, *https://edebiyatvesanatakademisi.com/turk-ressamlar/mumtaz-yener-hayati-ve-resim-sanati/2153*, Erişim Tarihi: 28/01/2020).

“Namık İsmail Hayatı ve Eserleri”, *https://www.biyografya.com/biyografi/8540*, (Erişim Tarihi: 27/01/2020).

“Nejat Melih Devrim Hayatı ve Eserleri”, *https://www.istanbulsanatevi.com/unlu-sanatcilarin-hayati/soyadi-d-unlu-sanatcilarin-hayati/nejad-melih-devrim-hayati-ve-eserleri-1923-1995/* (Erişim Tarihi: 20/01/2020).

“Neşe Erdok Hayatı ve Eserleri”, https://www.beyaztarih.com/ansiklopedi/nese-erdok , (Erişim Tarihi: 02/03/2020).

"Neşet Günal Hayatı ve Eserleri", https://www.istanbulsanatevi.com/unlu-sanatcilarin-hayati/neset-gunal-hayati-ve-eserleri/ (Erişim Tarihi: 17/03/2020).
"Nuri İyem Hayatı ve Eserleri", https://edebiyatvesanatakademisi.com/turk-ressamlar/nuri-iyem-hayati-ve-resim-sanati/2115, (Erişim Tarihi: 16/03/2020).

"Prof. Dr. Fevzi Karakoç Hayatı ve Eserleri", http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=5154, (Erişim Tarihi: 14/03/2020).

"Raffaello Santi Hayatı" http://www.ressamlar.gen.tr/raffaello-santi-kimdir-hayati-biyografisi/. (Erişim Tarihi: 03/01/2020)
"Ramiz Aydın Hayatı ve Eserleri", http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=1033&t=true , (Erişim Tarihi: 29/01/2020).

"Sabiha Erengönül Hayatı ve Eserleri", http://www.filozof.net/Turkce/edebiyat/edebi-sahsiyetler-kisilikler-biyografileri/44432-sabiha-erengonul-kimdir-hayati-eserleri-hakkinda-bilgi.html, (Erişim Tarihi: 11/03/2020).

"Selim Turan Hayatı ve Eserleri", https://edebiyatvesanatakademisi.com/turk-ressamlar/ressam-selim-turan-in-hayati-ve-resim-sanati/2146. (Erişim Tarihi: 16/03/2020).

"Utku Varlık Hayatı ve Eserleri", http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=389, (Erişim Tarihi: 15/03/2020).

"William Blake hayatı ve eserleri", https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-b/blake-william/william-blake-biyografi/ (Erişim Tarihi: 05/03/2020).

"Yer yüzü düşleri", http://kadriozayten.blogspot.com/ , (Erişim Tarihi: 15/03/2020).

“Zühtü Müridoğlu”, *http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=458* (Erişim Tarihi: 26/01/2020).

RESİM KAYNAKÇASI

Resim 1 **:** https://www.kozanbilgi.net/baski-sanati-tarihi.html

Erişim Tarihi: 29.12.2019

Resim 2 **:** https://www.pivada.com/albrecht-durer-mahser

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 3 **:**https://www.theartstudiouk.com/?product=pablo-picasso-portrait-ofawoman-after-cranachthe-younger

Erişim Tarihi: 28.12.2019

Resim 4 **:** https://www.edvard-munch.com/gallery/litho/anxiety_litho.htm

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 5 **:** https://www.metmuseum.org/de/art/collection/search/354631

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 6 **:** https://www.pivada.com/albrecht-durer-dort-havari-1526

Erişim Tarihi: 29.12.2019

Resim 7 **:** https://www.google.com/search?q=samson%27un+k%C3%B6r+edilmesi&sxsrf=ALeKk03K393NqzsoMZ-XvshBaMh7XcS3aw:1583411177470&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiSq5CmqoPoAhUXShUIHUDpBVIQ_AUoAnoECAwQBA&biw=619&bih=588#imgrc=v6W2ELMc80hI4M:

Erişim Tarihi: 05.03.2020

Resim 8 **:** https://www.google.com/search?biw=1227&bih=582&tbm=isch&sxsrf=ALeKk02ERUv54iGGULmVRriM-2HrId5lUQ%3A1583411181706&sa=1&ei=7e9gXrLcKs_ZrgSKw5mYBQ&q=susanna+banyoda&oq=susanna+banyoda&gs_l=img.3...1291300.1295020..1304877...0.0..2.1820.6452.7-1j3.....8....1..gws-wiz-img.z3kVr0c8lSc&ved=0ahUKEwjyhpOoqoPoAhXPrIsKHYphBlMQ4dUDCAc&uact=5#imgrc=Ki8v4ENdClxNzM:

Erişim Tarihi: 05.03.2020

Resim 9 **:** http://bayaiyi.com/rembrandt/

Erişim Tarihi: 05.03.2020

Resim 10 **:** http://www.ressamlar.gen.tr/francisco-goya/3-mayis-1808/

Erişim Tarihi: 08.03.2020

Resim 11 **:**

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Oberon,_Titania_and_Puck_with_Fairies_Dancing._William_Blake._c.1786.jpg

Erişim Tarihi: 08.03.2020

Resim 12 **:**

https://www.google.com.tr/search?tbm=isch&sxsrf=ALeKk03IJr1BFRAEdeTHxbbpI5sU_mftGw:1583735302452&q=isa%27n%C4%B1n+br%C3%BCksel%27e+geli%C5%9Fi+tablosu&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwitq_vg4YzoAhUSoRQKHbxGAvkQBQgpKAA&biw=1366&bih=657&dpr=1#imgrc=cnXcm9lf0PymTM:

Erişim Tarihi: 09.03.2020

Resim 13 **:** https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-e/ensor-james/james-ensor-aziz-anthonynin-cilesi/

Erişim Tarihi: 09.03.2020

Resim 14 **:** https://www.msxlabs.org/forum/sanat-ww/486391-jacques-villon.html

Erişim Tarihi: 09.03.2020

Resim 15 **:**https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-c/calder-alexander/alexander-calder-biyografi-1898-1976/

Erişim Tarihi: 09.03.2020

Resim 16 **:** http://www.leblebitozu.com/joan-miro-eserleri-ve-hayati/

Erişim Tarihi: 15.03.2020

Resim 17 **:**

http://www.sanatteorisi.com/sanatteorisi.asp?sayfa=Galeri&icerik=Goster&id=3977

Erişim Tarihi: 15.03.2020

Resim 18 **:**https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-b/berkel-sabri/sabri-berkel-soyut-kompozisyon-9564/

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 19 **:** http://www.leblebitozu.com/nurullah-berk-eserleri-ve-hayati/

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 20 **:**https://www.artiummodern.com/urun/1515222/ercument-kalmik-1909

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 21 **:**https://www.aresmuzayede.com/en/product/1883427/turgut-zaim

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 22 **:**http://sanatokuma.blogspot.com/p/abidin-dino-1913-1993-zeynep-oral.html

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 23 **:**http://www.leblebitozu.com/bedri-rahmi-eyuboglunun-resimleri-siirleri-ve-hayati/

Erişim Tarihi: 28.01.2020

Resim 24 **:**https://www.istanbulsanatevi.com/turk-ressamlar/zuhtu-muridoglu-hayati-ve-eserleri-1906-1992/

Erişim Tarihi: 26.01.2020

Resim 25 **:**http://www.antikalar.com/aliye-berger

Erişim Tarihi: 28.01.2020

Resim 26 **:**https://www.artamonline.com/297-muzayede-modern-contemporary/17433-nejad-melih-devrim-1923-1995-soyut-kompozisyon

Erişim Tarihi: 28.01.2020

Resim 27 **:** https://arsizsanat.com/bakis-acisi-mumtaz-yener-ii/

Erişim Tarihi: 28.01.2020

Resim 28 **:**http://www.turkerart.com/ozel-koleksiyon-sergisi/ozel-koleksiyon-sergisi-10/

Erişim Tarihi: 28.01.2020

Resim 29 **:**http://www.leblebitozu.com/avni-arbasin-resimleri-ve-hayati/

Erişim Tarihi: 16.03.2020

Resim 30 **:**https://edebiyatvesanatakademisi.com/turk-ressamlar/ressam-selim-turan-in-hayati-ve-resim-sanati/2146

Erişim Tarihi: 16.03.2020

Resim 31 **:**https://imoga.org/collections/ferruh-basaga/products/ferruh-basaga-01

Erişim Tarihi: 16.03.2020

Resim 32 **:**http://www.leblebitozu.com/anadolu-kadin-portreleriyle-taninan-nuri-iyemin-16-eseri/

Erişim Tarihi: 16.03.2020

Resim 33 :https://www.istanbulsanatevi.com/unlu-sanatcilarin-hayati/neset-gunal-hayati-ve-eserleri/

Erişim Tarihi: 16.03.2020

Resim 34 :https://www.artamonline.com/292-muzayede-cagdas-sanat-eserleri/11426-bedri-rahmi-eyuboglu-1911-1975-kadin-ve-kus

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 35 : http://mehmetguleryuz.com/works.php?pg=9&lc=tr

Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 36 :https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/591309

Erişim Tarihi: 05.03.2020

Resim 37 :

https://www.google.com/search?sxsrf=ALeKk01hpWBsVrFW1t0MsT_kE5ZTb5_E8g:1583388385331&q=1980+d%C3%B6nemi+enstalasyon+resim+%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwj44f6x1YLoAhXKFXcKHYskB4cQsAR6BAgJEAE#imgrc=ZphsFKYGszAeuM&imgdii=eGwACubWyQdWtM

Erişim Tarihi: 05.03.2020

Resim 38 :

https://turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=235

Erişim Tarihi: 02.03.2020

Resim 39 : https://www.galerisoyut.com.tr/artist/ergin-inan/

Erişim Tarihi: 11.03.2020

Resim 40 : https://csmuze.anadolu.edu.tr/eser/t%C3%BCremen-berna

Erişim Tarihi: 11.03.2020

Resim 41 :

https://www.google.com/search?q=sabiha+ereng%C3%B6n%C3%BCl+eserleri&tbm=isch&ved=2ahUKEwiQjYSb1JLoAhWk1uAKHdYXBYEQ2-cCegQI-ABAA&oq=sabiha+ereng%C3%B6n%C3%BCl+eserleri&gs_l=img.3...16091.19215..19425...0.0..0.400.2115.0j2j6j0j1.....0....1..gws-wiz-img.dqxZxAZTRNI&ei=IPloXpD9IaStgwfWr5SICA&bih=625&biw=1024&safe=active&hl=tr#imgrc=hRWW-5SQRDbCSM

Erişim Tarihi: 11.03.2020

Resim 42 :
http://lebriz.com/pages/artist.aspx?section=130&lang=TR&artistID=454&bhcp=1&periodID=875
Erişim Tarihi: 14.03.2020

Resim 43 :http://kadriozayten.blogspot.com/
Erişim Tarihi: 15.03.2020
Resim 44 :http://izlekler.com/utku-varlikin-resimlerinde-mitoloji-ve-gorsel-algilamanin-yarattigi-gercekustu-bir-yolculuk-tufan-erbaristiran/
Erişim Tarihi: 16.03.2020
Resim 45 : http://www.mehmetguleryuz.com/index.php?lc=tr
Erişim Tarihi: 16.03.2020
Resim 46 :https://www.bilgimnette.com/asim-isler-kimdir.html
Erişim Tarihi: 16.03.2020
Resim 47 :https://csmuze.anadolu.edu.tr/muze-koleksiyonu/muzekoleksiyonu?page=23
Erişim Tarihi: 16.03.2020
Resim 48 : https://csmuze.anadolu.edu.tr/muze-koleksiyonu/muzekoleksiyonu?page=23
Erişim Tarihi: 16.03.2020
Resim 49 : https://imoga.org/collections/gul-derman/products/gul-derman-01
Erişim Tarihi: 16.03.2020
Resim 50 :https://www.sanatmezat.com/fethi-kayaalp.html
Erişim Tarihi: 16.03.2020
Resim 51 :
https://www.google.com.tr/search?q=nil+yalter+eserleri&sxsrf=ALeKk03Ri6D7h64I0FWjgurouql70gB5YQ:1584209838857&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwi9isfFyZroAhVJmXIEHd_3CUIQ_AUoAXoECAsQAw#imgrc=2GMPqF2loLgr1M:
Erişim Tarihi: 14.03.2020

Resim 52 :
https://www.google.com/search?q=mimozal%C4%B1+kad%C4%B1n+(1906)&safe=active&sxsrf=ACYBGNSgNHgdourj6TJPU2EI8W26sX6DSQ:1577456982760&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjRkuyYhdbmAhUKVBUIHcVVAEUQ_AUoAXoECBEQAw&cshid=1577457241438430&biw=1280&bih=881#imgrc=zJGm5gVI7FqCZM:
Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 53 :
https://www.google.com/search?q=ibrahim+%C3%A7all%C4%B1+bir+balo+gecesi+tablonun+%C3%B6l%C3%A7%C3%BCleri&safe=active&sa=X&biw=1280&bih=832&sxsrf=ACYBGNRmDY2GEHmwbIhqrldIOGdJiB_rqg:1577457654131&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=cbZhqNzv64smeM%253A%252Cg5aCpMjrXseWHM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kRgH_aXSqjZZo8nvE88RQ1IXUJWUQ&ved=2ahUKEwjWkv3Yh9bmAhXBQxUIHRMmBlIQ9QEwAHoECAoQBg#imgrc=cbZhqNzv64smeM:&vet=1
Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 54 :
https://www.google.com/search?q=%C5%9Feref+akdik+halk+mektebi&safe=active&sxsrf=ACYBGNSpGu20HEeZd18mAc4qvEzNXwKwnA:1577457943414&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwic3fXiiNbmAhX1tHEKHdnJCqIQ_AUoAXoECAsQAw&biw=1280&bih=832#imgrc=9yDx2AQumlyZiM:
Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 55 :https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-b/berk-nurullah/nurullah-berk-utu-yapan-kadin-9563/
Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 56 :http://www.leblebitozu.com/kaplumbaga-terbiyecisi-ile-taninan-osman-hamdi-bey-ve-tablolari/
Erişim Tarihi: 27.12.2019

Resim 57 :http://www.leblebitozu.com/unlu-turk-ressam-ibrahim-callinin-15-onemli-tablosu/
Erişim Tarihi: 27/01/2020

Resim 58 :http://www.leblebitozu.com/namik-ismailin-eserleri-ve-hayati/

Erişim Tarihi: 27/01/2020

Resim 59 :

http://www.turkishpaintings.com/content/mod_images/painters/works/large/work_5842.jpg

Erişim Tarihi: 29/01/2020

Resim 60 :https://www.istanbulsanatevi.com/unlu-sanatcilarin-hayati/soyadi-t-unlu-sanatcilarin-hayati/cemal-tollu-hayati-ve-eserleri-1899-1968/

Erişim Tarihi: 29/01/2020

Resim 61 :http://www.leblebitozu.com/15-unlu-turk-ressamin-goz-alici-kadin-resimleri/

Erişim Tarihi: 29.01.2020

Resim 62 :https://www.anatoliamuzayede.com/urun/1126862/ramiz-aydin

Erişim Tarihi: 29.01.2020

Resim 63 :http://www.neseerdok.com.tr/resimler.asp?g_id=50&s=1&r=464&l=

Erişim Tarihi: 02.03.2020

Resim 64 : https://www.pivada.com/albrecht-durer-meryemin-hayati

Erişim Tarihi: 17.03.2020

Resim 65 :https://www.pivada.com/albrecht-durer-meryemin-hayati

Erişim Tarihi: 17.03.2020

Resim 66 :https://www.pivada.com/albrecht-durer-meryemin-hayati

Erişim Tarihi: 17.03.2020

Resim 67 :https://csmuze.anadolu.edu.tr/eser/i%C3%A7meli-m%C3%BCr%C5%9Fide:

Erişim Tarihi: 17.03.2020

Resim 68 :https://cihangirceylan.files.wordpress.com/2018/04/ac49fac3a7-baski-ve-lino-baski-teknikleri-dosya-output.pdf

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 69 :

http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&modPainters_artistDetailID=298

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 70 : https://www.ankaraantikacilik.com/en/product/2031691/adnan-turani-1925-20

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 71 :
http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=1683

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 72 :http://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1550306951.pdf

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 73 :https://docplayer.biz.tr/55522675-T-c-uludag-universitesi-egitim-fakultesi-pedagojik-formasyon-egitim-programi-resim-is-egitimi-anabilim-dali-ders-plani-agac-baski-teknigi.html

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 74 :https://tr.pinterest.com/pin/348888302378294934/

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 75 :http://www.sanatmuzesi.hacettepe.edu.tr/16erustun.htm

Erişim Tarihi: 18.03.2020

Resim 76 :https://www.sanatgezgini.com/suleyman-saim-tekcan-ozgun-baski-gravur-isimsiz-1022

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 77 :
http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=525

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 78 :https://www.ankaraantikacilik.com/urun/1719649/cihat-burak-1915-199

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 79 :https://www.sanatgezgini.com/erol-denec-ozgun-baski-gravur-burclar-serisi-basak-burcu

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 80 :https://www.ankaraantikacilik.com/urun/1204893/mustafa-pilevneli-d

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 81 :https://www.artiummodern.com/urun/1246700/ergin-inan-d-1943

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 82 **:**https://www.artiummodern.com/urun/1246700/ergin-inan-d-1943

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 83 **:**https://www.artiummodern.com/urun/1246557/fevzi-karakoc-d-1947

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 84 **:**https://imoga.org/collections/kadri-ozayten/products/kadri-ozayten-01

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 85 **:**https://www.sanatgezgini.com/gungor-iblikci-ozgun-baski-gravur-isimsiz-1110

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 86 **:**https://www.aresmuzayede.com/en/product/1801726/hayati-misman-figurlu-kompozisyon-imzali-2009-tarihli-24-100-baski-ebat

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 87 **:**http://www.platformarmoni.com/index.asp?islem=sergiler&sergi=63

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 88 **:**https://sanatyapiti.com/galeri/isimsiz-30-litografi-atilla-atar

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 89 **:**https://imoga.org/pages/turkiye-baski-resim-tarihi

Erişim Tarihi: 19.03.2020

Resim 90 **:**https://csmuze.anadolu.edu.tr/eser/bulut-g%C3%B6ren

Erişim Tarihi: 19.03.2020

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Zekeriya Harmanda
Doğum Yeri	Çankırı
Doğum Tarihi	21.07.1983

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölüm	Güzel Sanatlar Bölümü

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	**KPDS(-) ÜDS(-) TOEFL(-) EILTS(-)**

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Selahattin İnal Güzel Sanatlar Lisesi
Görevi / Pozisyonu	Resim Öğretmeni
Tecrübe Süresi	11 Yıl

KATILDIĞI

Kurslar	**1.** Çalışanların Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Kursu **2.** Öğretmenlik Uygulaması Danışmanlığı Eğitimi Kursu **3.** FATİH Projesi EBA V Sınıf Kursu **4.** Fatih Projesi Etkileşimli Sınıf Yönetimi Kursu **5.** Belletmen Eğitimi Farkındalık Kursu **6.** FATİH Projesi Eğitimde Teknoloji Eğitimi Kursu **7.** Hazırlayıcı Eğitim Kursu **8.** Temel Eğitim Kursu **9.** Arama Kurtarma ve Tahliye Eğitimi Semineri

	10. Öğretmenlerle 2023 Proje Seminerleri Görsel Sanatlar **11.** FATİH Projesi - Ağ Altyapısı Semineri (Uzaktan Eğitim Faaliyeti) **12.** Öğrenen Lider Öğretmen Semineri **13.** Afet ve Acil Durum Hazırlık Uygulamaları Semineri **14.** Aşamalı Devamsızlık Yönetim Modeli (ADEY) Semineri **15.** Okullarda İlk Yardım-İlk Müdahale Semineri **16.** Özel Eğitim Semineri **17.** Çevreye Uyum Eğitimi Semineri

İLETİŞİM

Adres	Selahattin İnal Güzel Sanatlar Lisesi
E-Mail	zekeriyaharmanda@gmail.com
Telefon	0 543 406 04 12